

Теолошки потледи

ВЕРСКОНАУЧНИ ЧАСОПИС

БЕОГРАД 1989.
ГОДИНА XXI.
БРОЈ 3—4

Јеромонах СЕРАФИМ РОУЗ

ПРАВОСЛАВЉЕ И РЕЛИГИЈА БУДУЋНОСТИ

Јер уска су врата и тесан је пут који води у живот, а мало их је који га налазе.

Чувајте се лажних пророка, који вам долазе у оделу овчијем, а изнутра су вукови грабљиви.

По плодовима њиховим познаћете их. Еда ли се бере грозђе са трња, или смокве са чичка?

... Неће сваки који ми говори: Господе, Господе, ући у Царство небеско; но који твори вољу Оца мојега који је на небесима.

Многи ће ми рећи у онај дан: Господе, Господе, нисмо ли у име Твоје пророковали, и Твојим именом демоне изгонили, и Твојим именом чудеса многа чинили?

И тада ће им јавно казати: Никад вас нисам знао; идите од мене ви који чините безакоња.

Сваки, дакле, који слуша ове речи моје и извршује их, упоредићу га са човеком мудрим који сазида кућу своју на камену.

(МАТЕЈ 7:14—16, 21—24)

ПРЕДГОВОР

Свака јерес има своју посебну „духовност“, и само њој својствен начин примене вере у практичном животу. Тако је, до недавно, Римокатолицизам имао јасно препознативу побожност своје врсте, везану за веровање у „срце Исусово“, у папство, чистилиште, индулгенције, као и откривање разних „мистичара“... Образовани православни посматрач могао би да закључи да су ови видови савремене латинске духовности само плодови теолошких заблуда Рима. И фундаменталистички Протестантизам, такође, има свој нарочити приступ молитви, своје типичне богослужбене песме, свој нагласак на духовној „обнови“ — но у свему томе не могу се сакрити основне заблуде протестантског вероучења. Ова књига изучава „духовност“ савременог релативистичког Екуменизма, који је главна јерес 20. века.

До недавна изгледало је да је Екуменизам нешто потпуно вештачко и синкретистичко, тако да и нема сопствену духовност. „Литургијски“ типик на екуменским састанцима није се много разликовао од свечаног протестантског богослужења у недељу.

Али сама природа релативизма у екуменској јереси — веровање да не постоји једна видива Црква Христова, него она тек сада треба да се оформи — утиче на душу оваквим духовним ставом, и временом ствара типичну екуменску „пoboжност“ и „духовност“, која више није својим стилем само протестантска.

Ова књига се бави најновијом „екуменском“ модом — отварањем дијалога са нехришћанским религијама. Узимамо у разматрање „харизматичку обнову“ у Америци, а у том покрету са изразитом екуменском духовношћу учествовали су и неколико православних свештеника...

Међу њима је био и архимандрит Евсевије Стефану, уредник часописа Логос. Он је потпуно усвојио протестантски речник „харизматичке обнове“. Карактеристичан знак овог покрета је назови-хришћански медиумизам, који „екуменску духовност“ претвара у нову, нехришћанску религију.

У лето 1974. дошао је у руски православни манастир у Америци младић који је рекао монаху да га стално води „дух“. За време кратког борава у манастиру он је испричао свој „случај“. Растао је у конзервативном протестантском дому, који му се чинио духовно неплодан, па је тражио од своје баке пентекосталке да му омо-

гући доступ у „духовне“ доживљаје. У тренутку када је дотакао Библију, коју му је она дала, он је добио „духовне дарове“ — њиме је овладао невидиви „дух“ који му је давао тачна упутства куда да иде и да вози... Добио је моћ да хипнотише људе и да их чудесно диже да лебде у ваздуху (тим даром је застрашивао своје познанике атеисте, када их је чинио лебдећим у ваздуху). Повремено, он је сумњао да су ови „дарови“ од Бога, међутим те сумње је отклонио од себе — наводећи чињеницу да је његова духовна „неплодност“ нестала, да је својим „духовним поновним рођењем“ успоставио везу са Библијом, као и да је почео живот веома богат молитвом и „духовношћу“. Пошто је био тада први пут упознат са Православљем, он је признао да је његов „дух“ био демон. Ово сазнање ипак није тронуло његово срце. — Напустио је манастир. Две године касније, тај младић је поверио истоме монаху своју „тајну“: да је прекинуо „харизматичке делатности“ и „чудотвѳрства“ као опасну игру, а да се сада бави Зен-медитацијом.

Спајање „хришћанских“ и „далекоисточних“ духовних доживљаја је типично за „екуменску“ духовност наших дана. И нерелигиозни људи желе да нађу досад невиђену „нову религијску свест“, различиту од јучѳрашњег хришћанства, а то је синкретистичка религија будућности, грозоморна религија Антихриста. Многи необавѳштени православни хришћани нису довољно духовно будни да препознају ову нову духовну опасност. Ова књига им нуди упозорење и даје евангелске савете како да се боре против нечистих дѳхова у овом свету. Ова нова заблуда није још добила свој коначни облик, али њени обриси ипак су јасни: то је религија антихришћанства, мада споља остаје „хришћанска“. У своме срцу она носи лажну мистику паганског „посвећења у тајне“.

Дај Боже да овај опис очигледне делатности Сатане, кнеза таме, отвори духовне очи православним хришћанима и да знају где су чисти извори који напајају хришћански живот: Свето Писмо у духовне поуке Светих отаца Православне Цркве.

УВОД

1. „Дијалог са нехришћанским религијама”

Наш век је духовно неуравнотежен, чак и многи православни хришћани су као мала деца, коју љуља и заноси сваки ветар учења, обманом људском, и лукавством ради довођења у заблуду (Ефесцима 4:14).

Зиста, изгледа да је дошло време када људи неће да подносе здраву науку, него по својим жељама налазе себи учитеље да их чешу по ушима; и одвратише уши од истине, окренувши се бајкама (Тимотеју 4:3—4).

Екуменски покрет је никао међу протестантима као жеља да се уједине сви хришћани. Међутим, као што постоје три учења о Цркви, тако постоје и три врсте екуменизма: протестантски, римокатолички и православни.

Протестанти схватају Цркву као конфедерацију разних хришћанских заједница и секти са најмањим могућим сагласјем у догматама. Центар те растегливе „конфедерације” је Женева, са њеним „Светским саветом цркава”.

Римокатолички екуменизам је савремено издање ублаженог папског прозелитизма (насилног обраћења у веру), са центром у Риму.

Православни екуменизам (православни Византијци изговарају и к а в с к и старе грчке речи, а неправославни Запад изговара *екасски* те исте речи), је мисионарско (без насиља) ширење Православне Цркве по целој *икумени* (васелени). Једини центар Православне католичанске Цркве је Небески Јерусалим са Светом Тројицом на престолу Славе, а на земљи локалне епархије уједињавају се око већих градова у аутокефалне (самосталне) патријаршије и митрополије. Међу свим православним епископима прво место по *части* заузима цариградски патријарх, који носи титулу „*икуменски*” (васеленски) патријарх Новог Рима (Константинопоља). Византијци су себе називали и схватали „Ромејима” (Римљанима Источног царства) и желели су да прошире своје царство на цео свет, на целу васелену, па су зато и назвали свога патријарха у Цариграду „икумен-

ски" („васеленски"). Међутим, он није „православни папа", него само „први међу једнакима".

Православно схватање јединства хришћана претпоставља јединство у вери и догматима. Чак и најстрожији веробранитељи и чувари Православља — светогорски монаси — допуштају искрене разговоре (дијалоге) православних теолога са неправославнима, али под условом да ни у чему не одступају од учења Једине, свете саборне (католичанске), апостолске Цркве православне.

Међутим, на екуменским састанцима, православни представници нису увек довољно храбри и искрени да отворено кажу римокатолицима и протестантима да је само Православна Црква *једина Црква Христова*, да је само у њеним светим тајнама пуноћа благодати и да се оне могу имати и доживети само унутар Православне Цркве. Сви ови екуменски „дијалози" и „заједничке изјаве о слагању" немају плодове истинске хришћанске јасноће која има за циљ спасење душа. Због атмосфере екуменског „либерализма" и релативизма, наши православни представници немају храбрости да сведоче о истини Православља па и често кукавички ћуте, јер је „дух времена" у њима моћнији него глас православне савести. (Види: *Диакона*, 1970, 1, стр. 72; св. *Владимир'с теолоџикал Квотерли*, 1969, 4, стр. 225).

На нижој парохијској равни, екуменске „конференције" и „дискусије" сазиване су као панел-сусрети са једним православним говорником. На жалост, такве „конференције" су често дилетантске и нестручне, па оне — уместо да служе „јединству" хришћана — само су доказ да постоји непремостиви повор између Православља и релативистичког „екуменског" схватања. (Види: *Соборност*, 1978, стр. 494—8).

У пракси, екуменски предводници често злоупотребљавају чињеницу да су интелектуалци и теолози неодлучни и неукорењени у православном Предању, па у име наводне „фундаменталне сагласности" у питањима светих тајни и догматике они заводе необавештене људе — идући чак до недопустивог давања светог Причешћа неправославним верницима. Ова збрка пружа идеолозима православног екуменизма прилику да стварају вештачку маглу и опсењују прост народ празним изјавама које своде дубоке теолошке проблеме на јефтине шале. Тако је патријарх Атинагора дозволио себи да каже следећу незграпност: „Да ли ваша жена вас пита колико соли да стави у храну? Свакако не. Она, дакле, има непогрешивост. Па нека то има и папа, ако жели". (*Хеленик Кроникл*, април 9, 1970).

Обавештени и савесни православни верник на ово може само да се крсти од чуда и да се пита: има ли границе за неозбиљност и за саморазарање Православља?

Идеологија иза оваквог екуменизма је недвосмислена јерес, која прећутно подразумева да једна једина Црква Христова уопште не постоји, да нико не поседује Истину, да се јединство Цркве тек сада ствара. Но одмах се може видети да би овакво самоуништење *Православља као Цркве Христове* било истовремено и самоуништење самога Хришћанства; јер ако ни једна црква није права исконска Црква Христова, онда се таква Црква не може створити ни ује-

дињавањем свих секти заједно, јер ми верујемо да је сам Господ Христос основао неунитиву Цркву већ у првом веку. Значи, ако је свака „хришћанска“ заједница само релативна међу осталим заједницама и сектама, онда су и све хришћанске заједнице, по том схватању, релативне у односу на нехришћанске „религије“, па према томе „хришћански“ екуменизам мора да заврши као жалосна синкретистичка религија овога света.

Ово је у ствари неприкривени циљ зидарске идеологије која је овладала неправославним екуменским покретом, тако да вођама тог покрета није стало да уједине хришћане у Истини Цркве, него иду на „дијалог“ и касније на сједињење са нехришћанским религијама. Ево неколико примера таквог развоја.

1. Поводом 20-годишњице оснивања Уједињених нација у Сан Франциску је одржан „Сабор свих религија за мир у свету“. Пред 10.000 гледалаца су говорили на тему верски условљеног мира: један Индус, један будиста, затим муслиман, Јеврејин, протестант, римокатолик и један православни представник. А певао је „међуверски“ хор песме свих тих вера.

2. Грчка православна архиепископија за Северну и Јужну Америку на свом 19. Црквено-народном сабору у Атини је објавила и следећи званични став: „Верујемо да екуменски покрет, иако хришћански по пореклу, мора обухватати и све остале религије“.

3. У Америци је основан „Храм Разумевања“ као „Удружење сједињених религија“ са циљем да гради свечовечански симболички Храм у разним деловима света (у сагласности са идеологијом и планом Слободног зидарства). На првом састанку тог Удружења у Калкути, римокатолички монах Тома Мертон је изјавио: „Ми смо већ ново јединство. Треба још да досегнемо до нашег изворног јединства“. На другом састанку у Женеви 80 представника десет највећих религија света разматрали су „Пројект о стварању Светске заједнице религија“. Тадашњи генерални секретар Светског савета церкава, др Евгеније Карсон Блејк је тада упутно позив поглаварима светских религија да се уједине... У протестантској катедрали св. Петра у Женеви одржано је до тада невиђено надконфесионално богослужење, где се сваки представник молио на свом језику, а по обичају религије коју представља. Овим чином верници свих религија су били позвани да се заједно моле у славу „истога Бога“. Тај обред је завршен молитвом „Оче наш“. „Храм разумевања“ је изнео у јавност да је на врховном састанку у САД 1971. године узео учешће и митрополит Емилијан Тимијадис из Цариградске патријаршије. На тој „врховној конференцији“ Удружења сједињених религија предложено је и православним делегатима да допринесу организовању „Светске заједнице религија“ — еда би се остварио сан човечанства о миру и разумевању у сагласности са философијом Вивекананде, Рамакришне, Гандија, Алберта Швајцера и осталих оснивача разних религија. На крају су сви делегати позвани да учествују у надконфесионалном обреду, где се истовремено сваки молио на свој начин. Можемо само замишљати шта се дешавало у души једног православног хришћанина, учесника те конференције, када се молио заједно са муслиманима, Јеврејима и незнабожцима.

(А по строгим канонима Православне Цркве забрањено је православно хришћанину да се моли чак и са хришћанима који нису православни — а да се и не говори о некрштенима).

4. У Адис Абеби 1970. г. на заседању Централног одбора Светског савета цркава либански православни митрополит Георгије Ходр (Антиохијска патријаршија) саблазнио је чак и многе протестанте делегате када је рекао да ми треба не само да водимо „дијалог” са нехришћанским религијама, него и да „изучавамо изворни духовни живот некрштених”, и на тај начин да обогатимо своје искуство „бисерима” универзалне религијске заједнице, јер, по неприхвативом учењу овог митрополита, када неки брамин, будиста или муслиман чита своје свете књиге, он тада у благодатном надахнућу, прима у виду светлости самога Христа... (*Кристијан Сенчури*, 10. фебруар 1971).

5. У Њу Јорку 1972. г. грчки архиепископ Јаковос северноамерички организовао је званични теолошки „дијалог” са Јеврејима. На том састанку грчки „теолози” пристали су да „очисте” древне богослужбене текстове од израза који су увредиви за Јевреје и јудаизам. Овде је намера јасна: треба „реформисати” Православно Хришћанство, оспорити му његову јединитост (уникалност) и свести га да буде као једна религија међу осталима.

„Дијалог са нехришћанским религијама” постао је интелектуална мода нашег доба, као пут ка васеленској (универзалној) мешовитој вери за све. Погледајмо сада на каквој „теологији” је заснован овај убрзани „дијалог” са нехришћанима и колико се он разликује од „хришћанског” екуменизма који је до сада био владајући.

2. „Хришћански” и нехришћански екуменизам

„Хришћански” екуменизам у најбољем случају представља до некле разумиву заблуду од стране протестаната и римокатолика, — јер је њихов духовни вид ослабио, па не виде да исконска *Христова Црква (православна)* одувек постоји, само су они ван ње. Међутим, „дијалог са нехришћанским религијама” је нешто сасвим различито, јер то је већ свесно удаљавање од оног дела правог хришћанског веровања који још увек римокатолици и протестанти носе у себи. Ово удаљавање није просто плод људске „добронамерности”, него је то ђаволски „прилог” (утицај) који може да зароби само оне душе које су тако далеко од Хришћанства, да су већ постале паганске: оне се клањају *богу овога света*, Сатани (2. Коринћанима, 4:4) и прихватају било коју интелектуалну моду коју овај моћни „бог” нуди.

„Хришћански” екуменизам има за основу јединства бар неко магловито осећање „заједничког хришћанства, али „дијалог са нехришћанима” нема темеља. Јер то не може бити Христос, као што је прижељкивао митрополит либански Георгије Ходр. Зато се он потрудио да измисли тобоже заједнички именитељ за све религије света, а то би био „Свети Дух”. Само тај „свети дух”, по тумачењу маштовитог митрополита, нема везе са Христом и Његовом Црквом.

Тумачећи Јоилово пророчанство: „Излићу Духа Мога на свако тело (Јоил, 2:28), митрополит Ходр каже: „Ово треба схватити у том смислу да празник Педесетнице (Тројичин дан) има од почетка васељенски обим и учинак... Силазак Светога Духа у овај свет није подређен Сину... Дух дејствује и примењује Своје енергије по Своме сопственом плану, па се може, из тог угла, гледати на нехришћанске религије као на поље Његовог деловања и његовог надахнућа” (стр. 172). Ми морамо, мисли он, развити такву еклезиологију и мисиологију у којој ће Свети Дух заузимати врховно место (стр. 166).

Ово магловито тумачење празника Силаска Светога Духа представља очиту јерес која подрива учење о видивим границама Христове Цркве.

Нетачну „еклезиологију Светога Духа” још раније је написао назови-православни мислилац, руски емигрант Николај Бердјајев, кога су одмах прихватили као „пророка” у „духовном” покрету нашег века.

3. „Ново доба Светога Духа”

Николај Бердјајев (1874—1949), да је стање било редовно, не би никада био сматран за православног хришћанина. Он је, на дељу, само гностичко-хуманистички философ који је црпео своје надахнуће више из мутних западних секташа и „мистичара”, него из православних светих извора. То да га, у неким православним круговима, величају као „православног философа”, чак и као „теолога” је само одраз жалосног непознавања вере православне код наших савременика. Сада прелазимо на његова дела.

Презирући православне Свете Оце, „монашки аскетски дух историјског Православља”, као и читаво конзервативно Хришћанство које напреже све духовне снаге човека ка покајању и спасењу, — Бердјајев је окренут у супротном правцу: њега занима „унутарња Црква”, „Црква Светога Духа”, „духовни живот” без аскезе, по обичају масонских ложа 18. века. Он је веровао да је Црква „тек у зачетном, потенцијалном стању”, да је она „непотпуна”, па је очекивао долазак „васељенске вере” која би ујединила не само разне хришћанске заједнице, него, такође, и „делимичне истине свих јереси” као и „свих хуманистичких стваралачких делатности модернога човека... као религијских искустава у Духу”. „Ново Хришћанство” је на помолу као „нови мистицизам”, који ће бити дубљи него све раније религије и он треба да их све уједини. Јер постоји „велико духовно братство, којем припадају не само Цркве Истока и Запада, него такође и сви они који су окренути Богу и Божанству, сви који стреме ка било каквом облику духовног узлета” — то значи, људи свих религија, свих секти и религијских идеологија. Бердјајев је предсказао долазак „новог и коначног Откривења”, „ново доба Светог Духа”. Овде је Бердјајев само обукао у ново рухо старо учење латинског монаха из 12. века, Јоакима де Фиоре који је неправилно делио историју спасења у три доба: Стари Завет као доба Оца, Нови Завет као доба Сина и, треће коначно „доба Светога Духа”, које

наступа. Бердјајев закључује: „Свет иде ка новој духовности и новом мистицизму у ком више неће бити аскетског гледишта”. „Успех оваквог покрета ка хришћанском јединству претпоставља нову еру у самом Хришћанству, нову и дубоку духовност, која извире из новог излива Светог Духа”.

Нема ничега заједничког између оваквог претераног екуменистичког фантазирања и Православног Хришћанства, које је Бердјајев нескривајући презирао. Он је само изразио постојећу климу нашег времена која је занела и многе православне умове, као на пример грчког православног архимандрита Евсевија Стефану-а који позива и православне хришћане да се придруже новом покрету у ком се очитује „моћни излив Светога Духа у наше доба...” (*Логос* 1972, јануар).

4. О овој књизи

До сада, у овом уводу, дали смо само широку позадину „дијалога са нехришћанским религијама”. Сада улазимо у срж овога проблема. У првој глави, која долази, биће говора о различитом схватању „Бога” у блиско-источним религијама. У другој глави разматраће се далеко-источне религије, са посебним освртом на индуизам. У трећој глави је описан сусрет православног јеромонаха са далеко-источним „чудотворцем”. У четири последње главе биће изучавана „нова религијска свест” у вези са савременим покретима „медитације” и „харизматичке обнове”.

У закључку предочен је сукоб између синкретистичке „религије будућности”, с једне стране, и истинског православног Хришћанства, са друге стране. „Знакови времена” јасно указују на опасност. Зато нека православни хришћани буду обазриви и храбро дејствују, ако желе да спасу душе своје за вечност.

I. „МОНОТЕИСТИЧКЕ РЕЛИГИЈЕ”

ДА ЛИ ИМАМО ИСТОГА БОГА СА НЕХРИШЋАНИМА?

„Јеврејски народ, исламски народи и хришћани — та три израза истоветног монотеизма, говоре (о Богу) истинским и древним гласовима. Зашто не би било могуће да име истога Бога, уместо да буде узрок непомириве опречности, буде радије спона заједничког поштовања, братског разумевања и мирног са-живљења? Зар не би обраћање истоме Богу, истоме Оцу, без прејудицирања теолошких разговора, требало да нас доведе једног дана да увидимо оно што је тако очигледно, но и тако тешко — да смо сви ми синови истога Оца, па према томе, зар нисмо сви браћа?”

Папа Павле VI, Ла Кроа, 11. августа 1970.

У Женеви, у оквиру Друге конференције „Удружења уједињених религија”, представници десет великих религија света позвани су у катедралу Светог Петра. Њихова „заједничка молитва” заснована је на следећем правдању: „верници свих ових религија позвани су да заједнички живе у култу *истога Бога*”.

Да видимо да ли је ова тврдња о „*истом Богу*” оправдана у светлости Светог Писма...

Морамо се ограничити на три религије: јудејство, хришћанство, ислам. Те три религије се позивају на исто порекло — као поклоњеници Бога Аврааамовог. Веома је раширено мишљење да сви ми који се сматрамо као потомство Авраама (Јевреји, муслимани по телу, а хришћани по духу), имамо истога Бога Аврааамовог, па према томе све три религије (свака на свој начин) клањају се *истом Богу*. Тај исти Бог, наводно, служи као спона јединства и „заједничког разумевања”. У то име, велики рабин др Стефан све нас позива на „братимљење”, у духу псалма који почиње овако: „*Шта је добро и шта је красно, него да браћа живе заједно...*”

Овакво сужавање перспективе умањује Исуса Христа, Богочовека, који је са-вечни Син Оца без почетка. Испуштена је из вида тајна Ваплоћења, Крста, Христовог Васкрсења и Његовог Другог доласка... Све се то своди на другостепене детаље који не спречавају да се ми „братимо” са онима који Христа сматрају за „обичног пророка” (по Корану), или за „сина блуднице” (по неким клевет-

тама из Талмуда) ... Ми хришћани не можемо, као ови горе-наведени релативисти, изједначити Исуса Христа са Мухамедом. Богочовек Исус не да се упоредити ни са каквим човеком.

Неко би рекао да све три религије, заборавивши своју прошлост, могу да се сложе у томе да је Христос ванредно и изузетно биће и да је Он био послан од Бога. Међутим, ми хришћани држимо да је Исус Христос лично Бог (Један од Тројице који се двапут родио: у вечности као Светлост од Светлости, као Син Божији од Оца; и као Син Богородице Марије на земљи). Када је јеврејски Првосвештеник запитао: „Јеси ли ти Христос, Син Благословенога?“ Господ Исус је одговорио: „Јесам, и видећете Сина човечијега где седи са десне стране Силе, и долази на облацима небеским“ (Марко 14:61—62). Онај који не узима озбиљно Христове речи, на страни је јеврејског Синедриона који Га је осудио зато што се прави једнак са Богом.

По овом екуменском утеривању хришћанске вере у калуп надконфесионалног минимума, Тројични Бог хришћана не би се разликовао од Бога Самца у јудаизму, у исламу, или од три „маске“ јеретика Савелија, као и од схватања унитарнијанских секти. По хришћанском учењу, постоје *Три Личности* у суштински једном Богу. Међутим, у овој екуменској формули усаглашавања, један општи Бог за све подразумевао би се као само *једна Личност*. А споља би се трубило да је то „исти Бог“ ...

На овај начин, неки могу да се наивно успротиве и да кажу: „Ипак ове три монотеистичке религије имају једно заједничко веровање, јер све три исповедају да је Бог наш Отац.“ Међутим, по учењу свете православне вере ово тумачење је непотпуно, дакле и нетачно. Наша потпуно изречена вера изражава се у следећем возгласу: „Слава Светој и Једносуштинској и Животворној и Нераздељивој Тројици.“ Ми не можемо одвојити Оца од Сина, када је Син Божији, Исус Христос рекао: „Ја и Отац смо једно“ (Јован 10:30); и још јасније је речено у Посланици Јована Богослова: *Сваки који одриче Сина, ни Оца нема* (I Јованова 2:23).

Али чак ако ове три религије и називају Бога *Оцем* — на који начин оне схватају то очинство Бога? За Јевреје и муслимāне Бог је Отац ових људи само зато што је њихов *Творац*, док у вери хришћанској Бог је *по суштини* вечни Отац Господа Исуса Христа, а наш *по усиновљењу* (Ефесцима 1:4—5), — јер ми се налазимо у равни времена где делује благодат *искупљења*. Нема, дакле, слічности између двоструког Очинства Божијег у Хришћанству, с једне стране, и суштински „стерилног“ Бога Самца, са друге стране.

Неки други могу рећи: „Ипак је неоспорно да је Авраам служио истинском Богу. Зато су Јевреји преко Исака, а муслимани преко Агаре, пото̀мци оног првог истинског слуге Божијег“.

На ово треба дати неколико јасних одговора. Авраам се није клањао Богу као *Једној* Личности (како то чине сада Јевреји и муслимāни), него је служио једноме Богу у *Светој Тројици*, у *Три-ма Личностима*. Ми читамо у Светом Писму: „И јави му се Господ у равници Мамријској ... и гле, три човека стајаху према њему ... и (Авраам) поклони се до земље.“ (Књига Постања 18:1—2). Јав-

љање Господа у виду *Три човека* указује на тајну тријединства у Богу. Ми православни хришћани ту старозаветну појаву Свете Тројице празнујемо на Дан Педесетнице, када украшавамо наше храмове зеленим гранама подсећајући на Мамријски храст; а када се клањамо Трима Ангелима, са познате иконе св. Андреја Рубљова, — ми се клањамо Једноме у Тројици Богу, као што је некада чинио наш отац по вери — Авраам.

Телесно порекло од Аврама не вреди нам ништа ако нисмо поново рођени у води Крштења вером Авраамовом. А вера Авраамова била је већ вера у Исуса Христа, као што је Сам Господ рекао: „*Авраам, отац ваш, био је рад да види дан мој; и виде и обрадова се*” (Јован 8:56). Исту такву веру је имао свети пророк и цар Давид, који је чуо како Небески Отац говори Своме Једносуштном Сину: *Рече Господ Господу мом, седи мени са десне стране* (Псалом 109:1; Дела апостолска 2:34). Такву веру су имала и три младића у вавилонској ужареној пећи, па их је спасао Син Божији (Данило 3:25); а и свети пророк Данило је унапред видео тајну двеју природа у ваплоћеном Христу, када је угледао лик Сина Човечијег уз престо Старога Данима (Оца), (Данило 7:13). То је разлог да је Господ, обраћајући се (биолошком) потомству Авраама, рекао: *Да сте ви деца Авраамова, чинили бисте дела Аврамсва* (Јован 8:39), а та „дела” су да најпре верују у Онога Кога је Бог послао (Јован 6:29).

Ко сачињава потомство Авраама? Да ли су то синови Исаака по телу, или синови Агаре Египћанке? Да ли је потомство Авраама ограничено на децу Исаака и Исмаила? Ево како на то питање одговара божански надахнут апостол Павле: *Аврааму, пак, и семену његовом речена беху обећања. Не каже: и семенима, као за многе, него као за једно: и семену твоме, које је Христос* (Галатима 3:16). Затим Апостол Павле наставља: *А када сте ви Христови, онда сте семе Авраамово и наследници по обећању* (Галатима 3:29). Тако, дакле, Авраам је у Исусу Христу постао отац многим народима (Књига постања 17:5; Римљанима 4:17). Оваква духовна обећања умљајују важност телесног порекла од Авраама. По Светом Писму, Исаак је свето семе или потомак, али само као пралик Исуса Христа. Насупрот Исмаилу (сину Агаре), Исаак је рођен на чудесан начин од неплодне матере, изнад закона природе, као и наш Спаситељ, који је чудесно рођен од Деве Марије. Исаак се попео на Гору Морију, као што се Христос попео на Голготу, носећи на Својим раменима Дрво Саможртвовања. Тамо на Морији Ангео је спасао Исаака од смрти, као што је овде на Голготи Ангео одвалио камену плочу са гроба, да би жене мироносице виделе како је гроб већ био празан, јер Васкрсли Господ није више био у њему... Дакле, није тачно да ми имамо истог Бога као и нехришћани. Бог се може открити као Отац једино у Сину. Зато је Господ рекао: *Ко је видео мене, видео је Оца... Нико не долази Оцу сем кроз Мене* (Јован 14:9,6). Наш Бог је ваплоћени Бог „кога смо видели очима својима... и руке наше опипаше Логос живота” (I Јованова 1:1). Невештаствено (нематеријално) је постало материјално због нашега спасења, као што каже св. Јован Дамаскин. Бог се открио нама у Божанској Личности Исуса Христа. Међутим, некрштени Јевреји и

муслимани то не знају, или неће да знају. Ако би они могли да потпуно постити познање Бога мимо и без Исуса Христа, онда би Христос дошао на овај свет узалуд, умро би и васкрсао узалуд...

Не, они *не знају* Оца. Они имају само *замисао* о Оцу; али свака човекова замисао о Богу (ако се апсолутизује) постаје *идол*, јер замисао је плод наше уобразиље, њоме ми стварамо, бога по лику и подобију човека. Међутим, за нас хришћане, Бог је *незамислив, непōјмив, неописив и невестаствен* (нематеријалан) као што рече св. Василије Велики. Кроз тајну Ваплоћења Његовог Сина, ради нашега спасења Он је постао (по мери нашега сјединења са Њим) познатив, описив и додирив путем Откривења. Зато је управо свети Кипријан Картагински тврдио да онај ко нема Цркву за Матер, нема ни Бога за Оца.

Сам Бог нека нас чува од Антихриста који долази. А знаци о њему постају све многобројнији из дана у дан. Господ нека заштити нас као „*мало стадо*“, као *остатак по избору благодати*“, тако да и ми — као некад Аврам — можемо се радовати Светлости Лица Његовог, молитвама најсветије Богоматере и Стално-Деве Марије, свих пророка, мученика, светитеља и исповедника који су остали верни Христу до крви... Ми смо њихови синови — мада слаби, грешни и недостојни — али ми никада нећемо пружити руке наше ка туђем богу! Амин.

Свештеник Василије Саккас
Ла Фoa Трансмиз, 5. април
1970.

II. МОЋ ПАГАНСКИХ БОГОВА

ЈУРИШ ИНДУИЗМА НА ХРИШЋАНСТВО

„Сви богови пагански су демони.”

Псалам 95:5

Следећи чланак је опис искуства једне жене, образоване римокатоликиње која је прешла у индуску веру и двадесет година живела у тој заблуди, док се није коначно, по милости Божијој, обратила у православну веру, нашавши многотражени бисер Истине у Руској (заграничној) Цркви. Она сада живи у Калифорнији. Дај Боже, да ове њене речи отворе очи оним православним хришћанима које су завели слепи „либерални” теолози који — уместо да бране Православну Цркву од неопеганских нападача — заговарају „дијалог” са тим надри-мудрацима и факирима, па још препоручују да се и молимо са њима њиховим паганским боговима.

1. Привлачност индуизма

Било ми је шеснаест година када су два догађаја одредила ток мога живота. Дошла сам да учим у римокатолички манастир у Калифорнији и ту сам први пут упознала Хришћанство. Те исте године упознала сам и индуизам у личности индуског монаха, који је ускоро постао мој гуру или учитељ. Тада је у мени почела битка која је трајала скоро двадесет година.

У том женском манастиру стекла сам основне појмове о Хришћанству. Свети Јаков јерусалимски је јасно упозорио да се *Бог противи гордима, а смернима даје благодат* (Посланица Јаковљева 4:6). А како сам ја тада била уображена и горда! Нисам признавала постојање прародитељског греха Еве и Адама ни постојање пакла. Наводила сам многе разлоге против. Једна веома љубазна и побожна часна сестра указала ми је на духовни кључ, када ми је рекла: „Моли се за дар вере”. Али ја сам се већ заразила гордим учењем индуског гуруа, па сам уображено мислила да је за мене понижење молити било кога за нешто — па чак ни Бога. Међутим, много касније, сетила сам се њених речи. Године су прошле, али семе хришћанске вере остало је у мени и спасло ме бескрајног очајања.

Књиге које сам ја доносила у школу биле су индуске: *Багавад Гита*, *Упанишāде*, *Ведāнта*, *Антавакра Сāmхита*... Моје професорке су то дознале, али нису ништа рекле. Вероватно су чаоне сестре мислиле да је то само пролазни занос младости. Међутим, једна монахиња рекла ми је истину. То је веома непопуларна истина која се ретко чује данас. Она ми је рекла да ме чека пакао, ако умрем у индуизму, јер сам већ била упозната са истином Хришћанства... Свети апостол Петар је то овако објаснио: „Од кога је ко побеђен, томе и робује. Јер ако они који побегну од нечистоте (овога) света познањем Господа Спаса Исуса Христа, опет се у њих заплету и буду надвладани, бива им потоње горе од првога. Јер боље би им било да не познаше Пут правде, неголи кад га познаше што се вратише натраг од предате им свете заповести” (II Петрова 2: 19—21).

Тако сам ја тада презирала ту монахињу због њене „затупцаности”. Али да је она данас жива, ја бих јој се веома захвалила. Оно што ми је та оштра монахиња рекла повредило ме је, али ме је касније довело до пуноте светог Православља.

Важно је то да сам ја у том манастиру стекла мерило којим сам ја једнога дана открила да је индуизам лажна вера.

Ситуација се много изменила од времена мога школовања. Тада су само ретки појединци прелазили у индуизам, а данас је то у Америци права епидемија. Данас мора бити јасно разобличена догматика индуизма, да би се спасли од духовног самоубиства многи млади хришћани при овом првом сусрету са далекоисточним религијама.

Привлачност индуизма је многострана: он ласка свима нашим способностима и повлађује свим нашим слабостима, нарочито нашој гордости. Пошто сам ја била веома горда, већ у шеснаестој години, ја сам се упецала на тај мамац гордости. Мучио ме је проблем првога греха наших прародитеља Адама и Еве, проблем пакла и бола. Пре доласка у манастир, нисам озбиљно ни мислила о тим стварима. Тада ми је мој гуру предложио „умно решење” тих проблема које ме је више задовољавало него непријатно хришћанско учење о тим стварима. Гуру ми је говорио да је пакао само привремено стање у које душа долази због своје лоше карме (делатности) у својим претходним животима. А пошто ограничени узрок не може имати безгранични учинак, онда ни човеков грех не може имати за последицу бесконачни пакао. И тако се исконски грех наших прародитеља опсeнарски претвара у Исконско Божанство. Ту се, дакле, човек приказује као да је од искона Бог. Човек индуске вере каже себи: „Ја сам Божанствен. Од свога почетка ја бејах Бог. Тако да, било шта да учиним, ништа не може спречити мој славни увир — јер сам по извору Бог: „Бескoначни Снeвач који сања коначне снове”.

Што се тиче проблема бола, индуска философија, позната као Вeдāнта, вешто је решила ово трновито питање. У зачeткy, по учењу Вeдāнте, бол је само маја или самообмана. Бол у стварности и не постоји, па индуски филозоф недвoјства (адвaитин) свим силама упиње се то и да докаже!

У другој области, индуизам кади старој уважаваној заблуди да је човек усавршив само кроз индуско гуруовско васпитање, кроз свој лични „развој“, и без Божије благодатне помоћи. Доказ је наведен и са гледишта културне релативности. Та релативност је постала тако уважавана догма да је просто грех (чак и за оне који не верују у грех) не веровати у њу. Зар није разумно, кажу Индуси, да различити народи славе Бога на различит начин? Та различитост има лепоту полифоније, служи на „обогаћење“ ових религија. (Ми православни видимо лепоту полифоније у томе да сваки православни народ пева литургију на своме језику и својом музиком — али сви славе Христа Бога).

Међутим, оно што је најпривлачније у индуизму, можда је његов *прагматизам*. Читаво философско устројство индуизма држи се на практичним верским упутствима које гуру даје своме ученику. Тако је ученику дата прилика да кроз праксу проверава философију свога гуруа. Ништа не мора да се прихвата на веру. Све се доживљава кроз искуство. И супротно простонародном мишљењу, ту нема никаквих тајанствених мистерија, него гуру даје ученику огроман езотерички материјал, који од ученика не изискује никакву веру. Гуру му каже: „Покушај ово, види да ли је то делотворно“. Овакав прагматички приступ је веома привлачан за интелектуалце Запада. То има строго „научни“ изглед. И скоро сваки почетник пада у овакву прагматичку заблуду, која гласи: Ако ова пракса има дејство (а уствари она дејствује), онда ученик верује да је и сам гуруов систем истинит, па према томе да је и добар. Међутим, такав закључак није оправдан. Све што се може рећи је само ово: ако гуруова упутства имају дејство у пракси, значи тачно је да дејствују — али то не значи још да су и добра. Ко то не увиди, онда и најмањи психички доживљај доводи једног ученика до велике убеђености у исправност вероучења гуруа.

Сада ћу да наведем последње и врхунско завођење — то су „духовни доживљаји“. Они су по свом пореклу или психички, или демонски. Међутим, ни један од ових почетника још није у стању да разликује самообману од истинског духовног доживљаја. Они за то немају неопходно мерило. Ипак оно што ови почетници виде, чују, додирују и омиришу у тим својим доживљајима није просто плод душевног застрањивања. Није у питању илчашеност ума, него је реч о *самообмани* која се у православном Предању зове (на словенском) *прелест*. Ово је веома важна реч, јер она тачно описује стање личности са индуским „духовним доживљајима“. У енглеском језику нема одговарајућег појма за ову реч. *Прелест* (обмана) обухвата пространу област разних духовних доживљаја — од једноставних илузија и халуцинација, све до стварне поседнутости од демона. У сваком случају, подметачина је узета за стварност, и то убрзава раст гордости у ученику. Топло, угодно осећање, нарочито своје важности, обузима личност у *прелести*, па то дође као награда ученику за ова његова аскетска одрицања и болна вежбања.

У својој *Првој посланици*, свети Јован Богослов даје упозорење првим хришћанима: „Љубљени, не верујте свакоме духу, него испитујте духове јесу ли од Бога... (4:1).

Свети Григорије Синајски је мудро упозорио своје монахе на опасност од оваквих доживљаја: „Око самоувереног почетника демони плету мреже од погубних мисли и фантазија, и на тај начин припремају му пад у њихово ропство...” Монах је питао стареца Григорија: „Шта човек треба да ради када му се демон јави у облику светлога ангела?” Светац је одговорио: „У том случају човеку је неопходна велика моћ разборитости да правилно разликује добре и зле духове. Зато у твојој неопрезности немој се брзо поводити за оним што видиш, него буди постојан и трезвен, па обазриво проверивши све — прихвати што је добро и одбаци зло. Увек мораш претходно испитати и проверити, а тек потом поверовати. Знам да су плодови благодати очитљиви, а да демон, упркос многим обманама, не може никада пружити благодатне плодове, као што су: кротост, раздраганост, смерност, независност од овога света, од свих његових страсти и похота. То су све плодови благодати Божије. А горки плодови демонски су: надметност, уображеност, застрашивање и свако друго зло. По оваквом учинку можеш разликовати да ли светлост која заблиста у срцу твом долази од Бога или Сатане. Слатка салата личи на горку горчицу, као што и вински оцат, по својој боји личи на вино, но када их окусиш онда их разликујеш. Тако и душа која има дар разликовања духова, може својим умним укусом да препозна дарове Светог Духа и привиђења од Сатане.”

Почетник, лоше упућиван или склон гордости, најлакше падне у *прелест*. Тако се успех и трајност индуизма заснива углавном на том лажном мистицизму. За дрогирану омладину веома је привлачна ова врста духовних доживљаја. Такво стање је поговорило размножавању индуских *гуруа*. Они су искористили ту прилику да на тако широком тржишту стекну велику славу и велико богатство...

2. Рат на висини догмата

Данас је Хришћанство под опсадом, али нападач је невидив за наше вернике. Нападач подмукло крије своје оружје. Тај потајни непријатељ је индуизам, а рат се води на висини најважнијих догмата вере.

Када су била основана у Америци, крајем прошлог века, *Друштва Веданта*, њихов први потез је био да проповедају како нема стварне разлике између индуизма и Хришћанства. Они су свирали у тамбуре за успаљивање и умилно шаптали да не само не постоји сукоб између Хришћанства и индуизма, него ће добар Хришћанин бити још бољи ако изучава и прихвата Веданту...

У својим уводним предавањима, индуски *свами* вешто су умањивали разлике, наводећи да оне црте посебно својствене Хришћанству — као што је учење о Логосу и Крсту — уствари потичу из Индије. А оне пак црте које су својствене индуизму — као што је учење о реинкарнацији (преваплотењу или селењу душе) о трансу (самеди) — могу се такође наћи у хришћанском Светом Писму, ако се оно тумачи на индуски начин.

На ову удицу упецали су се многи искрени али неупућени хришћани. Први напад индуских *свамија* био је упућен против такозва-

них „секташких” догми, а за такозвану научну религију, засновану на упоредном изучавању свих религија. Њихов први нагласак био је на овом: разлике уопште не постоје. Све је Једно. Разлике су само површинске. Оне су привидне и релативне, а не стварне. То је била садржина индуских предавања почетком овог века. Ми смо данас у великој опасности управо зато што су та предавања имала велики успех.

У свакодневном говору данас реч „догмат” има презриву употребу. Али презриво исмевање те речи није дошло од оних који знају да *догмат представља најдрагоценије наслеђе Цркве*. Међутим, у друштву удаљеном од Цркве тај појам је добио лош призив, па се усталио обичај да се њему пришије неславан придев, као „крута догма”. Тако би говорили самозвани „широкоумни” критичари који нису знали да је догмат уствари одредба шта Хришћанство суштински јесте, или нису волели само Хришћанство, па зато ни његове догмате.

Пошто су се већ многи хришћани бојали да буду жигосани као тобоже „ускоумни догматичари”, индуским мисионарима је то добро дошло. Јер хришћанин који не зна вредност црквених догмата, то је духовно разоружани хришћанин.

Међутим, невероватно је то да само мали број хришћана има очи да види како они који говоре против хришћанских догмата истовремено имају свој сопствени, али противнички, систем својих индуских догмата. Те две вере (те две догматике) не могу се слити једна у другу, да би се тако, тобоже, обогатиле, јер се оне међусобно потпуно искључују.

Индуске догме изискују потпуно одбацивање хришћанских догмата. То води запањујућем закључку: *оно што је за хришћане зло, Индуси верују да је то добро — и обратно!* Сукоб је неизбежан, јер оно што представља за хришћане највећи грех, то је за Индусе управо највеће остварење добра. Хришћани су увек сматрали да је гордост основни грех — извор свих осталих грехова. А папи архангел Денница (Луцифер), архетип гордости, изригнуо је прво лудило када је рекао: „*Винућу се до неба, и уздигнућу престо свој изнад звезда Божијих... Бићу једнак са Највишим.*” И на нижем степену живота, управо гордост квари и претвара човекове врлине у пороке. Међутим, за Индуса уопште, а за филозофа Адваитина или Ведантана посебно — једини грех је не веровати у самог себе и сумњати у то да је *човечанство* само по себи *Бог*. Индуски мисионар у Америци, свами Вивекананда је отворено рекао: „Ви још не разумете Индију! Ми Индуси смо, на крају крајева, човекопоклонци. Наш Бог је Човек!” Индуско учење о спасењу (*мукти*) састоји се у овоме: „Човек треба да постане божански, остварујући своју Божанственост”.

(Православно учење о обожењу човека искључује суштинско поистовешће човека са Богом (јерес пантеизма). Човек — уз помоћ Богочовека Исуса Христа — може да постане Бог, али само *по благодати*, не *по суштини* као Тројица).

Из овога се види да се догмати индуизма и хришћанства искључују, јер сасвим супротно уче о Богу, о човеку и о циљу човековог постојања.

Међутим, ако хришћани прихвате индуску пропаганду по којој нема разлике између хришћанства и индуизма, онда индуске идеје лако освајају хришћанске душе, без икаквог отпора. Крајњи плод оваквог лоше схваћеног „непротивљења злу” је повлачење пред надирућим индуизмом. Мене је задесило то, упркос темељном образовању у хришћанској вери, да сам после двадесет година мог живљења у индуизму доведена на ивицу провалије — да заволим зло. Треба да знате да се у Индији „Бог” обожава и као Зао у облику богиње *Кали* (али о томе ћемо говорити у следећем поглављу).

Душа је опустошена и немоћна ако нема у себи моћно оружје истине — хришћанску догматику. То кажем из личног искуства, јер некада сам се клањала богињи Кали и у Индији и у Америци. А она, као Баво, није шала. *Ако ви истерате из свога срца Живога Бога, неко други ће запосести срце ваше.* Тај „неко други” је злодух, баво.

3. Индуска светилишта и обреди

Године 1956. изучавала сам урођенике на Филипинима, нарочито ловце на људске главе. То је било племе Ифугао. Тада још нисам веровала у црну магију. Упознала сам њиховог врача, који је био чувен по вештини у црној магији. Десетак врачева би се окупили у колиби ноћу и призивали богове и претке, пијући уз то вино од пиринча и приносећи жртве идолима. Гледали су у тањир са пилећом крви и предсказивали будућност... Ту су се дешавале надприродне појаве. Мене је тешко уплашити, али њихова магија и мене је двапут оборила. Све ово говорим зато да направим увод у оно што сам видела касније у светилиштима и обредима Индије.

Ишла сам у поклонство пећини Амарнат високо у Хималајима. По индуској традицији, то је најсветије место за вернике бога Шиве, место где се он јавља својим поклоницима испуњавајући им жеље. Млади водич са понијем водио ме је преко ледника изнад Махагуне. Бутала сам и очекивала да ће ме „бог” Шива богато наградити и да ће ми се милостиво јавити.

Лик бога Шиве у тој пећини био је чудо природе: лик се сам обликовао од капљица воде које би се следице. Тај његов ледени лик — под утицајем луна — час је растао, час нестајао. Када је пуна луна, лик би порастао до врха пећине, — око петнаест стопа — а када Месец потамни, не остане скоро ништа од леденог лика. Колико ја знам, до сада нико није објаснио ову природну појаву. Имала сам срећу да стигнем у пећину када је лик био цео, ја сам се спремала — како је прописано — да служим свом „богу”, да му се поклоним и принесем на дар зелене кокосове орахе, тамјан, црвену и белу тканину, орахе, суво грожђе и шећер. Ступила сам у пећину са сузама побожности. Место је треперило — као некада она колиба са врачарима из племена Ифугао. Ужаснута да сам видела пећину као место необјасњиве злобе, побегла сам пре но је индуски жрец принео моје дарове пред велики ледени идол.

Лепа фасада индуизма распала се преда мном када сам ушла у пећину Шиве, али је прошло још неко време док се нисам потпуно

ослободила и отргла од индуизма. У међувремену, трудила сам се да нађем неке подупираче да њима спречим распад напукле, уздрмане зграде — али ништа нисам нашла. Када гледам уназад, чини ми се да ми често знамо подсвесно да је нешто веома лоше, и то много пре него што се можемо уверити у то. То се управо односи на индуске „духовне обреде“ као и на такозвана „светилишта“ Индије.

Када гуру посвећује свога ученика у тајне индуизма, он му даје *мантру* (магијску формулу, на санскритском језику), и налаже му посебне обавезе као верске обреде. Ово се обавља у највећој тајности, као езотеричко усмено предање. О томе нећете наћи ништа у књигама, а ни онај који је посвећен у те тајне не сме да ода, јер су веома строге последице за нарушавање тајности. По обичају, гуру позива свога ученика да провери његову философију кроз лично искуство. И што је најгоре за ученика, ти индуски обреди имају дејство. Ученик заиста може да стекне надприродне моћи („*сидхис*“). Те моћи су: читање туђих мисли, моћ да лечи или нашкоди, да ствара предмете, да предсказује будућност итд. — читаву лепезу опасних психичких трикова. Но најгоре од свега је то да тај ученик неизоставно пада у стање *прелести*, пошто узима обману за стварност. Он доживљава „духовна искуства“ бескрајне сладости и тишине. Има визије божанстава и светлости. (А знамо да се и сам Сатана — бивши архангел Луцифер — може јавити као тобожни ангел светлости). Када ја кажем да су ученикови доживљаји „обмана“, тиме не мислим да он стварно не доживљава све те надприродне ствари, него само тврдим да оне *нису од Бога*. А познато је да се за свако духовно искуство може исконструисати философско оправдање, тако да се обреди и философија међусобно подржавају и постају веома крут систем.

Уствари, индуизам је више систем обреда него интелектуални подухват, а ти обреди су ништа мање него *црна магија*. То значи, ако учиниш *икс* добијеш *исилон* — као по формули. Посреди је као неки неписани уговор. Али ученик се и не пита откуда он добија те моћи и ко му даје те „дивне“ доживљаје. А то је класична ситуација демонски опчињеног Фауста. Међутим, оно што овај почетник не зна, то је — да он те „доживљаје“ плаћа ценом своје вечне душе.

Постоји читава лепеза разних обреда и верских обичаја: за свакији укус и за људе разне нарави. Може изабрати божанство са обликом (неког индуског бога или индуску богињу) или божанство без облика (апсолутног Брамана). Твој однос са изабраним Идеалом, исто тако, по твојој вољи, може бити веома различит, — то може бити однос детета, слуге, матере, оца, пријатеља, вољеног или, у случају *Адвјанта Веданте*, „однос“ истовѣтности. Приликом увођења у тајне („посвећења“) гуру даје свом ученику *мантру* и то условљава пут и врсту обреда које ученик има да врши. Гуру опет заповеда ученику како да води свакодневни живот. Ученик који жели да прихвати монистички систем Веданте не може се женити. Све његове снаге морају бити усмерене ка успеху ових верских вежби. Ревностан ученик, такође, не сме јести месо, јер месо има лош утицај: оно отупи оштрину опажања. На гуруа ученик гледа буквално као на самог Бога — он је учеников „Спаситељ“.

У основи, многе „духовне” вежбе извиру из неколико најважнијих обреда. Ја ћу споменути најглавније од њих. Прво, ту је обред идолатрије. То може бити клањање неком кипу или слици, са приношења на жртву камфора, тамјана, воде или слаткиша. Тај кип може бити окупан, одевен и положен у постељу. Ово на први поглед изгледа веома детињасто, али морамо бити обазриви и не потценити психичке доживљаје које овај идолопоклоник има при том обреду. Ведантинска идеологија има облик самообожавања — било умом, било ритуалним помагалима. Сажета изрека Индије открива то самообожавање ученика. Она гласи: *Сō Хам, Сō Хам* — што значи *Ја сам Он, Ја сам Он* (Ја сам Бог).

Други основни обред је *Цана*, а то је понављање *мантре* на санскритском језику, коју је ученик добио од гуруа, при увођењу у тајне. Уствари, то је певање магијске формуле.

На трећем месту је обред који се зове *прањајама*. То је техника дисања у вези са обредом понављања *мантре* који се зове *цана*.

Постоје и други обреди, својствени *Тантри*, где се Бог обожава као Мати, као женско начело моћи, енергије, као начело развоја и делатности. Ти обреди су неоспорно штетни и доводе до растројства, тако да нећу ни да их описујем. Ти тантрички обреди продрли су и у Америку. Свами Вивекананда препоручивао је ту врсту индуизма заједно са учењем Веданте. Он је рекао: „Ја обожавам Страхоту! Није тачно да је код свих људи најглавније трагање за задовољством. Има много људи који уживају у супротном — у болу. Нама је уживање да обожавамо Ужас као такав. Но само мали број има смелост да обожава Смрт, или богињу Кали. Дођите да обожавамо Смрт!” Ево још неколико речи из уста Вивекананде о богињи *Кали*: „Неки људи не верују у постојање богиње *Кали*. Међутим, и данас је Она ту међу људима. Они дрхте од страха, а војници су ту да их штите од смрти. Ко може рећи да се Бог не открива и као Зао, исто као и Добар? Но само Индуси имају смелости да Га обожавају и као Злог.”

Веома је мали број хришћана упућених у верске обичаје и обреде паганске Индије, па зато не знају да цене силу благодати којом нас је Христос ослободио тираније магије. Ужасна богиња *Кали*, једно од најпопуларнијих индуских божанстава, обично је насликана усред грознога хаоса, са огрлицом од мртвачких лобања. Она крвожедно плази језиком...

Најгоре је то да је ученик, изводећи ове погубне обреде, чврсто убеђен да су они добри. Међутим, спасење које он узалуд тражи кроз тешке напоре, у индуизму, може се добити само од Бога кроз хришћанску скромну повученост.

4. Индуска пропаганда на Западу

Године 1893. непознати индуски монах стигао је у Чикаго на разговор о религијама. Име му је било Вивекананда. Начинио је велики утисак на све који су га чули. Са турбаном на глави, одевен у одору наранцасте пурпурне боје, био је привлачан за високо друштво Бостона и Њујорка. Професори философије на Харварду били

су одушевљени њиме. Ускоро се око њега створио кружок ученика, који су га издржавали и штедро давали средства за остварење Вивеканандиног сновиђења: обраћење западног света у индуизам, тачније речено у монистички индуизам Веданте. Брзо су никла, по великим градовима Америке и Европе, *Друштва Веданте*. Али та мрежа пропаганде била је само део његове замисли. Његов главни циљ је био да убризга идеје Веданте у крвоток академске мисли. Важно је било сејати те идеје, без обзира да ли неко верује у њих или не — основно је да порука Веданте допре до свакога. Он је често говорио: „*Куцајте на свака врата. Реците свакоме да је он Бог*”.

Данас, делови те исте поруке могу се наћи у јефтиним књигама у свакој књижари, — у књигама чувених писаца, као што су: Алдос Хаксли, Кристофер Ишервуд, Сомерсет Мом, Тејар де Шарден, па чак и римокатолички монах Томас Мертон.

Песник Томас Мертон представља посебну опасност, јер наступа као хришћански монах и учитељ созерцања (медитације). Његова дела разарају срж Римокатолицизма — његово монаштво. Непосредно пре своје смрти, отац Томас Мертон је написао усхићени предговор за нови превод *Багавад Гите*, која је главни духовни приручник или „Библија” за све Индусе, као и основни извор монизма (*Адвџита Веданте*), а треба подсетити наше вернике да индуски спев *Багавад Гита* противи се готово свима догматима хришћанства. Његова књига *Учитељи Зена* такође је заснована на опасној грешки: он верује да су сви такозвани „мистични доживљаји” било које религије једнако истинити. Он као хришћански монах морао је знати да то није тачно. *Свето Писмо* и списи светих Отаца јасно и гласно упозоравају против лажне мистике ван Цркве.

Данас у једном римокатоличком манастиру у Калифорнији монаси покушавају да овладају техником индуских обреда и вежби. Вођа тих вежби је Индијац, који је постао римокатолички свештеник. Без оне смишљене пропаганде коју је водио Вивекананда, до овога никада не би дошло. Он је припремио терен.

Вивекананда је вешто сажео поруку Веданте, тако да је изгледала једноставна. Међутим, то је само привид, јер испод те једноставности крије се неразмрсива мрежа звонких санскритских речи и философски лавиринт. Порука се састоји укратко у овом: све су религије истините, али Веданта је врховна истина. Разлике међу њима су само ствар различитих „степенā истине”. По речима Вивекананде: „*Човек не странствује од заблуде до истине, него се пење од истине ка истини, од ниже истине ка вишој истини. Данашње достигнуће је основа за духовни напредак у будућности. Данас црв — сутра Бог!*” Основно учење Веданте је: *човек је Бог. Сām човек, дакле, је свој „спаситељ.”* Вивекананда то изражава на овај начин: „Ко може помоћи Бесконачном? Чак рука помоћи која ти долази кроз мрак, биће твоја сопствена рука.” Вивекананда је био довољно препреден да зна да би згуснута Веданта била несварива храна за хришћане. Међутим, његова сликовница о наводним „степенима истине” водила је људе жедне преко воде у „светски екуменизам” — у коме, тобоже, нема никакве противречности између различитих религија, јер су, наводно, све религије у праву. Вивекананда је говорио: „Ако је једна религија истинита, онда и све остале морају

бити истините. Тако да је индуска вера и ваша, колико и моја. Ми Индоци не само да толеришемо, ми усвајамо сваку религију, молећи се у цамији са мухамеданцима, обожавајући ватру са следбеницима Заратустре, и клечимо пред крстом са хришћанима. Ми знамо да су све религије сличне, почев од најнижег фетишизма до најузвишенијег Апсолута, — све су то многобројни покушаји човекове душе да схвати и оствари Бесконачно. Тако ми сакупљамо све те цветове, па их спајамо везом љубави, правимо од њих разнобојну руковет богослужења.”

„Међутим, све религије света беху само ниже степенице које воде ка највишој религији, а то је Адвџита Веданта”. Вивекананда нарочито није волео Хришћанство, које је само „нижа истина” — „дуалистичка” истина. У ужем круту својих ученика он би рекао да само кукавица може извршити Христову заповест да, ако га неко ошамари, по једном образ — пружи и други. И било шта да је рекао о другим религијама, он би се увек враћао на закључак да је незаобилазна Адвџита Веданта. „Уметност, наука и религија”, говорио је он, „само су три различита пута изражавања једне једине истине. Али да би човек то разумео, мора овладати теоријом Адвџите, (недвџства).

Веданта несумњиво привлачи данашњу омладину Америке. Она проглашава потпуну слободу сваке душе, да буде оно што јесте. Она одбацује свако разликовање између светог и профаног: то су само два различита пута изражавања једне исте истине. А једини циљ религије је да удовољи различитим наравима: да сваком човеку одабере бога и обреде по његовом укусу. Једном речју, религија је „твоје лично самоизграђивање”.

Све ово може да звучи натегнуто, али Вивекананда је успео да направи велики продор. Сада бих указала на његов успех да уведе индуске идеје у Римокатолицизам, где је његов продор био најпогубнији. Поводом 75-годишњице Вивеканандиног Друштва Веданта, у Чикагу, у име римокатолика био је присутан отац Роберт Кампбел, а неки амерички кардинал послао је телеграфску честитку.

Професор отац Кампбел, на том заседању, говорио је о сукобу између традиционалиста и модерниста у савременом Римокатолицизму. Он је рекао: „На универзитету где ја предајем, већина студената прелази на страну либералног модернизма. Знам да би велики Свами Вивекананда одобрио ову преоријентацију у правцу либералног хришћанства. Међутим, отац Кампбел очигледно није знао да те модернистичке идеје, којима се он одушевљава, уопште нису хришћанске — оне су просто напросто из Веданте.

Да не би било сумње да ја неправилно тумачим те ствари, ја ћу тачно навести ставове овог римокатоличког модернисте, објављене у три међународна часописа: *Прабудда Бārата* (Калкута), *Веданта Кешери* (Мадрас) и *Веданта и Запад* (Лондон).

Његов став о вероучењу и догматима — професор Кампбел каже: „Истина је релативна ствар, а наше доктрине и догме (о природи Бога, о правилном животу, о загробном животу), нису заувек утврђене, оне се мењају, тако да смо дошли до тачке где одбацујемо неке ствари које смо раније сматрали за свете истине”.

Његов став о Богу: „Тачно је да је Исус божанствен, али и свако од нас може бити божанствен. Чињеница је да у многим питањима либерално модернистичко хришћанство креће у правцу Далёког Истока, прихватајући његово схватање да је Бог безличан и да смо сви ми божанствени”.

Његов став о прародитељском греху. „Ово древно учење о наследности прародитељскога греха је понижавајуће за либералне хришћане, који сматрају да се човек сам може усавршити вежбањем и одговарајућим образовањем.”

Његов став о свету. „Либерални хришћани тврде да овај свет може да се усавршава, тако да треба да се посветимо изградњи човечнијег друштва овде на земљи — уместо да стремимо ка небу”.

Његов став о другим религијама. „Либерална група није мисионарска: она не мари за старомодно тражење обраћеника у хришћанство, него треба развијати добре односе са другим религијама.”

То је изјавио отац Каммбел у име римокатоличких модерниста. Они уствари *подређују* живог Христа укусима модерног човека.

Кроз ово се види застрашујући успех индуизма, преко Вивекананде и тајних сила које стоје иза Вивекананде. Стражари римокатолицизма, на жалост, нису препознали лопова, него су га примили као пријатеља, а он је опљачкао кућу на њихове очи. Попов је рекао: „Хајде да имамо међуверско разумевање” — и за тили час утекао је на врата. А трик је био веома једноставан: *индуски свами* наступили су као побожни хришћани, али уствари, они су ширили *философију Веданте, прикривајући то хришћанском терминологијом.* Међутим, хришћани који су постали стварно индуци (а то су католички модернисти) морали су да избаце многе догмате своје вере, да би на њихово место уметнули догмате индуизма. И тако у тој мешавини, на место истине стављена је заблуда и заблуда се издаје за истину. Авај, неки би хтели да увуку и Православну Цркву у то опустошење. Али, нека се модернисти трену и сетешта је рекао пророк Исаија: „*Тешко онима који зло зову добрим, а добро злим, који праве од таме светлост, а од светлости таму; који праве од горкога слатко, а од слаткога горко!*”

„Тешко онима који мисле да су мудри, и сами су себи разумни.” (Исаија 5:20—21).

5. Циљ индуизма: Једна светска религија за све

Запањила сам се када сам видела, вративши се у Америку, колики је продор начинио индуизам, — за време мога удаљавања од хришћанства. Док сам била у Индији, мој гуру је имао потпуну власт нада мнош. Ја сам била потпуно „замандаљена”. Гуру ми је строго забрањено да читам било какве хришћанске књиге или да разговарам са хришћанима. Индуски *свами* воле јавно да говоре како су све религије једнако добре и истините, али потајно знају да је Христос њихов Судија. Тако сам, током двадесет година, потпуно потонула у студије далекоисточне философије. Мој гуру ми је наредио да дипломирам на философији и антропологији. Међутим, та школ-

ска занимања нису била оно најважније, јер главно у моме животу је било виђање са гуруом и време посвећено изучавању и обредима Веданте.

Свами Вивекананда је успео кроз своју мисију да се наметне многим појединцима, међутим, није успео да оснује *једну светску религију за све*. То ће успети да уради само Баво преко његовог слуге — Антихриста. Пошто та васеленска, светска религија не сме носити никакво „секташко“ обележје, она неће имати ништа заједничко са Хришћанством, сем неких његових назива без садржаја. Процват ове универзалне (новокомпоноване) религије претпоставља венење Хришћанства. На жалост, језуитски патер Тејар де Шарден већ је уградио темеље тако-званог „новог Хришћанства“ које се уклапа у Вивеканандин план о стапању свих вера у *једну светску религију*.

Тејар де Шарден, за разлику од традиционалних римокатоличких теолога, веома је цењен међу образованим свештёнством које, по својој доброти, мислим да нема представу о чему он то уствари говори. А те Тејардове идеје у великој мери су украдене из Веданте и Тантре, — само премазане хришћанским жаргоном и објене научном теоријом еволуције.

Да наведем један пример: „Свет у коме живим постаје божански. Међутим, ватре овога света не сажиху ме, нити ме воде разлажу — јер, насупрот лажним облицима монизма који нас одводе путем пасивности према бесвести, панхришћанство које нађох, пружа свејединство (сједињење са космосом) на завршетку једног процеса диференцијације. Ја ћу постати дух само после потпуног и целог испуштања из мене свих енергија материје... Ја мислим да могу бити спасен, узимајући за пример Ватлоћеног Бога (који ми је откривен кроз католичанску веру), само стапајући се са космосом.” А ово је чисти индуизам! Јесте да ту има помало од свега — препознају се понеки стихови из Упанишпада, као и делови неких филозофских система са њиховим обредима.

На својој конференцији за штампу патер Арупе, генерал језуитског реда, бранио је Тејарда де Шардена у име тога да „он није професионални теолог и филозоф, па према томе он није био ни свестан свих филозофских и теолошких заплета који произлазе из његових научних интуиција”. Језуитски генерал Арупе још га је хвалио: „Патер Тејар је један од највећих умова савремене мисли; његов успех нас не чуди. Он је извео на делу велики покушај да измири светску науку са светском вером.” Плод тог помирења је појава нове синтетичке религије. По Тејардовим речима: „Нова религија биће сасвим иста као наше старо Хришћанство, али са новим животом, црпљеним из законског развоја његових догми у додиру са новим идејама.” Имајући то у виду, треба само да упоредите Вивеканандину светску (универзалну) религију са Тејардовим „новим Хришћанством”, па ћете видети да је победио индуизам...

Светска религија коју нуди Вивекананда мора имати пет обележја. Прво, она мора бити *научна*. Она мора бити грађена на духовним законима. Према томе, она ће бити истинска и научна религија. Обојица, дакле, Вивекананда и Тејар, уздижу теоретски сцијентизам за предуслов њихове вере.

Друго, основа ове вере је *теорија еволуције*. Тејар каже: „До-сад непознати облик религије... није у срцима људи — из семена које је посејала идеја еволуције.” Па опет: „Прародитељски грех... везује нам руке и ноге, изнурава нас до последње капљи крви, јер, у свом данашњем облику догмат о прародитељском греху представља један од преживелих статичких појмова који су ружан анахронизам у односу на наш лепи систем еволуције.” Међутим, овај псеудорелигијски појам о „еволуцији” који је свесно одбачен у хришћанској мисли, био је већ хиљадама година важан за индуску мисао. Сваки индуски верски обред и систем предпоставља овај појам.

Треће, светска религија будућности неће се везивати ни за какву посебну личност оснивача, него ће бити заснована на „вечним начелима”. Тејар је већ био кренуо тим путем ка безличном богу, када је писао: „Христос је постајао све неопходнији за мене... Али, истовремено, лик историјског Христа постаје за мене све мање важан и јасан...” „Мој начин мишљења о Њему све даље и височије ме одводи у висине (надам се) хришћанске Ортодоксије”. Међутим, жалосно је да он не види да овакав неисторијски „Христос” не припада хришћанској, него индуској „ортодоксији”.

Четврто, главни циљ ове универзалне религије будућности биће да задовољи духовне потребе разних типова људи и жена. Издвојене, „секташке” религије не могу то пружити. Тејар је веровао да хришћанство не задовољава свачије верске потребе. Он то своје незадовољство овако изражава: „Хришћанство је још увек мало склониште, али више не обухвата нити задовољава „модерну душу”.

Пето и коначно. Кроз универзалну религију (или тако-звано *Ново хришћанство*), ми сви заједно стремимо ка истом циљу. Тејар де Шарден назива тај циљ *Тачка Омега*, која припада нечему ван умопредставе. За Вивекананду та „Тачка Омега” је *Ом* — за Индусе света једносложна реч. „Цело човечанство стреми подножју тога светог места где стоји овај симбол који није симбол, где стоји ова реч која је изнад свакога звука.”

Где ће се завршити ово извитоперење хришћанства или победа индуизма? Зар ћемо, на крају, прихватити индуски *Ом*, или Тејарову „Омегу”? Зар да одбацимо једино свето Име: Исус...

III. ФАКИРЕВО ЧУДО И ИСУСОВА МОЛИТВА

(Архимандрит Николај Дровјазгин)

Човек који је написао ово сведочанство је један од многих мученика атеистичког режима у СССР, који је остварио блиставу каријеру као капетан брода. Он се бавио окултизмом и био је издавач часописа за окултизам „Ребус”. Пошто је био спасен од бродолома чудом светог Серафима Саровског, ишао је на поклонство саровском чудотворцу и тамо се одрекао своје земаљске каријере и својих веза са окултистима, поставши монах. После рукоположења у чин свештенмонаха, служио је као мисионар у Кини, Индији и Тибету. Био је свештеник при разним руским (царским) амбасадама, а био је и игуман у неколико манастира. После 1914. године живео је у Печерској Лаври у Кијеву, где је служио као духовник младим људима који су долазили да питају о утицају окултизма у савременој Русији. Године 1924, месец дана после посете извесног Тухолкса, писца књиге „Црна матија”, био је убијен у својој ћелији руком „непознатих лица”... Мисли се да је то била освета тамних сила окултизма.

Једног чудесног тропског јутра, наш брод је секао таласе Индијског океана, приближавајући се острву Цејлон (Шри Ланка). На палуби су били путници, углавном Енглези, са својим породицама, одушевљени дивним призором очаравајућег острва, пуног тајанства... Иако је острво било још веома далеко, опојни мирис цветова обавијао је, са сваким налетом поветарца, цео брод. Већ је било видно пристаниште у зеленилу палми, са шароликим светом који је чекао на кеју... Видео се град Коломбо.

Брод се зауставио да узме утаљ, тако да су путници имали времена да сиђу на обалу. Дан је био тако топао да су путници решили да не силазе у град до вечера. Мала група од осам људи, урачунавши ту и жене, коју је водио пуковник Елиот, кренула је у град Коломбо, већ добро познат пуковнику. Он је предложио: „Даме и господо, желите ли да посетимо једног овдашњег мађионичара-факира? Он живи у околини града?” Сви прихватилише пуковников предлог са одушевљењем. Било је већ вече, када смо стигли на један

мали пропљанак у џунгли, где се налазила колиба и покрај ње горела је мала ватра. Ту је седео, скрштених ногу, мршави старац са турбаном на глави, непомично зурећи у правцу ватре... Упркос нашем бучном доласку, старац је наставио да седи непомично, ни најмање не марећи за нас. Однекуд из мрака појавио се младић и нешто тихо запитао луковника. Он је наместио столице за нашу групу у полукруг око ватре. Подигао се мирисави дим. Стари факир је и даље седео у истом положају. Месечина је дала свему фантастичне облике. Нехотице, сви су заћутали, ишчекујући шта ће се догодити.

„Погледајте дрво!” — викала је узбуђено госпођица Марија. Сви само уперили поглед на дрво испред којег је седео факир. Оно је губило свој облик под трептањем чудне светлости, јаче од месечине. Ускоро се и таласаста површина мора такође променила под изливом светлости. Небо је постало плаво... У даљини, на мору, појавио се бели брод. На наше чуђење, ми смо препознали свој брод који се приближавао праду Коломбо. И што је најчудније, ми смо на палуби брода препознали сами себе. Треба да знате да се то десило пре појаве кинематографије, тако да нико није могао овако нешто ни замислити. Свако је видео самог себе на палуби брода, како разговара и смеје се са другима. Ја сам чак видео и нашу маскоту, вољену мајмуну Нели, како једе банане. Свако од нашег друштва био је веома узбуђен, гледајући овај приказ.

А ја сам потпуно заборавио да сам ја монах и свештеник, и мислио сам да овај спектакл нема везе са мојим чином. Омађијаност је била тако моћна да су и мој ум и моје срце били ућуткани. Моје срце је почело болно да лупа као на узбуну. Нагло сам се осветио. Целим мојим бићем овладао је страх...

Усне моје почеле су да изговарају молитву: *„Господе Исусе Христе, Сине Божији, помилуј ме грешнога!”* Одмах сам осетио олакшање, као да су неки мистериозни ланци спали с мене. Моја молитва је постала усредоточенија и њоме се моја душа повратила. Кад сам погледао на факирево дрво, она светла измаглица је нестала. Видео сам само светлост месечине и факира како укочено седи покрај ватре. Међутим, моји сапутници и даље су били хипнотисани факиревом сликом на мору.

Но, нешто се очигледно догађало са факирем. Он се искривио на страну. Младић је притрчао збуњено. Сеанса је на пречац прекинута.

Дубоко узбуђени овим приказом, моји пријатељи живо су размењивали своје утиске, не знајући зашто је ово привиђење нагло пресечено. Младић је ово протумачио исцрпеношћу факира, који је и даље седео нагнуто главе, не обраћајући пажњу на присутне.

Факир је био награђен богатом напојницом, коју му је младић сакупио од захвалних гледалаца овога „чуда”. Моји пријатељи су кренули назад у град. Ја сам се нехотице осврнуо — и задрхтао сам од непријатног осећања. Мој поглед се укрстио са погледом факира. Он је био пун мржње. То је трајало само трен, па је опет заузео уобичајен укочен став мира. Ипак, тај ледени поглед отворио ми је заувек очи да увидим чијом моћи је било произведено ово „чудо”.

Далекоисточна „духовност“ не ограничава се само на овакве медијумске „трикове“ оваквих факира... Ми ћемо, у следећем поглављу, видети неке њене видове који су много заноснији. Ипак, тајанствена *моћ* којом се служе, дата поклоницима далекоисточних религија, извире из медиумизма, а његово главно обележје састоји се у *пасивности* пред „духовном“ стварношћу која омогућава том идолопоклоннику да ступи у додир са „боговима“ нехришћанских религија. Сличну појаву можемо видети и у далекоисточној „медитацији“ (чак и ако јој је дато име „хришћанска“ медитација), а можда се ради о истом феномену и када су у питању чудни „дарови“ код наших декадентних „харизматичара“...

IV. ДАЛЕКОИСТОЧНА МЕДИТАЦИЈА ОСВАЈА ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Као одговор на питање о могућности „дијалога” православног Хришћанства са разним нехришћанским религијама, читалац овде има сведочанство тројице православних хришћана који тврде, на основу православног вероучења и свога личног искуства, оно што је Православна Црква увек проповедала: да православни хришћани немају „истога Бога” заједно са такозваним „монотеистима” а који поричу Свету Тројицу. Црква је проповедала да су богови пагански уствари демони; и да су доживљаји и надприродне моћи, које пагански „богови” могу дати, сатанског порекла. Али све ово не противречи оном што је рекао Свети Петар: да *„Бог не гледа ко је ко, него у сваком народу онај који Га се боји и твори правду мио је њему”* (Дела апостолска 10:34—5); нити противречи Светом Павлу, који је рекао да је Бог *„у прошлим поколењима пустио све народе да иду својим путевима; мада ипак не остави Себе непосведочена, чинећи добро, дајући нам са неба дажд и године родне, пуњећи срца наша јелом и весељем”*. (Дела апостолска 14:16—17). Они који живе у ропству Сатане, *кнеза овога света* (Јован 12:31); у тами која је непросветљена хришћанским Евангелијем — суђени су по светлости тог природног доказа Божије доброте коју сваки човек може осетити, без обзира на своје робовање Сатани.

За православног хришћанина, који је примио дар Божијег Откривења, никакав „дијалог” на равној нози није могућ са онима изван Вере. *„Не упрѣжите се у исти јарам са неверницима; јер шта има праведност са безакоњем; или какву заједницу има светлост са тамом?”*

А какву сагласност Христос са Велијаром? Или какав део има верник са неверником? ... Зато изиђите из њихове средине и одвојте се, говори Господ ...” (II Коринћанима 6:14—17). Обавеза свакога хришћанина је да свима њима пренесе светлост православног Хришћанства, као што је то Свети Петар учинио у богобојазнивом дому римског окупаторског официра Корнелија. (Дела апостолска 10:34—48), да би их све просветлио и привео изабраном стаду Христове Цркве.

Ово је очигледно за православне хришћане којима је позната Истина Божијег Откривења у Цркви Христовој. Али многи који себе сматрају хришћанима нису уопште свесни корените разлике између Хришћанства и свих осталих религија. А и они који имају неког појма о тој разлици слабо се разумеју у „духовним доживља-

јима" — јер треба постићи високу просветљеност да би верник имао дар разликовања духовā, који је увек постојао и преносио се преко списа православних Отаца и преко *Житија светих* у току последњих две хиљаде година.

Због помањкања овога дара, продор далекоисточних религија на Запад је начинио велику збрку у душама многих незрелих хришћана. Такав је био случај и са песником Томом Мертоном, који се обратио из протестантизма у римокатолицизам, али је жалосно завршио као синкретиста, проповедајући истоветност хришћанских мистичних доживљаја са доживљајима Зен Будизма и осталих паганских религија. Дува неки „нови ветар“ који као да је однео здраву памет и протестантизма и римокатолицизма, а сад удара и на једину Свету Цркву Православну. „Дијалог са нехришћанским религијама“ је више плод него узрок ове распамећености, овог новог „духа“.

У следећем поглављу узећемо у разматрање појаву синкретизма између хришћанства и далекоисточних религија, нарочито у области „духовних техника“ у молитви. У тим покушајима мешања вина и воде, синкретисти су помињали најчешће зборник о духовној молитви „Добротољубје“ Православне Цркве, као нешто најближе далекоисточним духовним вежбама... Увелико је време да се јасно укаже на велики повор који дели хришћанске доживљаје од нехришћанских „духовних доживљаја“ и да је религијска философија, која стоји иза овог новог синкретизма лажна и опасна.

1. „Хришћанска јога“

Индуска јога била је већ одавно позната на Западу, а у Америци је добила велику популарност у облику многих култова и друштава за физичку терапију, који наводно немају никаквих верских циљева. Пре неких двадесет година, француски бенедиктински монах писао је о својим духовним вежбама у којима је, тобоже, претворио индуску јогу у „хришћанску“ јогу. (Ми наводимо цитате из његове књиге: Ж. — М. Дешане: *Кристиан Јога*, 1972. године). Индуска јога је верска техника која изискује строг и дисциплинован живот у који улази контрола дисања и неки посебни положаји тела, који производе стање опуштања, стање у којем се медитира, обично уз помоћ *мантре* или „светих“ изрека које помажу концентрацију. Суштину јоге не чини ова техника вежбања, него медитација која је њен циљ. Писац ове књиге је у праву када каже: „Циљ индуске јоге је духовни. Прави је издајник онај који то заборави и задржава само физичку страну ове древне духовне технике, мислећи да је она ништа друго до средство за постизање телесног здравља и лепоте.“ На ово треба додати да је човек који вежба јогу само због свог телесног здравља, ипак заузео извештан духовни став, па чак и доживљај, којег он није свестан. О овом ћемо касније поворити.

Исти писац наставља: „Уметност јогина је да заведе у себи потпуну тишину, да се испразни од свих мисли и варки; да одстрани и заборави све сем ове једне идеје: истинско јаство (срж) човека је божанско; оно је Бог, — и све остало је ћутање“.

Ова идеја о „божанствености“ човековог „ја“ очигледно није хришћанска него паганска, али циљ ове наводно „хришћанске јоге“ је да употреби древну технику јоге у другу сврху, за „хришћанску“ медитацију. Циљ ове Дешанеове јоге је да њоме човек постане опуштен, задовољан и пасиван, то јест пријемчив за духовну идеју и доживљај. „Чим заузмете јогински положај тела, одмах ћете осетити опуштање и осећај опште лагодности.“ Све вежбе производе „ванредно чувство смирености“. „На почетку имам осећај општег растерећења, лагодности и расположења које заиста траје. Ако су нечији живци напети или пренапрегнути, ове вежбе ће их смирити, а ускоро ће нестати и умор“. „Циљ свих ових јогинових напора је да ућутка у себи свој ум, затварајући своје очи за сваку врсту надражаја“. Расположење које доноси јога, по мишљењу Дешанеа, „могло би се назвати стањем здравља“ које нам даје крила да боље радимо најпре на људском плану, а затим и на хришћанском духовном плану. Реч која најбоље описује ово стање је *задовољност* која може да озари и тело и душу и да расположи човека за духовни живот.“ Дешане кује у звезде овај метод јоге и верује да цела личност може бити измењена јогом: „Хата јога има благотворан утицај на карактер. Човек после неколико недеља вежбања не може себе самог да препозна, а и остали примећују промену у његовом понашању. Он је нежнији и са више разумевања. Он се мирније суочава са животом. Задовољан је... Он је скоро непрестано у стању расположености и задовољности.“

Али све ово је још само припрема за „духовни“ циљ, који се ускоро да осетити: „бавећи се созерцањем (контемплацијом) само неколико недеља, моја молитва је добила посебан и нови облик.“ Поставши веома миран, Дешане запажа „лакoћу с којом сам улазио у молитву, у концентрацију на одређену тему“. Он се хвали да постаје пријемчивији за подстреке и утицаје са неба“. „Јоги-вежбе развијају пипкост и пријемчивост, па према томе и отвореност за личне размене између Бога и душе које обележавају мистички живот.“ Чак и почетник у јоги задобија „сладост“ молитве која „обузима целог човека“. Он се осећа опуштен и „спреман да задрхти на први додир Светога Духа, да прими и поздрав свих што Бог у Својој доброти сматра за погодно да ми доживимо“. „Ми припремамо своје биће да буде обузето, да буде пригрљено — и то је несумњиво један од највиших облика хришћанског созерцања (контемплације).“ „Свакодневне вежбе, као и цела аскетска техника моје јоге, олакшава утицај благодати Христове на мене. Осећам да моја глад за Богом расте, као и моја жеља за праведношћу, као и моја жеља да будем хришћанин у пуном смислу те речи“.

Онај ко разуме и препознаје духовну обману, *прелест* (о прелести види ниже), видеће у овом опису „хришћанске јоге“ управо ова обележја оних који су духовно залутали, било у паганске мистичке доживљаје, било у секташке „хришћанске“ доживљаје. И код једних и других приметна је трка за „светим и божанским осећањима“, иста надраженост за „загрљај“ са неким духом, исто трагање не за Живим Богом него за „духовним утехама“, исто самодрогирање које се узима за „стање благодати“, иста невероватна лакоумност којом се они ките да су постали „контемплативни“ или „ми-

стички", иста „мистична откривења" и псеудодуховна стања. Ово су главна обележја свих оних који падају у слично духовно стање самообмане, прелести. Но писац *Хришћанске јоге*, као бенедиктински монах додаје још неке посебне „медитације" које су се појавиле неколико векова уназад у римокатолицизму, а те „медитације" пуштају на вољу фантазији да измишља било шта на хришћанске теме. Тако на пример, медитирајући на тему Божићне мисе, он каже да види Богодете у наручју Богородице: „Имамо отворене очи; ништа више. Сlike, идеје (асоцијација идеја): Спаситељ, — Цар-Светлост, Звезда, Пастир, Дете, Светлост) долазе једно за другим... Сви ови делови свете загоњетке наводе ме на једну идеју — тиху визију целокупне тајне Божића". Ко год има и најмање знање православне духовне трезвености, тај ће одмах приметити да је овај жалосни „хришћански јогин" наглавце пао у мреже једног од мањих демона који вреба да улови управо тражитеља „духовних доживљаја". Он чак није ни видео већег демона, који се представља као „анђео светлости", него се само предао својим „религиозним маштанијама", насталим у срцу и уму човека потпуно неприпремљеног за духовну борбу против демонских обмана. Такве „медитације" данас су у моди у многим римокатоличким манастирама.

Крај ове Дешанеове књиге, у својству зачина, даје извод из *Добротољубја*, али овај зачин не слаже се са Дешанеовом чорбом јер, православно *Добротољубје* (као извор здраве хришћанске мистике), потпуно одудара од целе ове књиге и указује на непремостиви јаз који зјапи између ових дилетаната и истинске духовности Православља, која је потпуно недоступна савременим „мудрацима" који више не разумеју њен језик. Довољни знак Дешанеове необавештености у тумачењу *Добротољубја* је ово: он сматра да је „*молитва срцем*" (у православном Предању најужвишеније *умно делање*, којег се удостојавају само мали број аскета, руковођени Богоносним Старцем монахом, током дугих година подвизавања и отрезнења), само лаки трик изговарања слогова молитве по ритму куцања срца.

Сада ћемо узети у разматрање опасности ове „хришћанске јоге", које су заједничке њој и осталим облицима „далекоисточне медитације" који се данас сервирају хришћанима.

2. „Хришћански Зен"

Римокатолички свештеник из Ирске Вилијем Џонстон саставио је књигу на популарни начин о далекоисточној религијској техници под насловом *Хришћански Зен*. Овај писац почиње као и Дешане у његовој *Хришћанској Јоги*: њега више не задовољава Западно Хришћанство које је изгубило дубину сазерцања и мистичку медитацију. „Многи људи, незадовољни старим облицима молитве, старим изразима побожности који су некад добро служили, сада траже нешто што ће задовољити чежњу срца савременог човека. „Изучавање Зена отворило ми је нове видике и указало на нове могућности у Хришћанству о којима нисам ни сањао." „Може се вежбати Зен ради продубења и разрастања у себи хришћанске вере".

Техника јапанског Зена слична је вежбама индуске јоге — из које је и поникла — мада је једноставнија. Има неке основне положаје тела (али их нема колико јога), технику дисања, понављање свете речи, као и неке друге вежбе својствене Зену. Циљ ових вежби је исти као и циљ јоге: ућуткати рационално мишљење, да би се постигло стање мирноће, тихе медитације. Седећи положај са скрштеним ногама „спречава аналитички начин мишљења” и оспособљава човека да „сиђе у центар свога бића тихим созерцањем без икаквих слика”, „у дубоко и дивотно царство психичког живота”, „у дубоку унутарњу тишину”. Овај доживљај је донекле сличан стању у које доводи дрога, јер, по речима овог ирског свештеника Џонстона, „људи који су узимали дрогу разумеју се мало у Зен, пошто су се пробудили за стварност оне дубине ума коју вреди истраживати.” Он се даље одушевљава овим доживљајем који, наводно, отвара „нови приступ Христу, приступ који је мање дуалистички, а више оријентални”. Чак и полетаца у Зен вежбама може постићи „осећање мистичког јединства и атмосферу надприродног присуства”, „пријатне мистичке тишине”. Зен вежбама може се постићи стање контемплације (созерцања) и то не само за мали број „мистичара”, него ови могу имати визије, сви могу остварити *самеди* (просветлење).

Писац књиге *Хришћански Зен* говори о обнови Хришћанства, али допушта да ове мистичке доживљаје може свако досегнути, било да је хришћанин или нехришћанин. „Верујем да постоји *опште просветлење* које није ни хришћанско ни будистичко, ни било које друго. Оно је, једном речју, општечовечанско”. Тако је, на пример, на састанку за медитацију, у Зен храму близу града Киото „изненађујуће управо отсуство заједничке вере. Никога ни најмање није занимало ко у шта верује или не верује, и нико није помињао реч Бог”. Агностички карактер медитације служио је „мисионарском” циљу, јер „на тај начин медитацијом могу учити и људи мале вере, као и они у чијој се савести зародио страх да је Бог мртав. Такви људи могу макар да седе и да дишу. За њих је медитација трагање, и увидео сам да људи који трагају на тај начин могу и да нађу Бога. Не човеколиког Бога (антропоморфног) којег су они одбацили, него Биће у коме ми живимо, крећемо се и јесмо.”

Када овај римокатолички свештеник описује доживљај „просветлења” у Зен будизму, он није ни свестан колико је то „просветлење” истоветно са „космичким” доживљајем из приземне мистике шаманизма и других паганских религија. Он се несвесно открива, када каже: „Верујем да су рано закључани безбројни слапови радости који могу прокулати само приликом медитације, — понекад они избијају невероватном силином, заливајући човека посебном срећом која долази незнано откуда.” „Чудно је и то што је овом свештенику, по повратку у Америку после двадесет година проведених у Јапану, овај Зен доживљај личио на пентекостални („духовначки”) доживљај, па је чак и он (давно крштени свештеник) примио „крштење Духом на састанку „харизматичара” (стр. 100). Он је овако закључио: „Вративши се са састанка пентекосталаца, уверио сам се да њихово полагање руку на главу, њихове заједничке молитве, њихова братска љубав — могу бити покретачи велике психичке

снаге која доводи до просветлења онога ко се упорно бавио вежбама *зазен*. (Ми ћемо посветити посебно поглавље у овој књизи пентекосталцима и њиховим „харизматичким“ доживљајима.)

Нема потребе да напироко критикујемо ове погледе. Они су у основи исти као и код писца *Хришћанске Јоге*, само мање езотерички, а више популарни. Кад неко верује да агностички, пагански доживљај Зен будизма може послужити за „обнову сазерцања у Хришћанству“, онда он ништа не зна о богатој ризници сазерцања у Православљу коју можемо стећи ако имамо пламену веру, тачне догмате и строг аскетски живот. Међутим, и овај писац се кити туђим перјем, наводећи „велику православну школу“ *Добротољубја*, тврдећи да и она уводи у стање „тихог и мирног сазерцања“ и представља пример „Зен будизма унутар хришћанства“. Он чак препоручује употребу *Молитве Исусу* за време Зен медитације. Овакво незнање је веома опасно, нарочито када овакав незналица позива слушаоце својих предавања да експериментишу у „мистицизму“, седећи „у положају *зазен* четрдесет минута свако вече“.

Има много искрених, али заведених, лажних пророка који мисле да својим савременицима доносе благодат, а уствари они их одводе у психички и духовни бродолом! О њима ћемо касније још говорити.

3. Трансцендентална медитација

Техника далекоисточне медитације позната као „трансцендентална медитација“ (или скраћено Те еМ) постала је веома популарна нарочито у Америци, и још препоручивана на тако наметљив начин да многи озбиљни проучаваоци савремених религијских токова одбацују ту појаву као производ претеране америчке рекламе, као *шоу-бизнис*. Међутим, овај закључак је површан, јер у својим претензијама „Трансцендентална медитација не разликује се много од Јоге и Зена, чак је можда изворнија него ови вештачки синкретизми, као што су „хришћанска Јога“ и „хришћански Зен“.

Џон Робинс и Дејвид Фишер написали су књигу „Смиривање без пилула“ (све о трансценденталној медитацији), (1972), а по њима *Те еМ покрет* је довео у Америку индуски јогин Махариши Махеш око 1961. год. Његов покрет је добио велику рекламу 1967. године преко популарних певача познатих као *Битлси*, који су се обратили у *Те еМ* следбенике, преставши са дрогирањем. Ипак су они убрзо напустили покрет (мада су наставили медитацију). Покрет је растао: 1971. г. имао је у својим редовима 100.000 следбеника, са 2.000 посебно увежбаних инструктора. То је најбројнији покрет „далекоисточне духовности“ у Америци. Године 1975. покрет је имао 600.000 следбеника. Техника *Те еМ* вежби била је у широј употреби у војски, јавним школама, затворима, болницама, па чак и у парохијама Грчке православне Архиепископије у Америци, као наводно неутрално средство „душевне терапије“. *Те еМ* курсеви су били вешто кројени за амерички укус и били су симпатично називани „вежбање за духовни успех — без напора“. Махариши је назвао ову технику тако лаком као што је „драње зуба“. Али Махаришија су ош-

тро критиковали јогини из Индије због његовог разводњавања традиционалне Јоге, спуштајући езотеричке тајне на ниво маса — за паре. (Цена курса је била 120 долара).

По својим циљевима, претпоставкама и плодовима, *Те еМ* се не разликује много од „хришћанске Јоге” и „хришћанског Зена”, сем једноставношћу својих вежби и својом философијом, као и лакоћом којом се долази до резултата. И *Те еМ*, такође, не захтева никакву веру, ни морална правила, па чак ни сагласје са идејама или философијом Индије. „То је просто најпросто техника вежбања, која је „заснована” на природном стремљењу ума, да напредује ка вишој срећи, ка вишем уживању... У току „трансценденталне медитације” Ваш ум треба да се опусти на најприроднији и најпријатнији начин”. „Трансцендентална медитација је, пре свега, пракса а затим и теорија. Важно је да почетник не мисли интелектуално.”

Техника коју је Махариши смислио иста је у свима *Те еМ* центрима широм света: после два уводна предавања, почетник плаћа чланарину, онда долази за „посвећење” (иницијацију), доносећи као принос: три слатка воћа, најмање шест цветова и чисту марамичу. То се уноси у корпи, у малу „собу за посвећење”, где се оставља на столу пред портретом Махаришијевог гуруа, од кога је он примио посвећење у јогу. На том столу гори свећа и тамјан. Ученик почетник је сам у соби са својим учитељем, који је и сам примио посвећење од Махаришија лично. Ова церемонија пред портретом гуруа траје пола часа када се певају тихе песме на санскриту (ученику потпуно неразумиве) и певају се затим имена „учитеља” јоге из прошлости. На крају церемоније посвећенику се даје „мантра”, тајна санскритска *реч* коју он мора непрекидно понављати за време медитације, а ту реч не сме нико да зна сем његов учитељ. „Посвећеници” никад немају превод те церемоније на свој језик. То имају само учитељи инструктори. Ипак ова „тајна” је процурела и објављена у виду једне књижице. Та церемонија је традиционално индуско клањање боговима (*пуца*), укључујући и обоготвореног Махаришијевог гуруа (са именом Шри Гурӯ Дев) и читав „родослов” „учитеља” од којих је он добио посвећење. Церемонија се завршава са двадесет и два „приноса” узнесених Махаришијевом *гурӯ-у*, од којих се сваки окончава „возгласом” — „Клањам се као богу Шри Гурӯ-у Дев-у”. Сам учитељ клања се пред портретом *гурӯ-а* Дев-а на крају церемоније и позива „посвећеника” да и он то учини. Тек када је он постао „посвећен” (то метанисање пред портретом није апсолутно обавезно, али принос воћа и цвећа јесте). Савремени агностик није обично свестан да је овом церемонијом введен у област индуских обреда. На вешт начин он је наведен да постане отпадник од Цркве и да принесе жртву паганским боговима! А његови хришћански прадедови били су спремни да претпе најгора мучења и окрутну смрт, само да се не поклоне туђем богу. На духовном плану можда баш тај грех, а не само психичка *Те еМ техника*, објашњава опромни успех Махаришија.

После „увођења у тајну”, *Те еМ* почетник медитира двапут дневно по двадесет минута, пуштајући ум да лута слободно и понављајући *мантру* кадгод помисли на њу. Учитељ проверава његове доживљаје. Ускоро, после првог покушаја, ученик ступа у нову об-

ласт „трансценденталне медитације” — ни спавање ни будност: то је стање „трансценденталне медитације”. „Трансцендентална медитација” доводи до стања свести које не личи ни на што досада познато, мада је најсличније стању које се постиже после дугогодишњег изучавања Зена” (стр. 115). „За разлику од тешког и многогодишњег овладавања разним верским дисциплинама и јогом, *Те еМ* учитељи нуде исте резултате за неколико минута вежбања.” Неки који су искусили ово вежбање описују га као „стање испуњења”, слично доживљају дрогирања. Али Махариши описује ово стање традиционалним индуским појмовима: „Ово стање превазилази сва чула — вид, слух, додир, мирис, укус — оно је изнад сваке мисли и осећања. То стање непројављене, апсолутне, чисте свести Битија је најузвишеније стање живота.” (стр. 23). Када неки „посвећеник” успе да то дубинско стање уздигне до висине своје свести, и да га ту непрестано одржава, за њега се каже да је постигао „космичку свест”, — циљ свих следбеника Махаришијеве медитације. На вишим *Те еМ* курсевима уче се основни положаји јоге, али они нису неопходни за успех ове технике, нити је обавезна аскетска припрема. Једном кад ученик досегне до „трансценденталног стања битија”, од њега се једино тражи да двапут дневно медитира по двадесет минута јер ова врста медитације не намеће издвојен монашки живот (као у Индији), него је ово само дисциплина за људе који нису монаси. Махариши се поноси тиме што је ово стање свести пружио сваком по жељи, а не само малом броју изабраних.

Постоје бројне изјаве о успеху *Те еМ*, према којима скоро сви проблеми су били решени: навика дрогирања је била прекинута, растурене породице поново окупљене, сваки вежбач постаје здрав и срећан; *Те еМ* учитељи стално се смеше и блистају од среће. Опште говорећи, *Те еМ* не претендује да замени друге религије, него само да појача веровање у било који облик „хришћанства” (стр. 105).

Брз и лак успех „трансценденталне медитације”, очигледан симптом слабљења хришћанског утицаја на савремени свет, довео је и до његовог убрзаног осипања. Више од других покрета „далекоисточне духовности”, он је носио обележје „моде”, а Махаришијев најављени циљ о „посвећењу” целог човечанства очигледно је осуђен на промашај. После 1975. године упис у *Те еМ* курсеве стално је опадао. Да би привукли нове следбенике, громогласно су понуђени нови „виши течајеви” који би увели „посвећенике” у надприродне моћи индуизма: пролажење кроз зид, постајање невидивим, лебдење и летење у ваздуху... Ови течајеви, уопште узев, били су примљени са презривим осмехом, иако у *Те еМ* брошури стоји фотографија „лебдећег” медитатора. Ти течајеви (за које се плаћало три хиљаде долара) давали су уобичајене резултате из области традиционалног „факиризма” у Индији... Има много случајева да су *Те еМ* учитељи и ученици објавили своје тегобе, а то су неизбежне пратеће болести оних који „са ђаволом тикве саде”: душевне болести, поседнутост од демона (бесомучност), покуцај убиства, самоубиство...

V. „НОВА РЕЛИГИЈСКА СВЕСТИ“

ДУХ ДАЛЕКОИСТОЧНИХ КУЛТОВА

Ова три споменика облика „хришћанске медитације“ само су початак утицаја далекоисточних култова на Западу, нарочито у Америци. У тој традиционално протестантској и римокатоличкој средини нагло као печурке су ницали далекоисточни култови и покрети.

Брзи успех ових страних култова објашњава се разочарењем омладине после Другог светског рата које се појавило педесетих година, као морална распуштеност „битлс генерације“. Интересовање далекоисточним религијама испочетка је било више академско и као знак незадовољства „хришћанством“. После њих долази поколење „хипика“ 1960-их година, са њиховом „рок“-музиком и психоделичким дрогама, као и тражењем „повећане свести“ по сваку цену. Млади Американци ватрено су похрлили у политичке протесте против вијетнамског рата, с једне стране, и у далекоисточне култове, са друге. Тако су индуски гуруи, тибетанске ламе, јапански Зен-учитељи и други далекоисточни „мудраци“ нашли на Западу масу ученика, који су били стремни да иду до краја света, чак и на висине Хималаја, да би нашли учитеља или дрогу која би им дала „мир“ и „слободу“ за којом су трагали.

После „хипика“ дошло је треће поколење 1970-их година. Оно је било мирније, са мање „демонстрација“, али то поколење је дубље понирало у далекоисточне религије. Многи су изабрали једну од тих религија по свом укусу и труде се да озбиљно живе по њеним правилима. Тако су се у Америци одомаћили будистички манастири од западних обраћеника где су улогу Зен-учитеља и гуруа преузели обраћени Американци.

Да наведемо само неколико сликовитих примера, као илустрацију.

1. „Харе Кришна“ у Сан Франциску

На уласку храма био је натпис „Харе Кришна“. Из њега се чуло тихо појање. Унутра на зидовима биле су слике дречавих боја из *Багавад Гите*, на поду црвени тепих, у ваздуху измаглица тамјана... Верници су тихо певали једва чујне санскритске речи, седећи на поду. Напред су седели монаси у мантијама шафранове и наранџа-

сте боје. Сви су имали, сем перчина, обријане главе, са белом бојом на носу. И жене су имале белу боју на носу и црвену тачку на челу. Позади су били новајлије или посетиоци.

Церемонија појања *мантре* има појачан тон. Две девојке у другим хаљинама шафранове боје дигле су се и плесале. Предводник је гласно извикивао речи на санскриту... Цела група је понављала те речи у тону и ритму предводника. Многи су свирали у разне инструменте. Предводник је ударао руком у бубањ. Оне две играчице су ударале у кимбала...

Музика и појање постајало је све гласније и убрзаније... Бубањ је непрестано ударао. Многи од верника уздигнутих руку испуштали су крике, усред општег певања. У храму је настала тишина, када је предводник клекао пред сликом његовог духовног учитеља... Затим је громогласно пет пута поновио као неки црквени „возглас” — „Сва слава овде сабраним верницима”, што су сви утлас понављали.

Ово типично „богослужење” покрета по имену „*Кришна Свест*”, који је основао у Америци бивши бизнисмен из Индије А. К. Бактиведанта. Његов циљ је био да пружи омладини Запада индуску *бакти јогу*. У ранијој фази, далекоисточне религије су биле прихватане више интелектом, а *бакти јога* учи како се постиже сједињење следбеника са изабраним „богом” кроз љубав и обожавање... Надумним средствима обожавања (певањем, играњем) ум „се шири” и достиже до „*Кришна свести*”. Ако би већина људи стекла ову „свест”, онда би нереди овог доба престали и настало би „ново доба мира, љубави и јединства”...

Светле хаљине обожавалаца „бога” Кришне могли су се често видети по Сан Франциску, нарочито на празник када је идол њиховог „бога” ношен кроз главни парк, до обале океана. То је био типични приказ паганске Индије у „хришћанској” Америци. Сада има већ 54 Кришниних храмова ван Индије, од којих су многи намерно зидани покрај универзитета, (да би врбовали младе људе).

Недавна смрт оснивача овог покрета успорила је његов успех. Међутим, хришћани могу бити забринuti овом појавом да многи младићи данас нису много пробирљиви, него су спремни да се клањају било каквом паганском „богу”.

2. Гуру Махараџи на аеродрому

После рекламног успеха *Те еМ покрета*, који је водио Махариши-Јоги, наступио је још бучнији и наметљивији Гуру Махараџи, младић од петнаест година, који је себе прогласио за „Бога”, а своју мајку и три брата за „Свету Породицу”. Основао је организацију под називом „Мисија Божанске Светлости” са око осамдесет хиљада следбеника. Његови ученици, поклоници Кришне, морали би да се одрекну земаљских уживања и да медитацијом достигну „проширену” свест којом би све око њих — као магичним штапићем — било лепо и савршено, иако иде све по старом.

Приликом посвећења (иницијације), они добијају „знање” и јаку светлост унутар себе, као и три друга знака о којима они треба касније да медитирају. Ученике повезује и заједничка вера да је

њихов гуру Махараџи „Господ Свемира“ који је дошао да отвори ново доба мира за човечанство.

У новембру 1973. године, ова „мисија Божанске Светлости“ је изнајмила огромну арену засвођену стаклом, ради празновања новог доба мира, највећег догађаја у историји човечанства — појаву „Бога“ са именом Махараџи.

Његов најватренији проповедник, новинар Реиџин Дејвис је овако говорио о томе „Богу“: „Он представља највећи догађај у историји, а ми спавамо... Кад бисмо знали ко је Он, ми бисмо на коленима допузили до њега и одморили главе наше на Његовим стопалима“. На срамоту „хришћанске“ Америке, овом лажном богу су се клањали до земље, док је он седео на високом престолу, крунисан високом златном „круном“ Кришне. У овоме се може назрети будуће обожавање Антихриста, који ће на крају светске историје „седети у храму Божијем као Бог, тврдећи за себе да је Бог“ (II посланица Солунјанима 2:4).

При овом бучном спектаклу певане су популарне песме „контра-културе“, али нису се десила никаква „чуда“ као знаци почетка „новог доба“. Покрет је почео да опада, нарочито после женидбе „бога“ Махараџија са својом секретарицом...

Други „духовни“ покрети нашег времена нису били онако нападно помодарски, али су зато имали дубљи утицај на бескореновиће Запада.

3. Тантричка јога у планинама Новог Мексика

На пропланку планине Хемес у држави Нови Мексико окупљала се омладина да приликом изласка сунца изговара *мантру* на језику *панџаба* — пре почетка напорних физичких вежби *кундалини јоге*. Стремиле су свесном овладавању телом и духом, да би постигли у себи „самообожење“. После вегетаријанског обеда (типичног за скоро све нове култове) и предавања на духовне теме, сви су се припремали за дугу вежбу у тантричкој јоги. То је веома опасна вежба коју врше заједно мушкарац и жена, а притом се распламсава психичка енергија високог напона, којом се мора опрезно баратати.

Сви вежбачи, одевени у бело, седе у дугим правим редовима, мушкарци наспрам жена, а у другим редовима леђима су наслоњени мушкарци на жене и жене на мушкарце. Има тако десет дуплих редова. Тај распоред треба да послужи да „проток“ „магнетског поља“ буде осигуран у јоги.

Почињало се певањем *мантре* и нарочитим појањем у славу преминутога гуруа. Јоги Баџан, упечатива појава, двометраш са дугим црном брадом, одевен у белу одору, са турбаном на глави, — почиње да говори као сањар о „новој, лепој, стваралачкој нацији“ Америке која се може изградити ако се људи за то припреме већ данас. По њему, тантричке вежбе су преоудне у тој припреми, јер оне воде људе из њихове обичне „свести појединца“ у „групну свест“, и најзад у „васеленску свест“.

Вежбе почињу. Оне су веома тешке, физички напорне и болне, изазивајући притом јака осећања страха, гнева, љубави итд. Свако мора да ради исту ствар у исто време: мора држати тело у тешком положају, непомично, за дуго време; са партнером мора да изговара заплетене *мантре* и вежбе. Свака вежба може да траје по 31—61 минут. Појединачна свест ишчезава у тој напетој групној делатности. Последице су: физичка исцрпеност до привремене парализе, али може бити и осећање раздрагане понесености. Нико не сме да дели своје утиске са било ким. Циљ је — коренито променити самог себе.

После подне били су часови из борилачких вештина самоодбране, практичне медицине и исхране, а после вечере певали су „духовне песме”: санскритске *мантре* на мелодије „рок” музике, — јер се Јоги Баџан трудио да своју религију американизује.

Ова религија је само савремено прилагођавање североиндијске религије Сика, уз додатак неких јоги вежби. Баџан је основао „Организацију здравих, срећних, светих” за „хипике” Јужне Калифорније. Његов приступ далекоисточним религијама разликује се од других тиме што он ставља нагласак на овоземаљски практичан живот (а то је став Сика у Индији, који су у већини трговци). Захтевао је од свих својих следбеника да негују брак и спокојан домаћи живот, да буду одговорни у свом послу и друштвеним службама.

Ова организација се проширила у Америци, Европи и Јапану. Пуноправни члан ове организације постао би Сик, носећи бело одело и турбан на глави. Верници ове групе себе су сматрали претечама новог миленијума који су они астролошки именовали „Доба Водолије” (знак у зодијаку).

Овај култ, који препоручује углавном нормални живот у друштву, има исти потајни циљ као и остали индуски култови: да од Американаца створи „здраве, срећне и свете” људе — али ни помена о Христу.

4. Зен вежбе у Северној Калифорнији

На шумовитој планини Шаста у Северној Калифорнији отворен је Зен будистички манастир, који је по своме саставу био чисто амерички. Ту је владао строги ред, и монаси, са обријаном главом, предводили су вежбе. Оне су трајале пет година (и више) — и ко добије диплому постаје „свештеник” или учитељ Зена, с правом да предводи будистичке церемоније. Као у државним школама, уписници плаћају унапред за стан и храну месечно 175 долара, али би ту живели строгим „монашким” животом. Строга правила обавезивала су на униформу, вегетаријанске обеды и тишину, забрањивали су посете и празне разговоре. Сваки рад (чак и прање и вршење нужде) био је праћен будистичком молитвом. Мада се овај „манастир” хвалисао својом независношћу од јапанске Зен традиције, ипак се придржавао древне церемоније када неко постаје будист: када „храни гладне авети”. Слави се и „Дан Оснивача” у част њих предавача Зен будизма кроз векове. Клањало се пред кипом

Буде, али главни нагласак је био на учењу о „природи Будинства“ унутар самог себе.

На челу овог „манастира“ била је Енглескиња, Цију Кент, рођена од родитеља који су били будисти. Њен успех се овако објашњава: Зен као надразумно учење природно је привлачио омладину која је била бита рационализма и спољне учености — она је тражила „исконску мистику Зена“. А ова Зен „игуманија“ је ово умешно предавала... Свакодневно су вежбе медитације трајале осам или десет часова. Циљ је био: „трајни мир и хармонија тела и ума“. Нагласак је стављен на „духовни раст“. Забрањивано је обожавање Зен учитеља, употреба астрологије, предсказивање будућности, астрално путовање и друге окултне делатности. Исмеван је академски апстрактни приступ животу, а хваљен је доживљајни, мистички приступ Зена. Захтеван је од свих напоран рад и строго вежбање. Дискусије младих Зен „свештеника“, по своме тону и трезвености, личиле су на озбиљне разговоре између младих обраћеника у Православље и светогорских монаха. Овај будистички манастир пружа скоро све једном искреном боготражитељу — све, сем Христа и вечнога спасења...

У овом „манастиру“ будизам се предаје не као хладна наука, него као вера „љубави и сапатње“. Супротно од класичног будизма, ова будистичка „игуманија“ наглашава да циљ будистичке вере није коначно „ништавило“ и „празнина“, него живи „бог“ (који је откривен, по њеним речима, само езотеричком будистичком предању. „Тајна Зена“ је у личном знању да космички Буда постоји. Прави учитељ је онај који има љубав према космичком Буди...

Према хришћанству ова будистичка „Игуманија“ и њени ученици имају надмени став и гледају га са висине. Они уважавају само православне духовне књиге, као што је *Добротољубје* и признају да им је од хришћанских заједница Православље најближе. Међутим, они сматрају да су „изнад свих теологија“, догматских распри и свих „изама“ који, са њиховог гледишта, не припадају „истинској религији“.

Зен заиста нема теолошке основе, јер се темељи искључиво на „доживљају“. Дакле, он спада у групу оне „прагматичне лажи“, коју смо споменули у овој књизи у поглављу о индуизму: „ако дејствује, онда мора да је истинито и добро“. Зен будизам, без икакве теологије у њему, исто као индуизам није способан да разликује који су добри, а који су зли духовни доживљаји. Он може само да каже шта *изгледа* да је добро, пошто доноси „мир“ и „хармонију“. Тај свој суд доноси по својим мерилима природног ума а не по светом откривењу Божијем. Све остало он одбацује као мање-више непостојеће. Зен ласка утанчаној гордости интелектуалаца — тако распрострањеној данас — код оних који мисле да могу сами остварити своје спасење, а да им притом не треба никакав Спаситељ изван њих самих.

Од свих далекоисточних религијских токова, Зен је интелектуално најсложенији и духовно најтрезвенији. Својим учењем о сапатњи и о љубави према „космичком Буди“ то је највиши религијски идеал до којег се могао винути човеков ум — без Христа. Његова трагедија је управо у томе да у њему нема Христа, па према томе

ни спасења. Тако се његове предности (трезвеност и узвишеност) окрећу против њега самог и његових следбеника, јер се њима чини да су постигли савршенство и спасење изван Христа. Ова нехришћанска „духовност“ више није увезена религија из иностранства, она је постала америчка религија. Нека нам ово служи као упозорење: религија будућности неће бити само затворени круг или малобројна секта „изабраних“, него једна моћна и дубока религијска струја која ће умети да понесе и убеди ум и срце модерног човека у „после-хришћанском“ добу.

5. Нова „духовност“ као противник хришћанства

Има много примерака далекоисточних култова на Западу. Сваке године се појави неки нови облик или нови преображај старих. Поред изразито религијских култова, порастао је број култова „свести“, који помажу „смањењу напетости“ и „развоју скривених способности“ у човеку. Ови култови се ките „научним“ жаргоном.

Свети покрети и култови *неспојиви су са хришћанством*. Треба отворено упозорити православне хришћане да се клоне њих.

Зашто ми ово препоручујемо тако категорички?

1. Ови покрети немају никакве основе у хришћанском Предању, него су производ далекоисточних паганских религија или модерног спиритизма. Они не само да имају лоше учење, него и у пракси заводе душу у прашуму паганских психичких доживљаја и експеримената који се завршавају духовним и психичким сломом — и ако нема покајања — вечној поггибијом душе.

2. Посебно су погубни доживљаји „духовног мировања“, који се постижу кроз разне облике медитације: разни облици *јоге* и *зена*, „*трансцендентална медитација*“ или разни пагански култови, као што су: „*Харе Кришна*“, „*Мисија божанске светлости*“, „*Организација здравих, срећних, светих*“. Сви ови култови јемче својим следбеницима доступ у „космичко“ духовно царство, где дубинска страна људске личности ступа у додир са стварним духовним бићима. Ова бића, којима је окружен грешан човек, јесу, пре свега, *демони* или пали духови који опседају човека. (О томе је писао свети епископ Игнатије Брјанчанинов). И сами учитељи Зен будистичке медитације, упркос њиховој опрезности према духовним „доживљајима“, описују њихов сусрет са тим духовима (често помешаним са људском фантазијом), стално наглашавају да немају блиске односе са њима.

3. „Посвећење“ (иницијација) је доживљај психичког царства које нуде „култови свести“ кад увлаче „посвећеног“ у нешто што је изнад свесне контроле човекове воље. Кад је неко увучен у те паганске несвете „тајне“, њему је често веома тешко да се извуче из нежељених психичких доживљаја. У то име, „нова религијска свест“ или „нова духовност“ је отворени противник хришћанства, и то много моћнији и опаснији него све јереси прошлих векова. Када је доживљај важнији и изнад вероучења, ту нестаје нормална хришћанска опрезност и будност против демона, хришћанин је ра-

зоружан јер прихвата „пасивност” и „отвореност” коју проповедају ови нови култови — и тако се предаје у руке демона. Изучавање ових доживљаја у разним „култовима свести” показује неизбежну, клизаву падину од почетка „добрих” или „неутралних” доживљаја до оних који су на страни и застрашујући, а на крају отворено демонски. Чак и чисто физичка страна психичке дисциплине у јоги веома је опасна, јер ствара у почетнику психичко расположење за касније доживљаје који представљају циљ јоге, а он свакако није хришћански.

Заводничка моћ такмичења ове „нове религијске свести” је тако велика данас да може неког опчинити, а да он и даље мисли да је још увек хришћанин. Ово се види не само код оних који се заносе површним синкретизмом или мешавином хришћанства и далекоисточних религија, него и код оних који себе сматрају ревносним хришћанима. Незнање истинског хришћанског духовног доживљаја производи лажну хришћанску „духовност”, која је по својој природи веома блиска „новој религијској свести”.

У VII поглављу ми ћемо изучавати разне облике „хришћанске духовности” данас. Тако ћемо видети до какве застрашујуће мешавине је дошло спајањем „нове религијске свести” са „харизматичким” хришћанима — авај! — чак и са православним хришћанима...

А на крају ове књиге предочићемо велику обману апокалиптичких размера...

VI. „ЗНАЦИ СА НЕБА”

ПРАВОСЛАВНО ХРИШЋАНСКО СХВАТАЊЕ „НЕОБЈАШЊЕНИХ ЛЕТЕЋИХ ОБЈЕКТА (НЛО)”

После другог светског рата на Западу је наступила поплава далекоисточних религија и култова, а упоредо ширила се и појава, која на први поглед није имала никакве везе са религијом, — то је појава „необјашњених летећих објеката” (НЛО). Први „летећи тањир” опажен је 1947. године. Међутим, при дубљем испитавању ова појава је исто толико знак одумирања хришћанства на Западу колико и победа далекоисточних култова такозване „нове религијске свести”.

Људска лаковерност и сујеверје, присутни данас не мање но у прошлости човечанства — повезали су ову појаву са „лудоријама” ишчашеног света култова. Али овом појавом бавили су се и чувени научници по наредби неких влада. Та научна истраживања нису дала позитиван резултат, јер нису могла да докажу да су ти летећи објекти — стварно физички. Међутим, најновије хипотезе научника доводе истраживаче ових појава до „руба стварности”, на границу психичке и духовне стварности којој ови научни истраживачи нису у стању да приђу. Захваљујући богатству светоотачког знања о Светом Писму, православни посматрач има велико преимућство да оцени те нове хипотезе о феномену „необјашњених летећих објеката”.

Православни посматрач ипак је мање заинтересован за саме те појаве а више за *менталитет* који их прати: како људи обично тумаче НЛО, и зашто? Један од првих који је приступио питању НЛО, на тај начин, био је чувени швајцарски психолог Карл Г. Јунг. У својој књизи *Летећи Тањир: један модерни мит о стварима виђеним на небу*, он је покушао да објасни ову појаву као нешто што има психолошки и религијски смисао. И мада он није покушао да ове феномене прогласи за „објективну стварност”, ипак их је смеистио у област људскога знања којој они заиста и припадају. Потоњи истраживачи, који су почињали своја испитивања од „објективне” стране, а не од психолошке димензије овога питања и сами су увидели да је без „психичке” хипотезе немогуће објаснити овај феномен.

Приступајући са религијске и психолошке стране овог феномена (НЛО), веома је важно да схватимо најпре његову позадину у смислу тумачења „летећих тањира” (од оних који су веровали у њихово постојање), почев од њихове прве појаве у 1947. години.

Шта су људи били спремни да виде на небу? Одговор на ово питање може се наћи у кратком прегледу популарне литературе „сајенс фикшн“ (science fiction) („научна измишљотина“).

1. Дух Сајенс Фикшн-а („научне измишљотине“)

Историјари књижевног жанра познатог као „Сајенс фикшн“ налазе његов корен с почетка XIX века. Неки мисле да је он почео са кратким причама Едгара Алена Поа који је у њима спојио убедљиви реализам стила са темом која увек задире у „мистериозно“ и окултно. Други опет виде почетак „научне измишљотине“ у делима Марије Шели (жене чувеног песника): њен *Франкеништајн или модерни Прометеј* спаја фантастичну науку са окултизмом на начин који ће касније имати многе „сајенс фикшн“ приче.

Типична „сајенс фикшн“ прича појавила се на крају XIX века и почетком XX, у делима која су писали Жил Верн и Х. Џ. Велс. Ипак, од другостепене литературе тридесетих и четрдесетих година, „сајенс фикшн“ је постао уважени жанр књижевности нашег века. Он је нарочито популарисан снимањем филмова на ту тему. Од јефтиних и сензационалних „сајенс фикшн“ филмова дошло се до помодних „идејних“ филмова као што су: „2001 — Одисеја простора“, „Рат звезда“ и „Блиски сусрети треће врсте“.

Дух овог „сајенс фикшн“ жанра има за своју основу једну скривену философију или идеологију, више подразумевану него јасно изражену, коју усвајају скоро сви писци овога жанра. Та њихова философија може бити сажета у неколико тачака:

1) Религија, у традиционалном смислу, је отсутна, или је само узгред и вештачки споменута. Овај књижевни род је производ „послехришћанског“ доба, (настао у душама као што су По и Марија Шели — а њих очигледно није интересовао Христос). Свет „научне измишљотине“ је потпуно рационалистички, мада се често обавија у „мистичке“ велове окултизма или неке далекоисточне религије. „Бог“, ако је уопште поменут, то је магловита и безлична сила, а не лично биће, (на пример, „Снага“ у филму „Рат звезда“ је космичка енергија која има и зао и добар утицај). Растућа опчињеност савременог човека „научном измишљотином“ је последица његовог неверовања у традиционалне верске вредности.

2) Центар свемира, по „научној измишљотини“, (уместо отсутног Бога) је човек, — али не обичан човек какав је он сад, него човек какав ће он „постати“ у будућности, у складу са модерном митологијом о еволуцији. Иако јунаци „сајенс фикшн“ прича су обично препознатива људска бића, приповеда се углавном о њиховом сусрету са „надљудима“ из „високо развијених“ раса будућности (а понекад и прошлости) или са „супермен“-ом далеких галаксија. Идеја о могућности постојања „високо развијених“ разумних бића на другим планетама ушла је тако дубоко у савремени менталитет да чак и поштовани научници (и полунучници) прихватају њихово постојање као очигледну ствар. Тако популарни писац Ерих фон Деникен (у својим делима *Колеснице богова*, *Богови из далеких*

простора) налази тобоже доказ о присуству „ванземаљаца) или „богова” у древној историји човечанства, који су наводно узроковали наглу појаву интелигенције у човеку, што теорија еволуције не може да објасни. Озбиљни научници у Совјетском Савезу желе да објасне пропаст прадова Содоме и Гоморе експлозијом језгране бомбе, а да су „ванземаљци” посетили нашу Земљу пре много векова, па је по овом „научном” тумачењу и Исус Христос вероватно био „космонаут”... У наше дане ми се налазимо пред „другим доласком” разумних бића из далеких простора. Исто озбиљни научници Запада сматрају да је постојање „ванземаљаца” веома вероватно, па су током осамнаест година покушавали да успоставе везу са њима путем радио телескопа, тако да данас постоје шест астрономских станица које хватају радио сигнале из свемира. Савремени протестантски и римокатолички „теолози” — који се по свом обичају такмиче са водећом „научном” овога света — измислили су већ нов појам „ексотеологија” („теологија далеких простора”) која би се бавила природом „ванземаљских” раса. Неоспорно је да мит који се крије иза „научне измишљотине” (сајенс Фикшн) има моћ да омађија чак и многе научнике наших дана...

Бића на вишем степену „еволуције”, према „сајенс фикшн” књижевности, увек су описивана као да су „прерасла” ограничења „личности”. И „Бог” и „човек” по схватању „научне измишљотине” намерно су описани као безлични. Тако у књизи Артура Кларка *Крај детињства*, нови сој људских бића јавља се у облику деце али њихова лица су лишена личности; она треба да буду вођена у више „еволуционе” преображаје, све док не буду потпуно упијена безличним „Надумом”. Уопште узев, *сајенс фикшн књижевност* — насупрот учењу хришћанства, а у потпуном сагласју са неким школама далекоисточне мисли — види „еволуциони напредак” и „духовност” као појачано обезличавање.

3) У *сајенс фикшн романима* будућност света и човечанства приказује се као „скок” из данашњих научних открића ка фантастичним достигнућима будућности. Међутим, на делу, ови фантастични „скокови” потпуно се поклапају са праксом окултизма и искуством отвореног демонизма кроз векове. Ово су наводна обележја тих „високо еволуцираних” створења будућности:: способност општења телепатијом, способност летења, способност да материјализује и дематеријализује, способност да мења изглед стварима или да ствара привидне сцене и појаве силом „чисте мисли”, способност да путује брзином која је недостижна за модерну технику, способност да овлада телима земаљаца; и дар разумевања „духовне” философије која је „изнад свих религија”, па се и на крају обећава и такво стање у ком „узнапредовали умови” неће више зависити од материје. Све су ово давно познате жеље и претензије вештица и демона.

Најскорија историја *сајенс фикшн књижевности* бележи да „научна измишљотина” стално жели да надиђе нормално искуство човека, представљајући догађаје и људе изван услова простора и времена које ми знамо. У сценарију за филм *Звездане вијуге*, као и у другим причама, са њиховим футуристичким „научним” трикови-

ма, наилазимо на штиво слично чудесним описима из древних православних *Житија светих*, где су тачно описани наступи вештица у доба када је вештичарство било саставни део паганског живота. „Научна измишљотина” или *сајенс фикшн* углавном није уопште научна, а није много ни „футуристичка”. Она највише воли да бежи у прошлост, у „мистичке” почетке савремене науке пре XVII и XVIII века — када је наука била ближа окултизму. Та иста историја „научне измишљотине” указује на то да су „корени саме науке, као и корени *сајенс фикшн књижевности* исти, — *магија и митологија*.” Савремена истраживања и експерименти у „парапсихологији” указују на будући спој „науке” са окултизмом — а *сајенс фикшн књижевност* у потпуном је сагласју са тим развојем.

Сајенс фикшн у Совјетском Савезу, (где је исто толико популарна као и на Западу), има исте теме као и на Западу. „Метафизичке” теме у совјетској „научној измишљотини” (мада под будним надзором чувара „материјализма”) долазе преко утицаја западних писаца или директно из Индије, као у случају писца Ивана Јефремова. По једном критичару, читалац совјетског *сајенс фикшн-а* „заведен је у маглу и престаје да критички разликује науку од мистерије, научника од вешца, будућност од фантазије”. Исти критичар каже да *сајенс фикшн* и на Западу и на Истоку „једнако тврди да је највиши домет хуманизма у окултизму”.

4) Самом својом „футуристичком” природом *сајенс фикшн* тежи да буде утопијска. Многи романи описују будуће савршено друштво али већина од њих обрађује тему „еволуције” данашњег друштва у нешто узвишеније, или сусрет са напреднијом цивилизацијом неке друге планете, са надом да ће се на тај начин решити проблеми данашњег човечанства. У књизи Ивана Јефремова и другим совјетским „научним измишљотинама”, и сам комунизам постаје „космичан” и „нематеријалан”, а „после-индустријска” цивилизација биће налик на индуску. „Развијенија бића” из далеких простора често имају својства „спаситеља”, а приземљење њихових летелица најављује „апокалиптичка” остварења — обично њихов долазак има повољан утицај на људе јер их води у њихов „еволуциони напредак”.

Једном речју, *сајенс фикшн књижевност* двадесетог века далеко је од хришћанских вредности и хришћанског тумачења света. Она је постала расадник философије супротне хришћанству, пошто је углавном под отвореним или скривеним утицајем окултизма и далекоисточних религија. Она је прва стварала наду и очекивање спасења од „посетилаца из далеких простора”, који ће решити све проблеме човечанства и повести човека у ново „космичко” доба своје историје. Споља гледајући, *сајенс фикшн књижевност* наступа као научна и нерелигијска, али уствари она је главни проповедник „нове религијске свести” која одузима вернике хришћанству. Ово је потребна позадина да бисмо разумели појаве „необјашњених летелих објеката”, које се чудно поклапају са псеудо-религијским очекивањем „пост-хришћанског човека”.

2. НЛО виђења и научно истраживање о њима

Мада је управо бајковитост „научне измишљотине“ у неку руку припремила људе за појаву необјашњених летећих објеката (НЛО), наше уверење о њиховој „објективној“ стварности свакако не може бити стечено на основу те литературе или људских ишчекивања и маштарија. Пре но што схватимо шта ти објекти могу бити, морамо сазнати нешто о природи и тачности наведених опажања о њима. Да ли заиста постоји нешто „тамо горе“ у поднебесју, или је тај феномен ствар искривљеног опажаја, с једне стране, или психолошко и псеудорелигијско испуњење жеље, са друге стране?

Др Жак Валее је изучавао појаву ових НЛО не само у САД него и у Француској. Он каже да су чудни летећи објекти били примећени и у ранијим вековима, али модерно интересовање о њима у широким масама почело је 1947. године. Мислило се најпре да су то „метеори“, затим „бомбе“ или „нови тип авиона“. Најзад су их назвали „летећи тањир“.

У години 1952. у широким таласима ови летећи објекти видели су се изнад Америке, Француске и Северне Африке. Ова појава начинила је тако дубок утисак на јавно мњење, првенствено на новине, да су се научници устручавали о томе да кажу било шта... После многих појављивања и великог узнемирења у јавности, ваздухопловство САД је објавило „пројект плаве књиге“ и „Кондонов извештај“. Ту се види да војни научници нису предузели озбиљнија истраживања јер нису веровали у појаве НЛО. Одмахнули су руком, сматрајући да су то неке природне појаве.

У Совјетском Савезу, др Феликс Цигел са Московског института авијације, изјавио је да су совјетски радари у току последњих двадесет година забележили појаву тих непознатих летећих предмета... На научном симпозијуму „о цивилизацијама далеких простора“ изражено је уверење да се може општити са тим „цивилизацијама“. У САД постоји „невидиви колеџ“ великих стручњака који изучавају појаву НЛО. Међутим, Филип Клас, са уживањем разбија мит о њиховом постојању, тврдећи да су они или чудне природне појаве или подвале. Његово изучавање убедило га је да је „долетање чудесне летелице просто бајка скројена за одрасле“.

Многи научници узели су у обзир ову појаву не због физичке доказаности о њој, него због чињенице да су многи озбиљни и разборити људи видели нешто незаборавно за цео живот. Ту није реч о сну. Према томе, истраживање треба да се окрене ка области психологије, а не ка „физичком доказу“ ових летелица. Забелешке о појавама НЛО представљају збирку „невероватних прича које су нам казане од стране људи којима се може веровати.“ *Нешто* ипак постоји иза много хиљада озбиљних извештаја о тим објектима.

3. Шест врста сусрета са НЛО

Др Хајнек је разврстао ове појаве у шест врста сусрета. *Прва* врста представља „ноћне летове“. Све се објашњава као појава метеора, како су их видели компетентни људи као авионски пилоти,

контролори лета и полицајци. Друга врста су „дискови по дану”. Они су касније били преименовани у „летеће тањире”. У трећу категорију спадају радарски опажаји летећих предмета са брзином изнад пет хиљада километара.

Сведоци ових појава били су емоционално уздрмани. Они су били суочени са нечим загонетним. Четврта категорија се назива „близак сусрет прве врсте”, где се ради о блиском виђењу светлауцаве летелице на земљи. Очевици су толико запањени да нису били у стању да то сниме, мада им је камера била при руци.

Пету категорију чине „блиски сусрети друге врсте”. Овде разлику уноси чињеница да је летелица оставила траг на месту свога приземљења: сасушене су све биљке на том месту. Међутим, делић такве виђене летелице никада није био донесен, а ни наводни траг на земљишту нији био убедљив.

Најзанимљивији извештај о тим летелицама расправља о шестој категорији која се зове „блиски сусрети треће врсте” — то су описани доживљаји о сусрету са „живим бићима” или „хуманоидима” — управљачима тих летелица. Неде су описани као „мали зелени људи”, али многи то одбацују као невероватне халуцинације... У САД године 1974, после анкете, установљено је да 54% упитаних верују да НЛО стварно постоје. А 46% верују у постојање разумних бића на другим планетама. Они верују и у могућност општења са „ван-људским” бићима. Дакле, „научна измишљотина” је раздражила машту савремених људи, теорија „еволуције” је уз то понудила философско оправдање, а технологија нашег „доба далеких простора” јемчи могућност оваквих сусрета.

Др Хајнек отворено изражава своју одбојност према могућности оваквих сусрета треће врсте. Међутим, пошто мора бити научно објективан — он сматра да је немогуће одбацити добро документоване случајеве, засноване на сведочењу веродостојних очевидаца. У једном извештају (1961) летелица је имала облик силоса, а управљачи „хуманоиди” били су око 160 см. Имају шиљате уши, са рукама другим до земље. Они би ретко давали неке поруке људима, но било је случајева да би они „киднаповали” неког од земаљаца. Само помоћу хипнозе ови људи су могли касније да се сете где су провели „изгубљено време” после свог нестанка... (Неки инжењер из Француске био је „отсутан” киднапован од ванземаљаца читавих осамнаест дана).

Ове човеколике сподобе носе скафандер — одело са знаком крилате змије. Неком полицајцу су рекли да долазе са оближње галаксије, да имају базе у САД и да управљају својом летелицом помоћу „обрнутог електромагнетизма”. Јављају се људима случајно и „желе да их зачуде”. Приликом отпуштања тог човека, саветовали су му „да би било паметно ако ником не говори о овој ноћи”.

На први поглед, ови прикази су просто невероватни, као плодови халуцинације или болесне уобразиље. Али они су тако многобројни да се не могу лако одбацити. Што се тиче извештаја о сусретима са физичким летелицама, они свакако нису много убедљиви. Дакле, психијатри су веома уздржани по питању „регресивне хипнозе”. Али, чак и ако ови доживљаји нису „стварни” (као објективна појава мерива простором и временом), ипак је значајна чињеница да

су такви призори били „усађени“ у људске умове током последњих година у тако великом броју... Нема сумње да *нешто* постоји иза ових „киднаповања“. Зато су истраживачи НЛО појава почели да траже објашњење у другом правцу.

„Блиски сусрети“ током седамдесетих година повезани су са „паранормалним“ или окултним феноменима. Људи понекад сањају чудан сан управо пре појаве НЛО. Неки тврде да су добили телепатске поруке од „хуманоида“. Други тврде да те летелице не долазе и не одлазе великом брзином, него се једноставно ту „материјализују“ и изненада „дематеријализују“... Неки осветљени светлошћу из тих летелица добијају „чудесна исцелєња“, док у другим случајевима појаве НЛО узрокују леукемију и друге болести озрачења. Често имају и трагичне психолошке последице: блесавост, лудило, самоубиство...

Ова напашена „психичка црта“ приликом виђења НЛО навела је истраживаче да повежу виђења НЛО са окултним појавама и да траже кључ за разумевање појава НЛО у психичким последицама које оне производе. Многи од истраживача указали су на сличност између појава НЛО и спиритизма XIX века који је такође спајао психичке феномене са чудним физичким последицама, само са много примитивнијом „техником“. Примећено је да савремено човечанство има појачану пријемчивост за тајанствене појаве окултизма.

4. Објашњење НЛО феномена

Др Жан Валее запажа да је идеја о „ванземаљским“ разумним бићима постала веома помодна, како међу научницима тако и међу врачарама, као исход „велике жеђи за општењем са вишим умовима из свемира“, који би „пружили помоћ нашој јадној, намученој планети“. Он закључује да је долазак посетилаца из далеких простора постао велики мит „дивне неистине“ нашег доба. Природно, он сматра за наивност веровање у тај мит.

Уствари, он је убеђен да *необјашњени летећи објекти нису уопште физичке и стварне летелице, него врста „парафизичког“ или психолошког феномена*. „Међупланетарни бродови“ су феномени из области окултног, тамног света.

Неки се, с правом, питају: зашто се те летелице спуштају на сред пута? Зашто такво високо компликоване летелице из фантастичних цивилизација тако често имају „квар“? Зашто ти хуманоидни „генијалци“ имају потребу да узимају примерке камења или биља са наше планете ево већ више од двадесет и пет година?

Шта се, уствари, дешава приликом сусрета са НЛО? Провера људског веровања. Шири се, нарочито међу омладином, опчињеност далеким просторима, психичким феноменима на рубу свести и реалности... Као да неко жели да навикава људе на сусрет са „апсурдом“. Рецимо, *хуманоиди* су дали једном америчком фармеру четири палачинке — у чему свакако нема дубоког смисла... Оваква апсурдност подсећа на ирационалну технику коан у Зен-будизму. Уопште узев, техника хипнозе приликом окултних „посвећења“ има сличности са стањем оних људи који су доживели сусрет са НЛО.

Закључак је следећи: зато што су људи занемарили хришћанство и очекују „спаситеље“ из далеких космичких простора, јављају им се слике међупланетарних летелица и ванземаљских бића. Из тих привиђења су демони.

Џон Кил, који је иначе агностик у религији пише: „НЛО појаве личе на нижу врсту варијација демонолошких феномена који постоје од давнина“ (НЛО: операција „Тројански коњ“, стр. 46). Многи извештаји о НЛО појавама указују на њихову поражавајућу сличност са описима демонске поседнутости (бесомучности). Такав феномен одавно су знали теолози и парапсихолози.

Неки евангелички протестанти објавили су недавно своје изучавање и закључили да су НЛО појаве чисто демонске по свом пореклу. Православни истраживач не може не закључити то исто. Тачно је да су многа виђења „ванземаљских летелица“ само плод халуцинације и обмане, али је немогуће одбацити сва сведочења толико многих извештаја о појави НЛО. Тачно је такође да на спиритистичким сеансама многи медиуми варају људе, међутим, сам медиумистички спиритизам, када је заиста аутентичан, он непоредиво производи стварне „паранормалне“ феномене под утицајем демона. У томе смислу, имајући исти демонски извор, НЛО појаве нису ништа мање стварне — но демонска виђења у спиритизму.

Ево једног описа сусрета са НЛО који има све карактеристике ступања у додир са демонима, као у окултизму. Неки полицијски официр у Калифорнији почео је да виђа НЛО летелице у јуну 1966, а затим виђао их је често, скоро сваку ноћ. Он и његова жена видели су и јасне трагове тих „ванземаљских“ летелица на тлу. „У току тих мучних виђења постао сам потпуно опседнут тим летелицама, убеђен да ће се нешто велико ускоро десити. Престао сам да читам Библију, што сам читао раније сваки дан, окренуо сам леђа Богу и почео да читам само књиге о НЛО... Многе ноћи сам пробдео узалуд, покушавајући да умом општим са „ванземаљцима“, скоро да сам им се молио да се појаве и да упоставим везу са њима“. Најзад, он је доживео свој „блиски сусрет“ са „летелицом“ од три метра у пречнику, из које је кружно излазила бела, црвена и зелена светлост. Али је она брзо одлетела и оставила га празних руку да ишчекује неки „велики“ дотађај, — али ништа се није десило. НЛО су престали да се појављују, а господин полицајац у свом разочарењу почео је да пије, притисло га је очајање и поми-сао на самоубиство, — све док се није обратио Христу и духовно отрезнио.

Неки који су имали „сусрете са НЛО бићима“ пролазили су још горе. Ти „ванземаљци“ су их потпуно „опседали“ и покушали да их убију ако се одупру. Циљ им је увек био: натерати „земаљце“ да шире „поруку“ о својим надприродним виђењима, или у најмању руку да их доведу у духовно растројство и безизлаз.

Најзагонетнија страна појаве НЛО — а то је чудно мешање физичких и психичких обележја у њима — не представља никакву загонетку за православне хришћане који су читали духовне књиге, нарочито *Житија светих*. У тим старим књигама демони се јављају тако запањујуће стварни као да имају „физичка тела“, мада је „материја“ у њима тако истанчана да није опазива за људе ако им

„духовне очи” нису отворене, било по вољи Божијој (као у случају код светих људи) било против воље Божије (као у случају код вештица и медиума).

(Православно учење о демонима и анђелима, о њиховим појавама у људском опажању, сажето је у делу светог епископа Игнатија Брјанчанинова, с насловом *„Душа после смрти”*. На ту тему је писао и руски архиепископ Василије Кривошеин).

Православна духовна књижевност има много примера демонских појава које се потпуно поклапају са НЛО виђењима: чудесно се јаве наизглед „отипљива” бића као предмети (то су или демони или њихове нестварне сенке) који за трен се „материјализују” и „дематеријализују”, увек са циљем да запање и растроје људе, водећи их коначно ка погибљи. Најчувенији догађаји такве природе описани су у *Житију* светог Антонија египатског (4. век) и светог Кипријана картагинског (3. век), који се сам, пре обраћења у хришћанство, бавио црном магијом.

У *Житију* светог Мартина туронског (+397), које је написао Суликије Север, постоји упечатив опис како се демонска сила јавља као „физичка” — слично данашњим „блиским сусретима” са НЛО. Неки младић Анатолије постао је жртва демонске преваре. Он је уобразио да може да беседи са „анђелима”, а као „доказ” те своје високе светости, ти „анђели” поклонили су му „блиставу хаљину са неба” као знак да „Божија моћ” обитава у младићу. Једне ноћи о поноћи чуо се страشان тутањ и бука око Анатолијеве ћелије која је сијала од светлости. Наступила је тишина, а затим се јавио обманути монах, износећи из своје ћелије „небеску” одору. „Донесено је светло и сви су помно загледали ту одору. Била је веома мека, светлуцава, боје блиставог скерлета, али се није могло знати од ког је материјала. Али после свих испитивања и пипања личило је на хаљину.” Сутрадан, духовни отац Анатолија повео га је светом Мартину да он пресуди није ли ово само ђаволска подвала. У страху да иде пред Епископа, преварени монах се опирао, али када су га повукли силом да иде — чудесна хаљина је одједном нестала. Очевидац овог призора додао је да ђаво није био у стању да дуго одржи привид те одоре или да сакрије своју обману пред духовним очима једног боговидеоца, какав је био овај велики светац Француске, Мартин туронски. Он је био тако духовно моћан да је могао да препозна Ђавола у било ком облику — укључивши ту и облике паганских богова или чак у облику самога Христа, са круном на глави, у рујној светлости.

Јасно је да су и појаве данашњих „летећих тањира” у области исте демонске „технике” (вештине). Само лукавост ових палих духова може да их објасни. Стародревне појаве и обмане демонске (описане у древним православним књигама), сада су само преливане у савремену митологију далеких простора... Намагљарчени младић Анатолије из давне прошлости данас би био називан „очевидцем” или „сусретаčem” треће врсте (6. категорије). А циљ „неодређеног” поклона (приликом виђења) потпуно је јасан: да запањи гледаоце („очевидце”) „тајанственошћу” призора, и да пружи „доказ” о сусрету са „вишим бићима” — (ако њихова жртва верује у њих) или са „посетиоцима ванземаљцима” (за модерног човека), и

на тај начин, стекавши поверење, да протуре поруку коју желе да саопште.

Демонско „киднаповање“, сасвим слично оном „одвођењу“ људи у летелице од стране „ванземаљаца“, описано је у *Житију* светог Нила Сорског у Русији XV века. Ускоро после свечеве смрти у манастиру је живео неки свештеник са својим сином. Једном, када је дечак био сам у пољу, „изненада се спустио на њега чудан човек који га је зграбио и, као ветар, пренео у густу шуму, поставивши га у неку собу покрај прозора“. После молитве свештеника и монаха светом Нилу за помоћ у налажењу дечака, светац се „појавио пред том кућом, и када је својим штапом куцнуо на прозор, цела кућа се уздрмала, а нечисти духови пали на земљу“. Свети Нил је наредио демонима да врате дечака на место одакле су га узели, и тада је нестао. Затим, демони су неко време урлали, па је онај исти „чудан човек“ зграбио дечака и као ветар вратио га поред манастира, и нестао“. „Дечак је испричао монасима све што је видео и чуо. После тога он је постао веома смиран и понизан, помало престрашен. Ускоро је свештеник са сином напустио манастир.“ (...)

Такве приче о демонским нападима биле су честе у ранијим вековима. Знак духовне кризе данас је у томе да модерни људи, упркос њиховој гордој „просвећености“ и „мудрости“, опет су се суочили са таквим ирационалним доживљајима — али немају више хришћанско мерило којим би могли да их објасне.

Савремени истраживачи прилазе овим доживљајима као „просвећени“ људи који хоће да наметну свој научни метод опажања и у духовну област, а немогуће је приближити се њој „објективно“, него само вером. (Вера је као поклон од Бога у облику двогледа: ако га ставиш на очи — видећеш и невидиви свет; ако ли не — остајеш кратковид). Физички свет је морално неутралан и може се познати доста добро објективним опажањем, али невидиви (духовни) свет обухвата бића која могу бити и добра и зла, а њих „објективни“ истражитељ нема могућности да разликује, уколико не прихвати библијско Откривење које је невидиви Бог дао човеку.

На жалост, видимо како данашњи НЛО истраживачи стављају богонадахнуту Библију напореда са сатанонадахнутим аутоматским писањем спиритистичких медиума, зато и не могу да разликују делатност ангела од уплитања демона. Они сада знају (после дужег помрачења ума материјалистичким предрасудама које су заслепљивале скоро све научнике — изузев Пастера, Павлова и Планка...) да постоји нематеријална област која је стварна и они виде њено продирање у овај свет појавом „необјашњених летећих објеката“. Међутим, све док буду имали „научни“ приступ овој области, они ће лако бити преварени од невидивих сила и духова, као и већина наивних „очевидаца“ који су имали „сусрет са ванземаљцима“. Када треба да објасне ко је и шта је иза НЛО феномена, и која је сврха тих феномена, научници се губе у невероватним нагађањима. Неки мисле да је то област морално неутрална; други мисле да су „ванземаљци“ благодоклони човечанству; а трећи опет замишљају иза света тога неког ужасног супермена...

Истинско вредновање и оцену НЛО доживљаја може се добити само на основу хришћанског Откривења. Свакако, ни хришћанину

вернику није дато да потпуно објасни тајне невидивог света ангела и демонa. Ипак, доста је духовнога знања дато хришћанину да би могао да разликује благотворан или злокобан утицај тих невидивих бића и какав став треба заузети према њима, нарочито у избегавању демонских замки. НЛО истраживачи дошли су до закључка да су појаве које су они изучавали суштински истоветне са појавама означеним као демонске. Међутим, само хришћанин (поготово православни хришћанин) просветљен светоотачким тумачењем Библије и 2000-годишњим искуством светаца у сусрету са невидивим бићима — има увид у дубљи смисао овога горенаведеног научног закључка.

5. Значење необјашњених летећих објеката

Шта је, дакле, смисао НЛО појава? Што су се они појавили баш у наше време? Шта је њихова порука? На какву будућност они указују?

Прво, НЛО феномени само су један део зачуђујућег излива „паранормалних“ збивања — које би већина људи само пре неколико година сматрала за „чуда“. Др Валее каже да се „нешто дешава у људској свести“. Исте силе које су у прошлости утицале на човечанство, утичу на њега и сада. За хришћане то значи: ово је нови излив демонских превара на човечанство. По хришћанском тумачењу *Апокалипсе* (види крај ове књиге), добра сила која је задржавала коначни и најгрознији продор демонa на земљу уклоњена је са лица земље, (II посаница *Солунјанима* 2:7), а то је православно хришћанско устројство и јавни ред (његов главни чувар на земљи беше православни цар).

Од када је хришћански поглед на свет нестао са политичке сцене Сатана је био „пуштен из тамнице“, где је био држан под кључем благодати Цркве Христове, „да вара народе“ (Књига *Откривења* = *Апокалипса* 20:7—8) и да их наводи да се клањају Антихристу на крају времена. Од почетка хришћанства демони се можда нису никада тако отворено јављали као данас. Они користе духовну необразованост и лаковерност оних људи који су поверовали у долазак „посетилаца из далеких простора“ који би, као „виша бића“ сада узели судбину човечанства у своје руке.

Друго. „Необјашњени летећи објекти“ су само најновија медиумистичка техника којом баво врбује нове поклонице свог тамног царства. То је ужасан знак колико су људи постали пријемчиви за демонски утицај — као никада пре у хришћанској ери. У прошлом веку било је обавезно да се додир са демонима обави у тамној соби за сеансе, међутим сада — довољно је да човек гледа у поднебесје (али и сада претежно ноћу). Човечанство је изгубило и ону најмању хришћанску трезвеност (ако ти се нешто надприродно јави — затвори очи, прекрсти се и реци у себи: „Ако је ово виђење од Бога, нисам достојан да видим; ако није од Бога — нећу да видим!“ Уколико се то виђење понавља, онда треба отићи духовнику који има дар разликовања духова и он ће ти разјаснити ту појаву“). Сада, на жалост, људи су спремни да се клањају било каквом „чу-

ду" које долази „са неба". Та лаковерност види се и у популарности филмова о „ванземаљцима", у којима је лако препознати једва прерушене демоне.

Недавно су демони почели да се служе и савременим техничким справама, да би ступили у контакт с људима. Неки литвански истражитељ открио је необјасниве гласове, забележене на свом тејп-рекордеру, чак и ако је био изолован у просторији без шума. Тај феномен је сличан демонским сеансама. Они су се послужили и телефоном, говорећи металним гласом „ванземаљцима" да ступе у везу са „контактиранима" и са НЛО истраживачима. Природно, овде су могуће подвале, али, многи су чули преко телефона гласове својих драгих преминулих рођака. То је исто демонско завођење.

Треће. Поруча ових НЛО појава је ова: припремите се за долазак Антихриста. Он ће наступити као „спаситељ" и владар овога света. Можда ће и он доћи и јавити се у ваздуху (поднебесју) да би више личио на Христа (Матеј 24:30; Дела апостолска 1:11). Можда ће тек тада „посетиоци из далеких простора" јавно слетети на земљу да би принели „космичко" поклоњење своме гадном господару. У *Књизи Откривења* (13:13) наговештен је запањујући демонски приказ последњих дана света, када ће Антихрист — помоћу Сатане — успети да изазове пад „ватре са неба". У сваком случају, демонска порука човечанству гласи: очекујте избављење, не од хришћанске вере у невидивога Бога, него од летећих тањира „са неба".

Један од знакова последњих времена је да ће бити „страхоте и знаци велики са неба" (Лука 21:11). Већ пре сто година, епископ Игнатије Брјанчанинов је приметио да „савремено хришћанско друштво жели да види чуда и чак да их твори... Таква жеља за чудотворством открива душе склоне *прелести (самообмани)*. А прелест извири из порока уображености и славољубља". Број правих чудотвораца је опао, скоро ишчезао, а људи су „жедни разних чуда више него икада... Долази време када ће се отворити велика арена за многобројна лажна чуда којима ће синови телесне мудрости бити опчињени и заведени".

Пошто ће се Антихрист наметати људима највише из ваздуха, свети Симеон Нови Богослов је зато упозорио хришћане који се моле „да не гледају на небо јер зли дуси живе у поднебесју и чине разне обмане у ваздуху" (Добротољубје). „Људи неће разумети да чуда Антихриста немају разуман циљ, ни одређено значење, него да су она пуна лажи, као чудовишна, злобна, бесмислена игрица — са циљем да их заведе и опчини помпезним, празним, тупим приказом". „Опасно је покланити тим демонским појавама ма и најмању пажњу, јер нечиста слика чини погубан утисак на ум, и он се тако подвргава озбиљном искушењу". Многи „контактирани очевидци" „ванземаљаца" добро знају истинитост ових речи јер се мало њих извукло из опчињености ако су као наивни радозналци гледали та надприродна виђења.

Чак су и научници, НЛО истраживачи, упозоравали људе да „бављење НЛО „ванземаљцима" може бити опасно колико и бављење црном магијом. Демони се служе овим надприродним појавама као мрежом у коју падају неуротични, лаковерни и незрели.

Тим појавама они узрокују параноидну шизофренију, демономанију, па чак и самоубиство. Наивно интересовање за НЛО може постати разорна опсесија. Стога препоручујем родитељима да не дозволе својој деци такву опасну забаву. Учитељи и сви одрасли треба да одвраћају малолетне да се баве тиме."

Епископ Игнатије Брјанчанинов забележио је визију неког руског ковача из околине Петрограда који је видео у по бела дана мноштво демона на гранама шуме, како свирају на чудним инструментима и певају: „Наше време је дошло, да буде воља наша!"

Живимо у времену када су демони, под маском „хуманоида", постали видиви хиљадама људи који су изгубили благодат Божију. То служи као упозорење православним хришћанима да буду опрезнији и трезвенији на путу спасења, знајући да искушење не долази само од лажних религија, него чак и од наизглед физичких предмета, као сатанских мамаца. Хришћани ранијих векова знали су за те ђаволске замке. Међутим, људи модерног доба после „Просветитељства" XVIII века не верују да ђаво постоји, па је њему утолико лакше да их заведе. Епидемија се најбрже шири ако људи не верују да постоје бактерије. Међутим, колико су невидиве бактерије опасне за тело, толико су невидиви демони опаснији за душу...

НЛО појава је изазов православним хришћанима да се држе свог испробаног духовног живота а да се не поводе за помодним идејама новог времена.

Православни хришћанин, као трезвени мистичар, зна да су звезде горе и наша земља доле једнако удаљене од изгубљеног раја коме он стреми. Он је део страдалног човечанства коме је Син Божији дао (као поклон) спасење — својом Жртвом на Крсту. Он зна да човек нема „да еволуира" у неко „више биће". Он нема разлога да верује у нека „високо еволуирана" бића на другим планетама, али добро зна да заиста постоје „виши невидиви умови" у свету око нас. Њих има две врсте: једни служе Богу и помажу човеку (ангели), а други су против Бога и желе да заразе човека својом завишћу и злобом, вукући га у погибину (демони). Хришћанин зна да човек, због самољубја и слабости лако пада у заблуду у „бајке", где се обећава успон у „више стање духа" или контакт са „вишим бићима", без духовног аскетског живота и без светих тајни Цркве православне. Управо је та жеља за надприродним виђењима бекство од духовне борбе коју хришћански живот претпоставља.

Православни хришћанин нема поверења у своју способност да разликује добре и зле духове, зато он утолико пре чврсто се држи библијских и светоотачких савета, које му је Црква Христова дала за живот вечни. Такав трезвеношћу наоружани хришћанин је отпоран на ову лажну религију будућности, грозну религију Антихриста — било у ком облику да се она јави. Други људи, ван Цркве у последњем поколењу — могу бити спасени једино чудом Божије Љубави.

VII. „ХАРИЗМАТИЧКО ОЖИВЕЊЕ”

ЗНАК НАШЕГ ВРЕМЕНА

„Харизматичко оживење” (revival) је покрет поникао из „духовњачких”, „пентекосталних” секти, који се проширио на протестантизам и римокатолицизам, па чак и на Православну Цркву у Америци.

Предводник тога покрета у САД био је архимандрит Евсевије Стефану који је издавао лист „Логос”. Ту се говорило о дејству „духа” без обзира на вероисповедну припадност. Својом претераном емоционалношћу личио је на окупове протестантских „обновљенаца”, али имао је и нову црту: био је присутан и „дух” који је чинио и „чуда”.

Пред нама је да испитамо ко је тај „дух”? Ми православни хришћани знамо да истинска чуда може чинити само Бог; али и баво има своје „чудо”, јер он се упиње да „мајмунисе” Бога. Ми ћемо, дакле, покушати да послушамо савет светог Јована Бгослова који је рекао: „Не верујте свакоме духу, него испитујте духове јесу ли од Бога” (I посланица Јованова 4:1).

1. Пентекостални покрет 20. века

Савремени пентекостални (духовњачки) покрет, мада је имао претече у XIX веку, почиње тачно 1900. године. Неко време пре тога, методистички пастор из државе Канзас, Чарлс Парам, упорно је изучавао у једном кружоку Нови Завет — са циљем да открије у чему се састојала моћ хришћанства у апостолско доба. Чланови кружока коначно су дошли до закључка да је тајна те моћи у „дару језика” који је, мислили су они, увек последовао примању Светога Духа по *Делима апостолским*. Пастор Парам и његови ученици решили су да се моле све док не добију „крштење од Светога Духа”, заједно са последујућим даром *екстатичког* говорења на разним језицима које никада нису чули. Тридесет и првог децембра 1900. године, они су се молили од јутра до касно у ноћ, али без успеха, док им једна девојка није саветовала да додају још „полагање руку на главу”. Парам је ставио своје руке на главу те девојке, а она је одмах почела да говори екстатички неким „непознатим језиком”. Током три следећа дана било је много таквих „крштења”, укључујући ту пастора Парам и других дванаест његових колега проте-

стантске вероисповести — а сви су они добили „дар језика“. Покрет се брзо раширио на Тексас, огромен успех је доживео у црначкој цркви у Лос Анђелесу. Затим се проширио на цео свет са око десет милиона следбеника.

Пола века Пентекостални покрет је сматран за уско секташки, и све хришћанске вероисповести биле су одбојне према њему. Али „говорење на разним језицима“ ширило се на разне протестантске заједнице, мада пригушено. Велику рекламу свему томе бучно је подигао епископални свештеник из околине Лос Анђелеса, када је изјавио да је и он примио „крштење од Светог Духа“, и да говори у заносу на разним језицима. Ускоро је ово „харизматичко оживење“ добило и званичну сагласност и почело да се шири ван Америке. Чак је и некад строга и искључива Римокатоличка црква допустила ширење овог покрета међу својим верницима. Римокатолички бискупи Америке одобрили су овај покрет 1959. И од онда на стотине хиљада римокатолика окупљају се на „харизматичким“ скуповима. То се проширило у Европи, где је 1978. године одржан велики конгрес „духовњака“ у Ирској. Када је папа Павле VI примио делегацију „харизматика“, он је изјавио да је и он сам пентекосталац.

Чиме се може објаснити овај велики успех „хришћанског“ про-духовења у наизглед разбоженом и антихришћанском свету? Одговор садржи две чињенице: прва, погодно тле за овај покрет чине милиони оних назови-хришћана који мисле да је њихова религија исушена, претерано рационална, искључиво спољашња, без пламености и моћи. Друга чињеница је да иза ових „харизматичких“ феномена, као што су исцелење болести, говорење на разним језицима, тумачење екстатичких стања глосолалије, прорицање будућности — стоји моћни „дух“, по веровању харизматичара и пентекосталаца — то би био Свети Дух, који им даје „крштење духовно“.

Али да се запитамо *шта* је заправо тај „дух“. Неко је приметио да следбеници „харизматичког оживења“ ретко постављају ово питање. Њихов лични „духовно-крштенски“ доживљај је тако потребан, јер је психолошки припреман напетом молитвом, очекивањем чуда, па у њиховом уму нема сумње да они примају у том часу Светог Духа и да је њихов доживљај исти са оним доживљајима излива Светог Духа описаним у *Делима апостолским*. Психолошка атмосфера овог покрета је често једностранна и напета, тако да је сумња овде сматрана за хулу на Духа Светог. Појавиле су се већ стотине књига о овом покрету, али само су понеке од њих изразиле сумњу у његову духовну ваљаност.

Да бисмо стекли јаснију представу о „харизматичком оживењу“, треба да испитамо доводе самих учесника овог покрета, али увек да их упоређујемо са вековним учењем светог Православља. Ова сведочанства и доводи биће наведени, сем неколико случајева, из апологетских књига и часописа овог покрета. То су чланци и књиге које су написали њихови људи са циљем да подрже и прошире овај покрет. Дакле, мало ћемо узимати навода из уско пентекосталних извора, а више из протестантских, римокатоличких и православних следбеника овог „харизматичког оживења“.

2. „Екуменски” дух „харизматичког оживења”

Пре навођења „харизматичких” сведочанстава, обратимо поглед на основна обележја првобитног пентекосталног покрета који је ретко помињан у делима „харизматичких” писаца. А то је чињеница да постоје разне пентекосталне секте, свака са својим посебним вероучењем, а многе међу њима не одржавају братско општење. Једни се зову „Скупштина Божија”, други „Црква Божија”, трећи „Пентекостална и Света заједница”, „Потпуно Еванђеље” итд... Прва ствар која је очигледна је да овај „дух” који узрокује овакву анархију сигурно *није Свети Дух јединства* који је надахњивао хришћане првога века, на које се овај покрет позива. Ипак, и у оквиру овог покрета много се говори о јединству које он надахњује. Али ми се питамо да ли је његово јединство оно истинско јединство које држи Православна Црква од првога до двадесетог века, — или је то површно и лажно јединство Екуменског покрета, који не верује да *једина света Црква Христова постоји на земљи* (као и на небу)...

Протестанти верују само у „небеску цркву предодређених”, а на земљи ниједна црква није права. Они сматрају да је црква „разбијено огледало и да свако парче огледала — без обзира на величину — једнако може да ухвати зраке Сунца (Бога). За такве људе, Екуменски покрет треба само да нађе доста „туткала” да би могао да слепи све парчади огледала.

Одговор на питање о јединству даје водећи „пророк” пентекосталаца XX века, Давид Ду Плесис, који шири „Крштење од Светог Духа” међу чланице Светског савета цркава. Он тврди да му је то заповедио чудесни „глас” 1951. године. Евангеличке и строге Библијске вероисповести Протестантизма на прихватају овога „пророка”, него само либерални протестанти и модернисти у женевском Светском савету цркава.

И у Римокатоличкој цркви „харизматичко оживење” се прима једино у „либералним” круговима, јер они прихватају протестантске експерименте („мисе уз гитаре”), док су традиционални римокатолици против овога покрета, као и строги протестанти.

Нема сумње, „харизматички покрет” је запенушено екуменистички. Тако „харизматички” лутерански пастор, Кларенс Финсас, пише: „Многи се чуде да Свети Дух може да покрене разне делове историјске Цркве, без обзира да ли јој вероучење извире из Калвинизма или Арминијанства, то доказује да је Бог већи од наших различитих „вјерују” и да ни једна хришћанска вероисповест нема монопол на Бога.” Неки епископални пастор хвали екуменизам овог покрета који спаја хришћане различитих традиција, на парохијском нивоу. „Харизматички” часопис у звезде кује ово ново „јединство”: „Тама прошлих векова је прошла, па римокатоличка монахиња може да има нову врсту љубави према протестанту, што значи да су старе вероисповедне границе срушене. Површне доктриналне разлике су занемарене, тако да сви верници могу доћи у јединство Светог Духа”. Православни архимандрит Евсевије Стефану верује да је овде реч о „изливу Светог Духа који надлази вероисповедне оквије... Дух Божији се покренуо... унутар и изван православне Цркве” (Логос, јануар 1972).

Овде православни хришћанин, будан за „диспитивање духова“ мора да отвори четворе очи пред оваквим екуменским парџама. Прво што пада у очи православном истраживачу је то да је тај тобожни излив Светога Духа, као и читав Екуменски покрет, потпуно изван Православне Цркве. Значи — све је то веома сумњиво!

Како могу неправославни верници изван Христове Цркве учити православне хришћане? Истина је ипак да се православни хришћани могу понекад постидети пред ревношћу и уредношћу неких римокатолика и протестаната који иду редовно у своје храмове, иду у мисионаре, помажу у болницама, читају Библију... Ревносни неправославни хришћани, без обзира на њихово нетачно веровање, могу бити бољи од православних хришћана, који имају пуно апостолске вере и благодати, јер се лично више труде да угоде Богу. Ту би поједини православни верник имао много шта да научи од њих, да се отресе своје духовне лености и лоших навика. Све се ово односи на људску страну вере, на личне човекове напоре који се могу применити у верском животу — без обзира да ли је дато верско учење правилно или не.

„Харизматички“ покрет претендује да има везу са Светим Духом и да је он посредник том новом изливу Божије благодати. Међутим, Господ Исус Христос је установио као ризницу и посредницу Његових благодатних дарова — само Цркву. Зар ми, православни католичани, треба да верујемо да сада наша света Црква није више важна, јер тобоже „новим откривењем“ благодат се излива изван Цркве, у било којој скупини људи који верују у Христа, чак иако они немају појма о Светим Тајнама (Мистеријама) које је установио Христос, чак иако они немају ни благе везе са апостолима и њиховим наследницима, православним епископима?

Свакако, не. Познато је ово: како данас, тако и у првом веку хришћанства, дарови Светога Духа нису силазили на људе ван Цркве. Велики духовник 19. века, свети руски епископ Теофан Затворник, писао је да се дар Светога Духа даје „управо кроз свету тајну миропомазања, која је уведена да замени полагање руку светих Апостола на вернике. „Ми сви који смо крштени и миропомазани — примисмо дар Светога Духа... Мада он не дејствује аутоматски у сваком“. Православна Црква има средства да оживотивори тај дар и само је она Пут на коме се множавају дарови Духа. Без тајне миропомазања у Православној Цркви, као раније без полагања руку светих Апостола, Свети Дух није никада силазио и никада неће сићи.

Ако неко верује да је Православна Црква једини истински продужетак првобитне апостолске Цркве коју је основао Христос, онда он нема шта да тражи у „харизматичком покрету“.

(Архимандрит Е. Стефану покушао је да оправда „излив Светога Духа“ изван Православне Цркве, наводећи опис о крштењу дома капетана Корнелија (Дела Апостолска 10). Ту пише да је Свети Дух сишао на његове укућане пре крштења. Међутим, овде је у питању огромна разлика: док је излив Светога Духа на Корнелија и његов дом био знак да они треба да ступе у Цркву кроз крштење, савремени пентекосталци и сви „харизматички“ екуменисти сма-

трају да су они својим доживљајем себи довољни, и да не треба да ступе ни у какву цркву јер за њих и не постоји једина спасоносна Црква Христова. А ко не верује да је *Православна Црква* — једина, света Мати Црква, тај није више православно-ортодоксно-католичанин).

Сада да пређемо на саме доживљаје *моћи*, које даје „дух“ харизматичког покрета.

3. Глосолалија — екстатичко говорење на незнатим језицима

Када се осврнемо на списе „харизматичког покрета“, видећемо да он много личи на секташке покрете прошлости који су се потпуно заснивали на једном, углавном претераном, догмату или на једном верском обичају. Једина разлика која га одликује од секташа прошлих векова, то је наглашак који он ставља на *глосолалију* (екстатичко говорење на језицима који нису од овога света) и на *дар језика* као што су Апостоли добили на Тројичин-Дан (Педесетницу). Вођа пентекосталаца Давид Ду Плесис саветовао је да се дар језика негује и развија као *први знак* обраћења у пентекосталну секту. Међутим, римокатоличка књига на ову тему много је обазривија и каже да дар језика не долази увек као први. За многе је он само праг преко којег се прелази и ступа у област већих дарова и плодова Светога Духа. Прва критика са православне стране је ова: ово претерано наглашавање *дара језика* не постоји у Новом Завету, где *дар језика* има само другоразредни значај, служећи као знак силаска Светога Духа на дан Педесетнице (Тројичин-дан) (Дела Апостолска, 2) и још у два наврата (Дела Апостолска, 10 и 19). После првог и можда другог века није више нигде забележено у православним изворима о овом дару, па чак није записано ни да су Велики Оци, који су се подвизавали у Египатској пустињи имали овај дар, а они су тако преизобилно били испуњени Духом Светим да су творили многобројна и дивна чуда — укључујући и васкрсавање мртвих.

Православни став према истинском дару говорења на језицима је кратко изложио Блажени Августин (Беседе на Јованово Евангелије 6:10): „У најранија времена Свети Дух је сишао на вернике, а они *говораху на језицима* које они нису учили, јер им је Дух дао *моћ*. То је био знак примерен оном времену. То је било прикладно као знак да ће се Евангелије Божије проповедати на свима језицима, широм света. То је било дато као знак, затим је ишчезло.” И као да је хтео да укори савремене пентекосталце нашег доба и њихово претерано наглашавање *дара језика*, Блажени Августин наставља: „Зар није очекивано да они на које се полажу руке проговоре на језицима? Међутим, када смо ми положили руке на ову децу, да ли сте ви очекивали да ће и они проговорити на језицима? И када сте видели да нису, надам се да није био ни један међу вама са тако изопаченим срцима да је помислио: „Онда ова деца нису примила Духа Светог’.”

Савремени пентекосталци, да би оправдали овоје наглашавање на језицима, позивају се највише на Прву посланицу Коринћанима

св. апостола Павла (глава 12—14). Међутим, свети Павле у овим главама управо описује како су „језици” постали извор нереда у Цркви коринтској. Иако св. Павле није забрањивао говорење на језицима, ипак је он јасно указао на њихов другостепени значај. Према томе, ове главе из Прве посланице Коринћанима, далеко од тога да подржавају савремено подпревање дара језика, него напротив да га омаловаже — нарочито када је неко свестан (а и пентекосталци то признају), да постоји и други (мутни) извор говорења на језицима — а то је Сатана! Као православни хришћани ми знамо да говорење на језицима — као истински дар Светога Духа — не може се јавити ван Цркве Христове.

Сада да се дубље загледамо у ону појаву нашег доба и да видимо прави извор одакле она стварно долази.

Ако смо раније већ изразили наша подозрења у претерано придавање важности дару језика код савремених пентекосталаца, морамо бити опрезни када разматрамо и услове у којима се „језици” јављају.

Далеко од тога да је оно слободно и спонтано, без човековог уплитања — као што је то случај са истинским даровима Светог Духа — говорење на језицима може бити изазвано утврђеном техником групне „молитве” праћене психолошки сугестивним протестанским појањем песама („Он долази! Он долази!”), врхушећи у „полагању руку на главу”, а понекад то се своди на механичко понављање одређене реченице безброј пута, или просто на дизање галаме. Један пентекосталац је признао, као и многи други, „ја сам често певушио слоге без смисла, с намером да тако натерам да потече молитва на језицима”, и такав напор, уместо да буде забрањиван, уствари је био препоручиван од стране пентекосталаца. Испуштање звукова на уста не значи још да је то говорење на језицима, али може се ценити као искрени знак вере, који ће Свети Дух наградити тиме што ће дати том уторном вернику моћ да говори на неком другом језику”. Језуит „теолог” открива како је он тај савет ставио у праксу: „После доручка осетио сам јаку жељу да се помолим у капели. Сео сам и почео сам тихо да певушим: ла, ла, ла, ла. На моје запрепашћење, уследио је покрет мог језика и мојих усана са потресним осећањем унутрашње побожности.”

Трезвени православни хришћанин не може побркати ове опасне психичке игре са даровима Светога Духа. У овоме нема ничега посебно хришћанског, нити духовног. Ово је област психичког механизма, где се одређени психолошки учинак производи телесном техником — тако да „говорење на језицима” само служи као „утикач” у ту сумњиву област. У сваком случају, ово нема никакве сличности са духовним даром описаним у Новом Завету, него је много ближе шаманистичком „говорењу на језицима”, као што је то познато у примитивним религијама, где шаман чаробњак зна одређену технику да дође до транса и онда да изриче поруку од „бога” на језику који није учио”.

На следећим страницама бавићемо се тако грозним „харизматичким” доживљајима да њихово упоређење са шаманизмом неће изгледати механичко, поготово ако схватимо да првобитни шамани-

зам као израз „религијске“ појаве није тако стран савременом Западу, него кроз *Медиумизам* игра велику улогу у животима неких савремених „хришћана“.

4. „Хришћански“ медиумизам

Свестрано и објективно је изучио „говорење на језицима“ немачки лутерански пастор, Курт Кох (*Сукоб око језика*). Пошто је размотрио стотине случајева овог „дара језика“ за последњих неколико година, дошао је до закључка, на основу Библије, да само четири случаја можда су исти са даром описаним у *Делима Апостолским*; али лично није био убеђен ни у један од њих. Православни хришћанин, имајући за собом светоотачко Предање Цркве Христове био би још строжији у своме расуђивању него протестантски пастор Кох. Насупрот она четири евентуално позитивна случаја, др Кох је показао многобројне случајеве несумњиве демонске поседнутости — јер „говорење на језицима“ је често „дар“ поседнутих од демона (бесомучених). Али тек у коначном закључку др Коха налазимо кључ за разумевање овог покрета. Он каже да покрет „говорења на језицима“ није уопште уобичајени покрет протестантске „обнове“, јер у њему се ретко помиње покајање и осуда греха, него је у њему израженија жеља за моћи и надприродним доживљајем. Овај феномен „говорења на језицима“ код пентекосталаца свих боја нити је онај прахришћански дар описан у *Делима Апостолским*, нити је (у већини случајева) стварна демонска поседнутост — него је „говорење на језицима“ појава медиумистичког карактера (Кох, стр. 35).

Шта је „медиум“? Медиум је човек са извесном психичком осетљивошћу која га оспособљава да буде „проводник“ или „преносник“ невидљивих сила и бића. Старец Амвросије Оптински је јасно указао да су та бића нечисти духови, а не „духови покојника“, као што то замишљају спиритисти. Скоро све нехришћанске религије служе се медиумистичким даровима као што су виделаштво или прозорљивост, хипноза, „чудесно“ исцељење, појављивање и нестајање „предмета“, као и њихово самопремештање итд.

Тачно је да су неке од ових сличних дарова имали и православни свеци, — али је опромна разлика између истинског хришћанског дара и његове медиумистичке копије. Истински хришћански дар исцељења, на пример, је непосредни одговор Бога на ревносну молитву, и то нарочито на молитву угодника Божијег, праведника или свеца (Посланица Јакова 5:16), као и кроз додир (са вером) освешћених ствари (света водица, мошти светаца итд. Види: *Дела Апостолска* 19:12 и II Књига царева 13:21). Супротно, медиумистичко исцељење, као било који други медиумистички дар је изведено одређеним техникама и психичким стањима која се могу развити кроз праксу, а то дејство нема никакве везе са светошћу исцелитеља нити са благодаћу Божијом. Медиумистичку способност може неко стећи наслеђем или преносом кроз додир са неким ко има тај дар, па чак и читањем окултних књига магије.

Многи медиуми сматрају да њихова моћ уопште није надприродна, него им долази из оне области природе о којој се мало зна. Ово је делимична истина; али је шира истина да је та област из које ти дарови долазе нарочита област нечистих духова, који не губе прилику да људе који зађу у ту област улове у своје замке, трудећи се да их својим демонским опсенама распамете и доведу до самоуништења.

Без обзира на објашњавање разних медиумистичких феномена, Бог је строго забранио људима било какву везу са том тамном облашћу: „Нека се не нађе (код нас) који би водио сина свога или кћер своју кроз ватру, ни врачар, ни који гата по звездама, ни који гата по птицама, ни урочник, ни бајач, ни који се договара са злим духовима, ни опсенар, ни који пита мртве, — јер је гад пред Господом” (Поновљени Закони 18:10—12; види још Левитик 20:6).

У пракси немогуће је сјединити окултно медиумство и право хришћанство, јер је жеља за медиумским феноменима и моћима неспојива са основним хришћанским стремом ка спасењу душе. Ово не значи да нема „хришћана” који су се уплели у медиумство, често и несвесно (као што ћемо видети), него ово значи да они нису прави хришћани, да је њихово „хришћанство” само јадно и отпадничко „ново хришћанство” по укусу нецрквеног филозофа Николаја Бердјајева (о чему ће још бити речи). Др Кох, упркос своме окрњеном предању протестантизма, уочио је ту црту, када каже:

„Окултизам и спиритизам не смета религиозном животу човека. Уствари, спиритизам је у великој мери „религиозни” покрет. Баво не одузима човеку „религиозност”... Али постоји велика разлика између бити религиозан и бити *пачово рођен од Духа Светога*. Жалосно је рећи да у нашим хришћанским заједницама имамо више „религиозних” људи него истинских хришћана.”

Књига пастора Коха „Окултна заробљеност и избављење” описујући појаве медиумизма, магије, чаробњаштва у 20. веку и потврђује на основу Светог Писма и *Житија светих* — да је извор свих ових појава сач баво.

Најпознатији облик медиумства на савременом Западу је спиритистичка сеанса, где се успоставља веза са неким силама које производе опазиве учинке као што су: гласови, лупкања, аутоматско писање и говорење на непознатим језицима, премештање предмета, и појава руке и „људских сподоба” које се понекад могу чак фотографисати. Све ово изведено је помоћу одређених вежби и уигравања од стране присутних, о чему овде дајемо навод из озбиљне књиге о спиритизму.

1. *Пасивност*. „Делатност духа је мерена степеном пасивности и покорности коју дух нађе у медиуму.” „Медиумство се може постићи ако неко свесно преда своје тело, своју слободну вољу и све чулне и умне способности, неком духу који га онда запоседне и контролише.”

2. *Слагање у вери*. Сви присутни на сеанси морају веровати у спиритизам, морају умом својим подржавати медиума, морају бити у хармонији са медиумом. Ако тога слагања и хармоније нема, ако нема препуштања своје личне воље „духу”, онда се не може успо-

ставити „кружни ланац“, а сеанса је неуспела. Важан је број учесника на сеанси. Ако је већи број, то отежава успостављање хармоније и успеха сеансе.

3. Сви присутни на сеанси „држе се за руке да направе такозвани *магнетски круг*. Овим коловратом колективно се преноси снага свих учесника на медиума. Међутим, *магнетски круг* се прави само уколико је медиум недовољно моћан. Госпођа Блавацки, оснивач савремене „теософије“, која беше и сама медиум, касније је исмењавала грубе технике спиритизма на Западу када је срела много моћније медиуме на Истоку (међу којима је био и индијски факир описан у поглављу 3).

4. Неопходна спиритистичка *атмосфера* је произведена вештачким средствима, као што су певање хвалоспева, свирање тихе музике, па чак и читање молитава.

Спиритистичка сеанса је доста груби облик медиумизма и зато она ретко даје спектакуларне резултате. Постоје много утанчанији облици медиумизма, неки од њих се издају за „хришћанске“. Да поменемо макар технику „лечења вером“, коју наводи Орал Робертс (који је био, пре ступања у методизам, проповедник у пентекосталној секти). Он наводи „чудесна“ лечења уз помоћ „магнетског круга“ састављеног од људи који имају потребну пасивност и слагање у „вери“, који ставе своје руке на телевизор. Лечење се може извести пијењем чаше воде која је била стављена на телевизор и тако упила ток медиумских сила које су ту сконцентрисане. Али такво лечење, као и оно произведено у спиритизму и чаробњаштву, могу касније проузроковати тешке психичке, па и духовне, нереде.

У овој области чудотворства и надприродног лечења човек мора бити обазрив, јер ђаво стално „мајмунине“ Бога, па многи људи са даром медиума мисле о себи да су још увек хришћани и да њихов дар долази од Светог Духа.

Но, да ли имамо право да кажемо ово и о „харизматичком покрету“ — да је и он, пре свега, облик медиумства?

Ако упоредимо тестове за медиуме са појавама „харизматичког покрета“, онда видимо да се обележја спиритистичке сеансе поклапају са „харизматичким“ молитвеним састанцима (а супротно, да ових обележја нема у чистом хришћанском богослужењу Православне Цркве).

1. „Пасивност“ спиритистичке сеансе види се код „харизматичких“ писаца у оном савету „пустите се низ воду...“ Ово значи препуштање своје воље чак до дубине несвесног. Препоручује се да принесемо целог себе Богу — тело, ум, чак и језик, — тако да би Дух Божији могао *потпуно поседовати* верника... Овакав „духовни“ став није хришћански. Такав став се негује и у Зен будизму, далеко источним „мистикама“, у хипнози и спиритизму. Таква претерана пасивност је потпуно страна православној духовности, јер она значи капитулацију — позив нечистим духовима да уђу у човека. Неко је преметио да скуп пентекосталаца у наступу говорења на језицима „веома личи на транс“. Ова пасивност у неким „харизматичким“ заједницама нарушава богослужбени ред, јер сваки „харизматичар“ за себе покоравља се само оном „духу“ који њега поседује.

2. И овде постоји „слагање у вери” — али не опште, традиционално слагање у хришћанској вери и нади у спасење, него посебна једнодушност у жељи и ишчекивању „харизматичких” феномена. Већи степен тога слагања захтева се приликом „крштења Духом Светим”, које се изводи у мањој просторији у присуству малог броја „харизматичара”, који су већ имали тај доживљај. Ако је ту присутна ма и једна личност која сумња у то, „крштење” се неће десити.

3. Оно што је код спиритиста „магнетски круг”, то је код пентекосталаца „полагање руку на главу”.

4. „Харизматичка”, као и спиритистичка „атмосфера” је створена помоћу сугестивних песама и молитава, често и ритмичким плескањем руку, што све заједно изазива растућу узбуђеност до опојнога заноса.

Неко се може противити и рећи да су ове сличности између медиумства и пентекосталиста само случајне. Но да изведемо на чистац, да ли је „харизматички покрет” стварно медиумистички или није, морамо испитати који је то „дух” на састанцима пентекосталаца? Многи су описали своје доживљаје „надахнутости”, и верују да су доживели присуство Светог Духа у себи. Ево један такав опис. „Група је начинила уски круг око мене. Осећао сам моћан ток Духа који је пулсирао кроз одају. Он се уливао у мене, док сам ја тамо седео.

На састанку римокатоличких пентекосталаца „запањен сам био видним присуством Бога”. (Ово стање је слично оној „треперавој” атмосфери код индуских и паганских обреда). Други описује своје стање: осећао сам присуство Господа. Нисам Га видео, али, осетио сам да ме неко гура с леђа. Изгледало је као да лебдим изнад пода... (Логос Џорнал, децембра 1971, стр. 47).

Слични примери биће још наведени када будемо разматрали пропратне физичке појаве уз „харизматичке” доживљаје. То „пулсирање”, „гурање” од стране „духа” који „се приближава” и „увире у човека” изгледа потврђује медиумистички карактер „харизматичког” покрета. Не може се Свети Дух описати на овај начин!

Полагање руку на главе приликом „харизматичких” скупова личи управо на *преношење медиумистичког дара на нове медиуме*. Тако је „крштење Духом Светим” слично медиумистичком посвећењу.

Тек ако се увиди да је „харизматички покрет” стварно Медиумистички покрет, онда многе нејасноће у њему, као *хришћанском* покрету, постају јасне. Он је настао у Америци, у истим условима као и спиритизам. Изникао је у духовној пустињи закржљале протестантске вере. Са изненадним доживљајем невидиве „силе” која се није могла рационално или научно објаснити. Тај покрет се нарочито јасно ширио у земљама које су раније подлегле јаком утицају спиритизма или медиумизма: као што су Америка, Енглеска на првом месту, затим Бразил, Јапан, Филипини и црна Африка. За 1600 година у хришћанској историји није се јављало „говорење на језицима”, сем изолованих краткотрајних појава у виду хистерије. У XX веку пентекостални покрет је преувеличавао тај „дар”, а зна се

да „говоре на језицима” и многи шамани, сеоски лекари примитивних религија, као и многи спиритистички медиуми, па чак и поседнути од демона. „Пророчанство” и њихова „тумачења” на „харизматичким” службама су чудна, магловита и стереотипна у изразу, без неког посебног хришћанског или пророчког садржаја. Веровање је подвргнуто пракси: „Харизматички” ентузијастички понављају непрестано стару изреку — „главно да дејствује” — то је она клопка, видели смо већ, у коју индуизам води своје жртве. Нема сумње да „харизматички покрет” више личи на спиритизам и на нехришћанске религије, него на православно хришћанство. Ми ћемо то још доказати многим примерима.

До сада смо наводили, изузев изјава др Коха, само писце благонаклоне „харизматичком покрету”, који су сматрали да је он под окриљем и дејством Светог Духа. Сада ћемо навести сведочења неколицине људи који су напустили „харизматички” покрет, или су одбили да ступе у њега, јер су сматрали да „дух” који у њему влада није Свети Дух.

I. Неки младић из Енглеске испричао је ово. Он и његов пријатељ били су верници и већ неколико година учествовали у парохијском животу, када су их једног дана позвали на скуп оних који говоре на језицима. Атмосфера тога скупа оставила је на њих дубок утисак па су замолили „крштење у Светом Духу”. После појачане молитве осетили су као да их је нешто врело озарило. Били су веома узбуђени. Током више недеља уживали су у том новом искуству, али постепено та плина осећања ослабила је. Овај младић који ми је причао о томе, приметио је да је изгубио сваку жељу за читањем Библије и за молитвом. Он је преиспитао овај доживљај у светлости Светог Писма и дошао је до закључка да то није од Бога. Покајао се и јавно одрекао тога... А његов пријатељ, насупрот томе, наставио је да говори „на језицима” и то га је уништило. Данас он и не сматра себе хришћанином. (Кох, стр. 28).

II. Два протестантска пастора пошли су на „харизматички” молитвени скуп у презбитеријанску цркву у Холивуду. „Договорили смо се претходно, када на скупу неко почне да говори на језицима, да ћемо се обојица молити углавном следеће: „Господе, ако је овај дар од Тебе, благослови тога говорача, али ако није од Тебе, онда га заустави и прекрати сваку молитву на језицима у нашем присуству”. Млади преводник скупа отворио је састанак кратком молитвом, а затим је настао тајац ишчекивања. Нека жена је почела да се моли течно на страном језику без муцања или колебања, али нико није превео њену молитву. У томе смо, по договору, обојица почели да се молимо. Шта се догодило? Нико други више није говорио на језицима, мада су обично на тим скуповима сви учесници молили се на непознатим језицима. Закључак је јасан: у отсуству медиумистичког „слагања у вери”, надприродне појаве не могу да се изведу. (Кох, стр. 15).

III. У Сан Диегу (Калифорнија), жена је дошла на саветовање. Испричала ми је о лошем искуству које је имала за време мисионарског предавања које је одржао члан „харизматичког покрета”. Он је наглашавао неопходност „дара језика”. На следећем састанку

она је замолила да стави руку на њу, да би примила „крштење од Светога Духа“, и дар говорења на језицима. У том тренутку она је пала онесвешћена. Када се освестила, видела је да лежи на поду, а њена уста, која су се час отвараола час затвараола, бежу без икаквог звука. Страшно се уплашила. Око ње су били следбеници овог „харизматичког“ проповедника и узвикивали: „О, сестро, ти си чудесно говорила на језицима. Сада имаш и Светога Духа“. Међутим, жртва овог такозваног „крштења“ од Светог Духа отрезнила се. Она се никада више није вратила на скуп тих говорача на језицима. Када је дошла код мене за савет, патила је још од тешких последица онога „духовног крштења“, (Кох, стр. 26).

IV. Православни хришћанин из Калифорније испричао је о своме личном сусрету са „духоносним“ пасторем, који се слагао са римокатоличким, протестантским и пентекосталним вођама „харизматичког оживења“. „У току пет часова непрекидно је говорио на језицима и употребио је сваку вештину (психолошку, хипнотичку и „полагање руку“), да наведе присутне на „крштење“ од Светог Духа. Призор је био заиста ужасавајући. Када је положио руке на главу наше пријатељице, она је почела да испушта грлене звуке, јечала је, плакала и врискала. Њему је то било мило. Рекао је да она страда за друге, — и да се моли за друге. — „Само отвори уста, то ће потећи из тебе.“ — „Ти си канал Светога Духа“. Благодат Божија ме је научила да држим затворена уста, али да сам говорила, неко би се нашао да моје речи „протумачи“ (Приватно саопштење).

V. Православни Арапи (који припадају Антиохијској патријаршији) у Чикагу окупили су се на „бденију“ у приватном стану. Пошто је била створена атмосфера нездраве узбуђености, млади људи су почели да „сведоче“ о присуству „духа“ који их заноси. Али други верници, који су тамо били присутни, описали су тамошњу атмосферу као „тамну и злокобну“, као „тамну и злу“, као „давленичку“. — Но чудесним заштитништвом светог Германа од Аласке, чија је икона била у соби, овај састанак је растурен и атмосфера зла била је распршена... (*Ортодокс Ворд*, 1970, бр. 4—5).

Било је и других случајева у којима су „харизматичари“ престали да читају Свето Писмо, јер су уображено очекивали да ће лично Бог Отац њима да се јави и да разговара са њима... (Кох, стр. 29). Имаћемо још прилике да наведемо сведочења многих људи који не виде никакво зло у својим „харизматичким“ доживљајима. Међутим, не дајући још коначни закључак о томе шта је уствари тај „дух“ који производи „харизматичке“ појаве, — ипак можемо, на основу скупиног материјала, већ изразити наше сагласје са оним што каже др Кох: „Покрет говорења на језицима је израз распамећеног стања кроз које се пројављује продор демонских сила“ (Кох, стр. 47). Овај покрет, нема сумње, је „делиријумски“ који се предаје „духу“ (али тај „дух“ није Свети Дух), па иако није демонски у својој намери и пракси, (као савремени окултизам и сатанизам), ипак је он незаштићен од уплитања демонских сила које се заиста некад јављају у њему.

Ову књигу су прочитали многи људи који су раније учествовали у „харизматичком оживењу“. Они су напустили тај покрет јер су

се уверили да њихови „харизматички“ доживљаји нису били од Светога Духа. Тим људима ми желимо да кажемо: ви можете мислити да су ваши доживљаји у „харизматичком“ покрету били нешто добро (без обзира што сте сумњали у неке ствари које сте сами искусили). Ви не можете да верујете да је тамо било ичега демонског. Када кажемо да је „харизматички“ покрет, по свом надахнућу, медиумистички, тиме ми не мислимо да је ваш доживљај у том покрету био у целини лош. Ако сте тамо доживели буђење савести и кајање за своје грехе, ако сте дошли до сазнања да је Исус Христос једини Спаситељ човечанства, као и до искрене љубави према Богу и ближњима — све је то заиста добро и неће бити изгубљено кад напустите „харизматички“ покрет.

Али ако мислите да је ваш доживљај „говорења на језицима“, или ваше „пророковање“, или било шта „надприродно“ што сте доживели, ако мислите да је то од Бога — онда је ова књига за вас позивница за улазак у област чисто хришћанског духовног искуства које је много дубље него оно што сте доживели до сада. Ви тек треба да откријете да су Ђаволове замке много утанчаније и неприметније но што сте ви замишљали. Грешна људска природа склона је да олако узме варку уместо истине, емоционалну удобност уместо духовног доживљаја.

У следећем одељку (*О духовној обмани*) разматраћемо више ову појаву.

Што се тиче давања дијагнозе о „дару језика“, изгледа да се не може дати једноставан одговор... Нека „говорења на језицима“ нису била аутентична, него су производ сугестије или стања узбуђености, која се праничи са историјом. Али постоје и доказани случајеви да су пентекосталци говорили на неученом језику (Шерил, стр. 90). Постоји и сведочанство о мирном и тихом говорењу на језицима (без икаквог хистеричног стања). Доказан је и надприродни феномен „певања на језицима“, где „дух“ дарује присутне дивном мелодијом која је описана као „чудна али изванредно лепа“ и „незамислива“, човеку недоступна. Значи да се феномен савременог „говорења на језицима“ не може објаснити једино психолошким и емоционалним условима. Ако ове појаве не извиру од Светога Духа — а досад јасно видимо да то није случај — онда савремено „говорење на језицима“ као аутентични „надприродни“ феномен може бити само појава неког другог духа.

Да бисмо тачно проверили тај „дух“, и да бисмо боље схватили „харизматички покрет“, не само у његовој појавности, но и у његовој „духовности“, морамо дубље понирати у изворе православног светога Предања. Најпре морамо се обратити ризници православне аскетике коју смо већ помињали када смо разматрали моћ *прелести* или самообмане — што индуизам има над својим верницима.

5. О духовној обмани

Појам *прелести*, (самообмане или обманутости од демона), је кључни појам православне аскетике — који не постоји у протестантско-римокатоличком свету у коме је никао „харизматички“ покрет.

Ова чињеница објашњава зашто је једна тако очигледна обмана могла да узме толико маха над назови-хришћанима Запада, а тако исто и успех „пророка” Николаја Берђајева, који је, на жалост, лист отпао са Светога Дрвета Православља. Он је отпаднички трубио и најављивао долазак „нове ере Светог Духа” у којој „*више неће бити аскетског, испосничког погледа на свет*”. Разлог је јасан: православни аскетски поглед на свет служи као једино средство људима који су примили Светога Духа на крштењу и миропомажњу... да наставе са стицањем благодати Светога Духа кроз цео живот. Тај православни поглед на свет отвара очи за разликовање духова и за избегавање духовне преваре од стране демона прелесника. „Нова духовност” о којој Берђајев сања и коју „харизматички покрет” сада практикује, има сасвим другу, туђу основу и у светлости православне аскетике разобличава се као заблуда. Према томе, ова два супротна схватања духовног живота не могу постојати упоредо у истом духовном свету: ако неко прихвати „нову духовност” „харизматичког покрета” мора одбацити православно хришћанство; и обратно, ако неко жели да остане православни хришћанин, мора одбацити „харизматички покрет”, јадну замену за Православље.

Постоје два главна облика прелести или самообмане.

Први и спектакуларни облик се види када неки почетник у духовности жели одмах да постигне високи духовни успон или надприродна виђења, без претходног очишћења од страсти, а притом ослањајући се једино на свој разум. Таквом духовном полетарцу баво одмах намешта као замке велике „визије”. Има много таквих случајева у *Житијама светих*, који су најважнији извори за православну аскетику. Тако се удаљио свети Никита, епископ новгородски (празнује се 31. јануара), из манастира да би, иако неприпремљен, живео као пустињак — немајући за то благоговешних игумена. Ускоро је он чуо глас који се моли за њим. Тада је „Господ” говорио њему и послао му „ангела” да га замени у молитви и да га упути на читање књига, уместо да се моли, као и да учи оне који му долазе. Тако је он стално видео покрај себе „ангела” на молитви, и народ који му је долазио дивео се његовој духовној мудрости и „даровима Светога Духа”, укључујући и „пророчанства” која би се увек обистинила. Обмана је била откривена тек када су оци из манастира установили да је Никита постао одбојан према Новом Завету (док је Стари Завет, који никада није читао — сада могао да наводи напамет), па када је, њиховим молитвама, он доведен до покајања, — престала су његова „чудеса”, а касније је постигао истинску светост. И свети Исаак кијево-печерски (празнује се 14. фебруара) такође је видео велику светлост и „Христа” са „ангелима”. Када је Исаак, не учинивши знак Крста, пао на колена пред „Христом”, демони су стекли власт над њим, па пошто су дивљачки плесали са њим, оставили су га са душом у носу. И он је касније постигао истинску светост.

Има много таквих случајева преваре, када би се демони јављали као „Христос” и „ангели”, пред испосницима и давали им запањујуће „моћи” и „дарове Светога Духа”, што је често превареног испосника доводило до лудила и самоубиства.

Али постоји и други облик духовне обмане, мање спектакуларан, који не заводи своје жртве у велике „визије“ него само у узвишена „религиозна осећања“. То се дешава, као што пише епископ Игнатије, „када срце почетника чезне да ужива у светим и божанским осећањима, а није спремно за то. Ко нема скрушеност у срцу, ко приписује себи било какву заслугу или вредност, ко се не држи неодојиво од учења Православне Цркве, него на некаквој туђој традицији измислио свој лични критеријум или прихватио неправославно учење — он је у стању обмане.“

Римокатоличка црква има дебеле духовне приручнике, писане од људи у том стању обмане. То је случај са Томом Кемпијским и његовим делом *Угледање на Христа*. Епископ Игнатије Брјанчинов каже о томе: „Том књигом влада, на неким страницама се осећа, дах злога духа, који ласка читаоцу, опија га... Књига уводи читаоца у непосредно општење са Богом, без претходног очишћења кроз покајање... Услед тога, телесни људи долазе до усхита због насладе и опојности достигнуте без подвига, без самоодрицања, без покајања, без распињања тела са страстима и жељама његовим (Галатима 5:24), него ласкањем њиховој греховности“. А резултат је, каже М. М. Концевич, следећи: „Подвижник који чезне за огњем љубави према Богу у свом срцу, а занемарио је покајање, стреми да досегне осећање заноса, екстазе, постиже сасвим супротно: „улази у општење са Сатаном и заразио се мржњом против Духа Светога“. А то је управо оно стање у коме се следбеници „харизматичког покрета“, — не подозревајући то — налазе. Ово се најлакше види ако упоредимо њихове доживљаје, случај по случај, са учењем светих Отаца Православне Цркве, — као што је то изложио свети руски епископ Игнатије.

А. Тумачење „духовних“ доживљаја

Без корена у светом Предању и без искустава у правој хришћанској духовности — а то се налази у светим тајнама Цркве православне, као и у духовном вероучењу које се предаје с колена на колена од Христа и Његових апостола, преко светих Отаца — следбеници „харизматичког“ покрета нису у стању да разликују Божију благодат од њене кривотворине. Свима „харизматичким“ писцима, у већој или мањој мери, недостаје опрезност и разликовање духова у својим доживљајима. Тачно је да неки римокатолички пентекосталци „врше егзорцизам против Сатане“ пре но што почну „крштење у Светом Духу“. Али учинак тог молитвеног чина, по сведочењу њих самих, сличан је оном „егзорцизму“ који су навели Јевреји из књиге Дела апостолска (19:15). Њима је зао дух одбрусио: „Исуса познајем, и Павла знам, али ко сте ви?“

Свети Јован Казијан, велики православни отац Цркве V века, писао је са великом прозорљивошћу о дејству Светога Духа и божанским даровима. Он указује да „понекада демони (праве чуда) да би почетник у духовном животу погордио се — уобразиши да поседује дар чудотворства, припремајући му на тај начин само „чу-

деснији” пад. Они само глуме да су их преваранти истерали из бесомучнога „својом светошћу”, иако добро знају да ти „истеривачи демона” нису свети људи... О њима у Евангелију пише: „Појавиће се лажни христоси и лажни пророци”...

У XVIII веку појавио се у Шведској „виделац” Емануел Сведенборг, који је био чудан претеча данашњег окултистичког и „духовног” покрета. Он је имао велико искуство са духовним бићима, која је он често виђао и са њима општио. Разликовао је две врсте духова: „добре” и „зле”. Његови доживљаји су били недавно потврђени у налазима клиничког психолога који је открио сличне „халуцинирајуће” пацијенте у душевној болници у Калифорнији. Овај психолог је узео за озбиљно гласове које су чули његови пацијенти и повео је низ „диалога” са тим духовима, који су говорили преко пацијената. Психолог је закључио, као и Сведенборг, да постоје две сасвим различите врсте „бића” која су ступила у додир са пацијентима. — Постоје „виша” и „нижа” бића. По његовим речима, „гласови нижих бића слични су пијандурама из бара који уживају да киће и муче из чисте насладе... Они наводе на развартна дела, а затим исмевају пацијента што је помишљао на њих. Они нађу слабо место у савести човека и онда ту бушкају без краја... Речник и број идеја нижих бића је ограничен, али имају упорну вољу за рушењем... Користе сваку слабост и веровање, хвале се да имају страхотне моћи, лажу, обећавају, а затим поткопавају вољу пацијента... Сва нижа бића су нерелигиозна и против вере... Некоме су се јавили као обични ђаволи и сами су говорили да су демони...

„Сасвим другачија су „виша” бића из халуцинација... Та супротност очигледна је кроз доживљај једног човека. Он је чуо како нижа бића дуго разговаарју о њиховој намери да га убију. Али је он такође видео и светлост која му је ноћу заблистала као сунце. Он је одмах осетио да је та светлост била различита по свом извору, јер је поштовала његову слободу јер би се повукла ако га плаши... Када се тај човек усудио да се приближи овом пријатељском сунцу, закорачио је у свет моћних надприродних доживљаја... Једном се појавила моћна и задивљујућа подоба налик на Христа... Неки пацијенти повремено падају под утицај и виших и нижих бића и осећају се укљештени између приватног раја и пакла. Други пак осећају нападе само од нижих бића. „Виша” бића се хвалишу да владају над нижим и, заиста, то понекад показују, али та њихова моћ није довољна да пружи пацијентима мир у души... Ова виша бића изгледају чудесно даровита, осећајна, мудра и религиозна. „Ко год је читао православна *Житија светих* и друге светоотачке књиге, добро зна да су сви ти духови — било да су „добри” или „зли”, било да су „нижа” или „виша” бића — једнако демони и да разликовање између заиста добрих духова (ангела) и оних злих духова не може се утврдити на основу својих личних осећања или утисака. Распрострањена пракса „*заклињања* против демона”, (*егзорцизма*) у „харизматичким” круговима не пружа никакво јемство да су те њихове молитве успеле да истерају зле духове. Егзорцизме такође чине (и наизглед успешно) чак и примитивни шамани, који такође препознају две врсте духова — који су, ипак, једнако демони, било да

се праве да беже због егзорцизма или да долазе на позив шамана који их призива у помоћ.

Нико не пориче да је „харизматички” покрет у целини строго уперен против савременог окултизма и сатанизма. Али најпрепреденији међу злим духовима могу да се јаве као „ангели светлости” (II Коринћанима 11:14), па је неопходан велики дар разликовања духовā, заједно са дубоким подозрењем према свима надприродним „духовним” доживљајима. Само тако наоружани човек неће бити преварен. Суочени са тако препреденим, невидивим непријатељима, који воде свој невидиви рат против људског рода, сваки човек који наивно и лаковерно прихвата такве доживљаје (а таквих је много у „харизматичком” покрету) тај сām „вуче ђавола за реп” и сām се предаје у мрежу ђаволске обмане.

На пример, неки протестантски пастор је препоручивао својим верницима да медитирају после читања једног одређеног места из Светог Писма, па да одмах запишу прву мисао која им дође после читања: „Та мисао је лична порука Светога Духа — теби” (Крист Енсон, стр. 139). Међутим, добро упућени хришћанин у аскетску књижевност зна да „нечисти духови” поучавају почетнике у монаштву како да разумеју Свето Писмо, заводећи их постепено у јерес и богохулство” (*Лествица* светог Јована Лествичника, Пречага 26:152).

Жалосно је да православни следбеници „харизматичког” покрета нису много опрезнији него римокатолици и протестанти у том покрету. Они не знају довољно дела светих Отаца или *Житија светих*. А и када наведу (веома ретко) некога од Отаца, то је онда ван контекста (види касније навод о светом Серафиму). „Харизматички” покрет претежно позива на *искусствени* доживљај. Неки православни свештеник и „лентекосталац” пише: „Појединци су се усудили да на наш доживљај ставе налепницу *прелест* и *духовна гордост*. Нико од оних који су срели Господа на тај искусствени начин не може пасти у прелест и самообману” (*Логос*, април 1972).

Међутим, редак је православни хришћанин који има способност да примети и танке замке духовне преваре (где *гордост*, на пример, може навући маску *смерности*). Ту мерило истине не може бити издвојено лично *осећање* о њима, него је критериј истине у саборном светоотачком Предању: само онај који је потпуно усвојио свето Предање Православне Цркве — не само у мислима, но и у свом животу — достигао је велики степен светости и може одмах да уочи замке демона.

Како православни хришћанин одолева и бори се против те обмане? Он има на располагању ризницу богонадахнутих светоотачких књига, са Светим Писмом у центру, где се може наћи суд Христове Цркве о свима могућим доживљајима — стварно духовним и лажно духовним — у току ових последњих деветнаест векова.

Касније ћемо видети да ово свето Предање има јасно изражен суд о главним питањима „харизматичког” покрета: посебно о могућности новог „излива Светог Духа” у последње дане. Чак и пре обавештавања код светих Отаца о разним питањима, православни хришћанин је заштићен од демонске обмане својим знањем да таква обмана не само постоји, него је има свугде, па и у нама са-

мим. Свети епископ Игњатије пише: „Сви смо ми у прелести, и самообмани. А знање о томе је највећа предохрана против прелести, обмане. Највише је обманут онај који тврди да је изнад обмана. Епископ наводи св. Григорија Синаита који нас овако упозорава: „Није лако доћи до пуне истине и до потпуне благодати чистоте, јер Баво почетницима нуди обману у облику истине, скривајући зло у духовном облику“. А „Бог се неће увредити на онога који, из страха од обмане, показује крајњу опрезност, чак и ако не прима ни оно од Бога послато... Напротив, њега ће Бог похвалити за разборитост“.

На жалост, потпуно неспремни за духовну борбу, необавештени о томе да постоји духовна обмана најтананије врсте (насупротив грубим преварама окултизма), римокатолик или протестант или ненаучени православни хришћанин иде на молитвени састанак ради „крштења у Светом Духу“, а тамо нађе расплинуту атмосферу, намерно „отворену“ и „пријемчиву“ за утицај некога нечистог „духа“... Тако римокатолици (који су углавном опрезнији од протестаната) описују неке од својих „пентекосталних“ скупова: „Изгледало је да нема препрека, нема устезања... Седели су скрштеных ногу на поду, даме у панталонама. Ту је и монах у белој мантији. Неки пуше цигарете, неки пију кафу. Молитва је потпуно слободна... Дошло ми је у главу да се ови људи лепо проводе — на молитви! Зар је то оно што они зову „обитавање“ Светога Духа у њима?“ А на другом састанку римокатоличких пентекосталаца „мада се није пило, атмосфера је личила на коктел“ (Рамаган, стр. 118).

Трезвеном православном хришћанину пада у очи да у тој „харизматичкој атмосфери“ потпуно отсуствује оно што је њему познато на богослужењу, а то је истинска побожност и тајанство, које извире из страхопоштовања према Богу. И тај први утисак је оправдан када се види који настран утицај тај пентекостални „дух“ производи када сиђе у ту расплинуту атмосферу.

Сада ћемо прећи на испитивање неких од тих демонских утицаја, у светлу учења светих отаца Христове Цркве.

Б. Физичке пропратне појаве уз „харизматички“ доживљај

Највећа пропратна појава после „крштења у Светом Духу“ је смех. Неки римокатолички пентекосталац описује своје стање овако: „Био сам тако пун радости да сам једино могао да се смејем легавши на под.“ Неки други римокатолик: „Осећање присуства и љубави Божије било је тако силно да сам седећи у капели пола часа смејао се од радости због љубави Божије“ (Ранаган, стр. 64). Неки протестант сведочи да је приликом свог „духовног крштења“ „почео да се прохотом смеје. Незадрживо сам се смејао и смејао као када се човек осећа преплављен мишином.“ Неки други протестант каже: „Добио сам дар да говорим неки нови језик помешан са приливом лагодности у којој нестаје страх. То је био језик смеа“ (Шерл стр. 115). Чак и православни свештеник, Евсевије Сте-

фану, пише о свом заносу: „Нисам могао да сакријем осмех на своме лицу, који је свакога тренутка могао праснути у смех — смех Светога Духа изливао је у мене олакшање и свежину” (*Логос*, април 1972). Много примера могли бисмо навести о тој чудној реакцији на „духовне” доживљаје. Неки „харизматички” апологети срочили су читаву философију „духовне радости” и Божије „јуродивости” да би то објаснили. Али та философија уопште није хришћанска. „Смех Светога Духа” је сасвим непознат током целе историје хришћанске мисли и мистике. Можда се овде, више него игде, „харизматички покрет” разоткрива да уопште није хришћански по својој верској усмерености. Тај доживљај „светога смеха” је изразито овоземаљски и пагански, а где не може бити објашњен емоционалном хистеричом (јер архимандрит Евсевије јасно каже да смех даје „олакшање” после јаког осећања нелагодности и „емоционалног опустошења”, (тај смех је нека врста „поседнутости” од стране једног или више паганских богова, које Православна Црква назива демонима. Овде треба упоредити доживљај паганске „иницијације” („посвећења”) неког Ескима шамана. Пошто нико није хтео да ме „посвети у тајне”, „ја сам понекад плакао и био несрећан не знајући зашто, па бих изненада без разлога мењао расположења: осећао сам велику радост, тако моћну да нисам могао не певати заносну песму, у којој се вртела само једна реч — радост, радост, радост! Напео сам глас до крајње границе и тада усред овог тајанственог и моћног заноса ја постадох шаман... Могао сам да видим и чујем на потпуно нов начин. Постигао сам своје просветлење... тако да сам не само ја могао видети кроз таму живота, него та иста блистава светлост зрачила је такође на мене... И сви духови земље и неба и мора дођоше мени и постадоше моји помоћни духови” (Луис: *Екстатичка религија* стр. 37).

Не изненађује да неолрезни „хришћани”, који су се намерно препустили таквим паганским доживљајима, желе да их тумаче као „хришћанске” доживљаје. Тачно је да су ти људи, психолошки, још увек хришћани, али су они духовно већ заборавили у област изразито нехришћанских обреда. Шта је по суду православне аскетике тај „смех Светога Духа”? Свети Варсонуфије и Јован, пустињаци шестог века, дају јасан одговор на питање неког православног монаха који је био опседнут истим смехом (Одговор 471: „У страху од Господа нема смеха”. Свето Писмо каже о неразумнима, да *они дижу свој глас у смеху* (Књига Сирахова, 21:23); реч неразумних је увек узнемирена и лишена благодати”.

Свети Ефрем Сиријански исто тако поучава: „Смех и фамилијарност (са Богом) је почетак кварења душе. Ако приметите ове две ствари у себи, знајте да сте пали у најдубље зло. Не престајте молити Бога да вас Он ослободи од овакве духовне смрти... Смех (на овоме свету) одузима од нас онај благослов обећане утехе (после Васкрсења) онима који сада плачу (Матеј 5:4), јер смех разара оно што је дотле било изградано. Смех врећа Светога Духа, не користи души, бешчисти тело. Смех одгони врлине, тера сећање на смрт и помисао на (паклене) муке” (*Добротољубје*, руско издање, Москва 1913, II том, стр. 448). Зар није очигледно како незнање основне хришћанске веронауке може некога далеко одвести?

Исто колико смех прати „крштење у Светом Духу”, толико су и сузе пропратна појава. Оне могу да груну појединцима, а често и целе групе бризну у плач, без неког одређеног разлога”. „Харизматички” писци не виде разлог овоме у „кајању за грех”. Они не пружају никакво објашњење за то, јер изгледа да објашњења нема, сем да овај доживљај обузима некога или онога који је изложен „харизматичкој” атмосфери.

Православни Свети Оци, као што је епископ Игнатије Брјанчанинов забележио, поучавају да сузе често прате други облик духовне обмане. Свети Јован Лествичник, говорећи о разним узроцима суза, (разликујући међу њима добре и зле сузе), упозорава: „Немој имати поверење у овоје изворе суза, пре но што ти је душа потпуно очишћена” (Пречага 7:35). О једној врсти суза он јасно каже: „Сузе без мисли својствене су само неразумном бићу, а не разумном” (7:17).

Сем смеха и суза, често заједно са њима, постоје још и друге физичке реакције на „крштење у Светом Духу”, — ту се убрајају: изненадна топлота у телу, дрхтавица и грчеви, падање на под... Сви ови примери, треба нагласити, примећени су код редовних протестаната и римокатолика, а не код неких екстремних пентекосталаца, чији доживљаји имају много бучнији и неуздржанији карактер.

„Када су положили руке на мене, одмах сам осетио као да моје груди желе да продру у моју главу. Моје усне су подрхтавале, а мој мозак се вртео. Тада сам почео цвокотати” (Ренаган, стр. 67). Неки други је осетио „велику топлоту у телу и велико олакшање”. Неки други се исповеда овако: „Чим сам клекнуо, почех да дрхтим... Изненада осетио сам да сам пун Духа Светога... Почех да се смејем и плачем у исто време. Следећа ствар је да сам био у лежећем ставу пред олтарем и пун мира Христовог”.

„Знао сам да Бог дејствује у мени. Осетих да ми руке бриде, па одмах затим окупах се у зноју. Неки члан „Исусовог покрета” каже: „Осећам да нешто куља у мени и одједном ја говорим на језицима!” Неки апологет „харизматичког” покрета наводи да је такво „куљање вулкана” у верницима знак блискости Бога и похвално нарушавање крутих правила опхођења у западном друштву. Зато се неки пентекосталци поамно тресу, други дижу руке ка небу, трећи певају до урлања, па чак и падају на под” (Лили, стр. 117). Човек не зна чему више да се чуди: да ли несувислости оваквих хистеричких осећања и доживљаја без ичега духовног у себи, или невероватној лакомислености која води те обмануте људе да своје грчење приписују „Божанском надахнућу Светог Духа”... То су очигледно људи не само неискусни и без духовника у верском животу, него су потпуно неписмени у духовности. Толико дуга историја православног хришћанства, па ипак у њој нема помена о таквим „екстатичним” доживљајима који би били надахнути Светим Духом. Сасвим је безумно када неки „харизматички” веробранитељи дрзну се да упореде ове детињасте и хистеричне доживљаје, доступне било коме, — са Божанским откривењима која су била подарена само највећим свецима, као што је био случај са светим Павлом на путу за Дамаск, или са светим Јованом Евангелистом на

острву Патмосу. Ти свети људи пали су нижице пред Богом истинитим, (без прчења, а сигурно и без смеа), док ови хистерични хришћани само се батргају у присуству *насилничког духа*, а уствари клањају се самима себи. Старац Макарије Оптински писао је некоме са сличним доживљајима: „Мислите да ћете наћи љубав Божију у утешним осећањима, а уствари ви не тражите Бога него себе, то јест, утеху за себе, — избегавате уску стазу невоља, сматрајући да сте тобоже изгубљени ако немате духовне утехе.”

Ако су ти „харизматички” доживљаји уопште религиозни, онда су они *пагански* религиозни доживљаји. Они се скоро потпуно поклапају са медиумистичким доживљајем *поседнутости духом*, који надире „као унутарња снага која кула изнутра и покушава да овлада човеком”. (Кох: *Окултно робовање*, стр. 44). Тачно је да свако „крштење у Светом Духу” није тако екстатично као овде описани доживљаји (мада су неки чак и екстатичнији), но и то се слаже са праксом спиритизма: „када нечисти духови нађу потпуно покорног и пасивног медиума, они тихо уђу у њега као у свој дом. Међутим, супротно се дешава када је у питању психички човек са већом отпорношћу, а са мањом пасивношћу ума, онда нечисти дух улази у њега са више силovitости, — што се одражава кроз грчење његовог лица и дрхтање медијумових удова”, (Елекмор: *Спиритизам*, стр. 97).

Доживљај „поседнутости духом”, ипак, не сме се побркати са стварном поседнутошћу од демона, која означава стање када нечисти дух стално се настани у неком, изазивајући психичке и физичке пометње које досад нису биле назначене у „харизматичким” књигама. Медиумистичка „поседнутост од демона” траје кратко и делимична је, јер медијум се саглашава да буде *употребљен* само за одређени посао који насилнички дух жели да спроведе. Али чак и „харизматички” текстови јасно кажу да ови доживљаји екстазе — када су прави а не само производ сугестије — нису плод медиумистичке способности, него стварна поседнутост од стране духа. Ти хистерични људи изгледа да су ипак у праву када себе називају „испуњени духом” — међутим, очигледно да нису испуњени *Светим Духом*”.

Свети епископ Игнатије Брјанчанинов даје неколико примера физичких пропратних појава приликом духовне обмане: први случај, неки монах је дрхтао и испуштао чудне звуке, па је те настрашности сматрао за „плодове молитве”; други случај, неки монах, после екстатичког молења осећао је у свом телу такву топлоту, да му ни зими није требало одело, а ту топлоту су могли чак и други да осете.

Као опште начело, пише епископ Игнатије, ова друга врста духовне обмане, пропраћена је „физичком, страсном топлотом крви”. Понашање латинских (римокатоличких) испосника, заведених обманом, увек је било екстатично, због ове огромне физичке, страсне топлоте” — у таквом стању обмане били су и такви латински „свещи” као што су Франческо од Асизе, и Игнатије Лојола. Та *физичка* топлота крви, знак духовне обманутости, разликује од оне *духовне* топлоте, коју су осетили такви Божији људи као што беху свети Серафим Саровски и други православни подвижници који су смерношћу стекли Духа Светога. Међутим, Свети Дух се не стиче у экс-

татичким „харизматичким“ доживљајима, него дугим и тегобним подвигом, „уским путем невоља“, са трновим венцем на глави, као и Богочовек Христос. Изван православне Цркве има добрих људи, али нема оних најбољих, — нема светаца...

Б. „Духовни дарови“ који прате „харизматичке“ доживљаје

„Следбеници „харизматичког покрета“ највише се поносе и хвале својим стеченим „духовним“ даровима. Први од таквих „дарова“ примећен код оних „крштених у Светом Духу“ је нова „духовна“ моћ и неустрашивост. Та неустрашивост извире из одређеног доживљаја, који није споран, али тешкоће почињу када треба да протумачимо тај њихов доживљај.

Ево неколико типичних примера: „Ја нема више да верујем у Педесетницу (Силазак Светог Духа), јер сам ја то видео“ (Ранаган, стр. 40). „Осетих да знам тачно шта да кажем другима а шта треба да чују... Видех да ми Свети Дух даје стварну неустрашивост и то је учинило велики утисак“. Неки други каже: „Молимо се за мудрост и одједном ми постајемо мудри у Господу. Молимо се за исцелење, и здравље је обновљено. Молимо се за чуда и, због вере, видесмо чуда. Молимо се за знаке, и примисмо их. Молимо се на језицима познатим и језицима непознатим“ (Логос, април 1972).

Врлине у православном испосништву стичу се многолетним подвигом и сазревањем у вери, док насупрот, ови „харизматичари“ мисле то да стекну зачас, надприродним доживљајем сумњиве природе. Тачно је да су свети апостоли и мученици били обдарени величанственом неустрашивошћу, као нарочитом благодаћу Божијом; али испада смешно када сваки „харизматички хришћанин“, немајући појма шта је благодат Божија, уврти себи у главу да је он једнак са великим светитељима првих векова. Заснована на преварном доживљају, „харизматичка“ неустрашивост је једва грозничава, букачка имитација истинске хришћанске неустрашивости и само пружа јадну слику „харизматичке“ самообмане.

Свети епископ Игнатије Рус, пише да се „самопоуздање и неустрашивост често примећују код људи палих у самообману, мислећи да су свети и духовно напредујући“. „Нарочито је запажена претерана помпезност код људи заражених том обманом; они као да су опијени сами собом, јер само то стање прелести (самообмане) они цене као стање благодати. Они се преузносе, шепуре се високомислијем и гордошћу, а праве се понизни пред многима који суде по спољашњости“...

После говорења „на језицима“, најчешћи „надприродни“ дар „крштених у Светом Духу“ је дар примања „поруке од Бога“ у облику „пророчанстава“ и „тумачења“.

Порука није никаква ако није неустрашива... Неки протестант усудио се да почне своју поруку као да је велики пророк: „Овако говори Господ“... Ево неколико примера тих „пророчанстава“ и „тумачења“.

„Као што је Свети Дух сишао на Марију Деву, па се у њој зачео Исус, тако исто Свети Дух дође над вас и Исус је међу вама” — ово је говорио „на језицима” неки римокатолик а „протумачио је” ту поруку протестант „харизматичар” (Форд, стр. 35).

„Не брините, Ја благосиљам став који сте заузели. Сада вам је тешко, али то ће другима донети велики благослов,” — ту је „поруку” изговорио неки „харизматичар” лично у име Христа...

Можемо се сложити да у овим порукама има нешто надприродно, да то нису само „измишљотине”. Али сумњамо да Свети Дух употребљава овакве вештачке начине у општењу са људима. („Духови” на спиритистичким сеансама тако заиста чине!). И језик ових порука је тако монотон и стереотипан, а и саме поруке су расплинуте као у сну, личе на буцање у трансу. Ови „духови” изражавају се магловито и уопште, као да није важно да ли си православни хришћанин, или римокатолик, или протестант.

Ми се, с правом, питамо чије је то безлично „Ја” које стоји иза тих „пророчких” порука? Тако је неки занесенак после „крштења у Светом Духу” био уверен да је „Господ” непрестано са њим и да ван молитвеног састанка има приватна „откривења”, укључујући чудне гласове и опипљиво „присуство” надприродних сила. Он прича: „Пробудио ме је из дубокога сна силан глас који ми је јасно рекао: „Бог нема унуке”... Изненада ми је синуло, то мора да је мени говорио Свети Дух” (Ду Плесис, стр. 61).

Свети руски епископ Игнатије каже: „Други облик прелести је *мненије* или *фантазија*. Састоји се из лажних појмова и лажних осећања — који долазе од „оца лажи” — ђавола.

Слична застранивања постоје код људи који се баве спиритизмом, а у „харизматичком” покрету, *прелест* (духовна обмана) почиње после „крштења у Светом Духу”; тада самообмана прелази у демонску обману, а „харизматичка” жртва због својих лажних „религиозних осећања” улази под власт лажнога „духа” и тоне у „живот лажних чудеса”.

Г. Нови „излив Светога Духа”

Следбеници „харизматичког покрета” тврде да су „испуњени духом.” Али је сумњиво то да у свом „духовном” заносу харизматичари ретко када спомињу покајање и спасење. Грчки православни свештеник, велики поборник „харизматичког покрета” у Америци, брани овај покрет, говорећи: „Дрво се познаје по својим плодовима. Нико не може порећи да нови покрет не рађа плодове Духа”. (Логос, јануар 1972).

Немамо разлога да сумњамо у ове изјаве, мада постоје изјаве противречне овима. И указује на то да је „дух” „харизматичког покрета” нешто тамно и злокобно! Но ипак, нема сумње да многи следбеници „харизматичког покрета” сматрају да доживљавају нешто „хришћанско” и „духовно”.

Све док такви „харизматичари” стоје изван Православне Цркве, ми уважавамо њихов став и нисмо обавезни да критикујемо њихов ризик. Али када се чак неки православни свештеник дрзне да пре-

поручује секташке феномене као „излив Светога Духа”, и позива остале православне вернике да уђу у покрет „харизматичке обнове” — онда имамо право и дужност да изближе размотримо његова убеђења и то следећи их не по мерилима расплинутог хуманистичког „хришћанства”, него по древним провереним правилима православног хришћанства. По тим мерилима горе наведени „духовни плодови” долазе од демона који се јавља у облику „ангела светлости”. По речима светог епископа Игнатија Брјанчанинова, самообмана посебне врсте је *уображавање (фантазирање)*. „Оно се храни изумевањем лажних осећања и лажне благодаћености, из којих се рађа неправилно схватање свеколиког духовног живота... Оно стално измишља лажну продоховљеност, лажну присност са Исусом Христом, тобожњу блискост у разговору са Њим, измишља мистичка откривења, тајанствене гласове, посебна уживања... Од такве неправилне духовности крв је узбуркана грешним и преварним узбуђењем, а ово узбуђење се издаје за благодатно блаженство... Оно се одева у маску смерности, побожности, мудрости.” *Уображавање*, иако води човеков ум у страшну заблуду, ипак не сурвава га у делиријум (лудило), — тако да то стање фантазирања може да потраје многе године или целог живота, а притом да не буде тако запажено. Међутим, ко падне у то топло, пријатно, грозничаво стање самообмане он је кандидат да постане духовни самоубица јер је слеп да види своје стварно стање. Свети епископ Игнатије Рус пише: „Ко уображава да је испуњен благодаћу, тај никада неће примити благодат... Ко приписује себи многе дарове благодати, спречава тим својим „фантазирањем” улазак у њега Божанске благодати, и широм отвара врата своје душе демонима и заразним гресима.” „*Јер говориш: богат си, и обогатио сам се и ништа ми не треба; а не знаш да си несрећан и јадан, и сиромашан, и слеп, и наг*” (Откривење 3:17).

Заражени „харизматичком” обманом, мисле да су не само они „пунџи Духа”, него такође виде како код њих почиње „ново доба” „излива Светога Духа”, па верују као грчки свештеник у Америци, Евсевије Стефану „да је свет на прагу великог духовног буђења” (*Логос*, фебруар 1972). Такви људи имају стално на уснама речи пророка Јоила: „*Излићу Духа Свога на (свако тело) сваку плот*” (Јоил 2:28).

Православни хришћани знају да се ово пророчанство односи пре свега на последња времена овога света, пред Други Долазак Господа Исуса. А нема сумње оно је већ испуњено и на Дан Педесетнице (Тројичин дан — *Дела Апостолска* 2), затим тај излив пада и на свакога православнога светитеља који заиста прима преизобилно дарове Светога Духа — као, на пример, свети Јован Кронштадски и свети Нектарије Егински, који су чинили на хиљаде исцелења, чак и у нашем развратном веку. Но на жалост, „харизматичари наших дана уображавају да су дарови чудотворства на располагању свима. Они мисле да малтене свако ко зажели може и да „говори на језицима”, а постоје чак и уџбеници из којих се то учи...

А шта на то кажу свети Оци Православне Цркве? По речима светог епископа Игнатија Брјанчанинова, дарови Светога Духа „постоје само у оним православним хришћанима који су постигли

хришћанско савршенство, очистили се и припремили покајањем". Ти дарови „су дати као поклон од Бога свецима и то само благоволењем (добром вољом) Бога, а не могу бити изнуђени вољом или силом човека. Они су добијени неочекивано, веома ретко, само у случајевима крајне потребе, са дивном одлуком Божијега Промисла, а не тек онако" (Свети Исаак Сиријански). Треба запазити да се у наше дане духовни дарови изливају веома ретко, услед духовног слабљења које је притисло цело Хришћанство. Ти дарови служе искључиво потребама спасења. А секташко уображавање, насупрот, замишља да се ти дарови изливају у огромном изобиљу и највећом брзином".

Укратко, „дух“ који тако нагло и обилато разбације своје „дарове“ на ово прељубничко поколење, (које, покварено и обмануто у току многих векова лажном вером и лажном побожношћу, тражи увек, као некад Јевреји, очигледан „знак“) — *није Свети Дух Божији*. Ти самозвани духовници никада нису упознали Светога Духа и никада нису Њему принели богослужење. Истинска духовност је тако високо изнад њих да, по речима једног трезвог посматрача, они представљају, својим психичким и емоционалним — по некада и демонским — понашањем, и претенциозним извикењем, управо карикатуру духовности. Овако свети епископ Игнатије пише о правим духовним осећањима: „Телесни човек не може правилно да уобличи било који појам, јер помињање осећања увек је заснивано на осећањима већ познатим срцу. Међутим, духовна осећања потпуно су страна срцу које зна само за телесна и емоционална психичка осећања. Такво непосвећено срце нема појма да духовна осећања уопште постоје."

Извори наведени у овом поглављу

- Burdick, Donald W., *Tongues — To Speak or not to Speak* Moody Press, 1969
- Christenson, Larry, *Speaking in Tongues*. (Dimension Books, 1968)
- Du Plessis, David J., *The Spirit Bade Me Go* (Logos International, 1970)
- Ford, J. Massingherd, *The Pentecostal Experience* (Paulist Press 1970)
- Gelpi, Donald L., *Pentecostalism, A Theological Viewpoint* (1970)
- Harper, Michael, *Life in the Holy Spirit* (Logos Books, 1966)
- Koch, Kurt *The Strife of Tongues* (1969)
- Lillie, D. G., *Tongues under Fire* (Fountain Trust, London, 1966)

VIII. ЗАКЉУЧАК

ДУХОВНО СТАЊЕ ПОСЛЕДЊИХ ВРЕМЕНА

1. „ХАРИЗМАТИЧКИ ПОКРЕТ” КАО ЗНАК ВРЕМЕНА

До последњег дана историје увек ће бити пророка Божијих, као и сатанских слугу. Али у последња времена верни богослужитељи скриваће се од људи и неће чинити знаке и чуда (као у средњем веку), него ће ићи уском стазом духовне делатности са великом скромношћу. Зато ће они у Царству Небеском бити већи него Оци који су се прославили на земљи јавним чудотворством. Јер у та последња времена нико неће, на очиглед свих људи, творити чудеса која би одушевила људе и надахнула их за аскетске подвиге... На жалост, многи ће због незнања пасти у поној, јер су застрашили широким путем пропасти.

О томе говори прорачанство св. Нифона Кипарског (15. век).

А. Педесетница без Христа

За православне хришћане овај савремени „дар језика”, (као онај описан у Новом Завету), такође је „знак”, само са том разликом што тај знак није предзнак почетка Благовести Спасења за све људе (као на први празник Педесетнице у Јерусалиму), него је ово савремено „говорење на језицима” предзнак страшнога краја. Трезвени православни хришћани могу се лако сложити са бранитељима „харизматичког покрета” да овај нови „излив духа” означава да је „крај света на помолу” (архимандрит Евсевије Стефану: *Логос*, април 1972, стр. 3). „А Дух изричито говори да ће у последња времена неки одступити од вере слушајући духове преваре и науке демонске” (I Тимотеју 4:1). У последњим данима јавиће се духови демонски, који ће чинити чуда (Откривење 16:14). По Светом Писму и Оцима православне Цркве, последња времена неће се одликовати великом духовном „обновом”, нити „изливом Светога Духа”, него скоро свеопштом *отпадијом* (Апостасијом), префињеном преваром — тако да би и они изабрани, кад би то било могуће, били заведени. У том сумраку човечанства изгледаће као да је хришћанство потпуно збрисано са лица земље. Зато је Господ поставио оно песимистичко питање „Али Син Човечији када дође, хоће ли наћи веру на земљи?” (Лука 18:8). Управо у те последње дане Са-

гана ће бити „одрешен на кратко време” (Откривење 20:3), да би избљувао свој последњи и најгорчи отров на земљу.

„Харизматички покрет” — плод обезбоженог света без светих таинстава (сакрамената), без благодати, у руљи која је жедна духовних „знакова”, али без дара да разликује духове који фабрикују те знаке, — сам по себи је „знак” тих последњих отпадничких времена.

Екуменски покрет (са својим протестантским релативизмом: да Једина Света Црква и не постоји), остаје увек на ниским гранама „добрих намера” и бледих хуманитарних „добрих дела”. Међутим, несложном екуменском покрету потребна је духовна сила”, и ту на сцену излази „харизматички покрет” „са сваком силом и знацима и чудесима лажним” (2. Солуњанима 2:9). Тако се екуменски покрет окитио духовном „силом чудотворства” из „харизматичког покрета”.

Циљ екуменског покрета, као што видимо, није вештачко уједињење ових хришћана (како је то хулно описао патријарх Атинагора цариградски „поновно оснивање Цркве Христове”) — што би било само прва етапа — него стварање „духовног јединства” свих религија на земљи (али без и изван Христа).

Међутим, следбеници „харизматичког покрета” верују да је његов духовни доживљај „хришћански”; да они ништа немају заједничког са окултизмом, ни са далекоисточним религијама. Природно да они одбацују као неодрживо и само упоређење између „харизматичког покрета” и спиритизма. Тачно је (ми то овде јавно признајемо) да је „харизматички покрет” по религиозности на вишој равни него спиритизам, који је плод сасвим грубе лаковерности и празноверја. Духовна техника „харизматичког покрета” је префињенија и његови феномени обилнији и лакше дохвативији. Морамо признати да његова идеологија у целини даје утисак да је „хришћанска”. Али то не значи да је и православна. Тај покрет није много далек од протестантског фундаментализма, којем су додате „екуменске” боје.

Ипак ми смо видели (у ранијим поглављима), да је „харизматички доживљај, а посебно његов централни доживљај — „крштење у Светом Духу” — претежно (али не и потпуно), пагански доживљај који је ближи стању „поседнутости” од духова, него било чему у хришћанском мистичком животу. Знамо такође да је Пентекосталство, никло на рубу секташког „хришћанства”, где је мало чега остало од истинског хришћанског става и веровања. Пентекосталство, као покрет, било је „пронађено” кроз религијски опит — експеримент, којим прави хришћани не би требало да се баве. Али тек недавно изашло је јасно на видело нехришћанско обележје „харизматичког” доживљаја и то у речима једног апологета (бранитеља) „харизматичког покрета”. Тај апологет отворено каже да се доживљај „крштења у Светом Духу” може имати и без Христа...

Неко је испричао исповест једног „харизматичара” који је доживео „крштење у Светом Духу” у говорењу „на језицима”. Али је он признао да покајање није улазило као део тог његовог доживљаја, и не само да није био ослобођен својих грешних навика, него да

није имао нарочиту жељу да их се отараси. Закључак је следећи: „ради се о „Педесетници” без покајања, о „Педесетници” без Христа, — то је оно што неки доживљавају данас... Они су чули о говорењу „на језицима”, и мисле да је то главни доживљај. Затим траже некога који ће им положити руке на главу, — а они да одмах јефтино и лако добију духовне дарове, *заобилазећи Христа и Његов Крст*”. Ипак, тај исти писац сматра да је *дар језика* несумњиво „прва последица или потврда крштења у Светом Духу” (Хари Лун, у часопису *Логос* *цорнал*. 1971, стр. 44, 47). Сви који жели да провере хришћанске идеје кроз лични доживљај *подразумевају* да је „крштење у Светом Духу” обавезно хришћански доживљај. Али ако је тај доживљај доступан свакоме, који тек онако жели да јефтино и олако стиче доживљаје — онда ту нема неопходне везе између тог доживљаја и самога Христа. Сама та *аутоматска* могућност да се дође до доживљаја „Педесетнице без Христа” значи да сам тај доживљај уопште није хришћански. Назови-хришћани често су искрени и добронамерни када виде у неком доживљају хришћански садржај који тај доживљај сам по себи нема.

Зар овде није очигледан онај заједнички именитељ „духовног доживљаја” који се тражи као предуслов за утапање у нову светску религију? Није ли можда ово онај кључ за „духовно јединство” човечанства за којим је до сада узалудно трагао екуменски покрет?

Б. „Ново хришћанство”

Има неких који сумњају да је „харизматичко оживење” једна врста медиумизма (а он спада у другоразредно питање средстава и технике, преко којих се „дух” „харизматичког оживења” преноси). Међутим, једно је јасно — тај „дух” нема никакве везе са православним хришћанством. Заправо, тај „дух” изражава се скоро дословно кроз Бердјајева и његова опијајућа „пророчанства” о „новом хришћанству”, које потпуно одбацује и заборавља „монашки аскетски дух историјског Православља”. А *испоснички дух је управо духовна сô истинскога Православља*. Зато је непатворено изворно Хришћанство неспојиво са тим лажним „новим Хришћанством”. „Нови хришћани” типа Бердјајева не воле „конзервативно хришћанство, које усмерава духовне снаге човека ка скрушености и спасењу”, јер они мисле да је такво „старомодно” хришћанство „непотпуно”. Зато они додају посебне „духовне феномене”, који сами по себи немају хришћанско обележје (иако их неко још може тумачити као „хришћанске”), а доживљавање тих „духовних феномена” доступно је људима било које вероисповести по жељи: са покајањем или без њега, па чак и да све то нема никакве везе са спасењем. Јер ови „нови хришћани” ишчекују „ново доба у хришћанству, нову и дубоку духовност, као нови излив Светога Духа” — а све ово противречи православном Преданју и пророштву.

У овом „новом хришћанству” — оно што је наизглед ново, уствари је само прокријумчарена стара ђаволска религија шаманистичког паганства. „Харизматички” часопис *Логос*, препоручује Ни-

колаја Берђајева као „пророка“, јер је он тобоже био „највећи теолог духовнога стваралаштва.“ А управо шамани примитивних племена знају да каптирају (ухвате) исконске „стваралачке“ моћи космоса, — оне „духове земље и неба и мора“ које Црква Христова познаје као демоне. Ко њима служи заиста може да досегне до „стваралачке“ екстазе и радости. (Ово стање веома личи на „Ничеанску“ екстазу и ентузијазам — чему се управо дивио Берђајев). Међутим, Бог је забрањивао сваки однос са том „стваралачком“, окултном облашћу у коју су ови нови „хришћани“ залутали, због незнања и самообмане. „Харизматички покрет“ нема потребе да ступи у „дијалог“ са нехришћанским религијама, јер под својим неодговарајућим именом „хришћанства“, уствари он већ носи у себи нехришћанску религију, па према томе он је већ постао нова религија, (коју је предвидео Берђајев), у којој се настрано преплићу „хришћанство“ и паганство.

Тобожњи „хришћански“ дух „харизматичког покрета“ довољно јасно је описан у Светом Писму и у светом Предању православних светих Отаца. Према тим изворима — историја човечанства завршава се појавом надчовечанске „хришћанске“ личности, лажнога Месије или Антихриста. Он ће ополја изгледати „хришћански“, зато што ће његова делатност и његов наступ имати за циљ да подражава (мајмунисхе) истинитог Христа. Уствари, он неће бити само највећи непријатељ Христа, него да би преварио хришћане последњих дана, он ће се представити као да је сам лично Христос, који је дошао другим пут на земљу да влада светом из обновљеног храма у Јерусалиму. *„Да вас нико не превари ни на који начин; јер неће доћи (Дан Христов) док најпре не дође отпадија (апоcтaсија), и не појави се човек безакоња, син погибије, који се противи и преуноси изнад свега што се зове Бог или светиња. Тако да ће сам сести у храм Божији као Бог, тврдећи за себе да је Бог... Његов долазак је по дејству Сатане са сваком силом и знацима и чудесима лажним, и са сваком преваром неправде међу онима који пропадају зато што не примише љубав истине да би се спасли. И зато ће им Бог послати силу обмане, да верују лажи; да буду осуђени сви који не вероваше истини, него заволеше неправду“.* (II Солуњанима, 2:3—4, 9—12).

Православно учење о Антихристу је широка тема коју овде не можемо изложити, али ако следбеници „харизматичког покрета“ верују да је близу крај света (уствари крај времена), онда православни хришћани треба да буду боље обавештени о Антихристу, о коме је Христос уопштено говорио, када је рекао: *„да ће се појавити лажни христоси и лажни пророци, показујући знаке велике и чудеса да би преварили, ако буде могуће, и изабране (Матеј, 24:24).* А „изабрани“ свакако нису они многобројни људи последњег поколења који ће бити заведени лажним (у Библији незаонованим) оптимизмом „харизматичара“ који пишу „да је свет на прату великог духовног буђења“, јер је Господ видео унапред да ће у последње време Њему остати верни само малобројни хришћани, „мало стадо“, на које се односи обећање Божије: *„Не бој се, мало стадо, јер беше воља Оца вашег да вам да Царство (Лука, 12:32).*

Дакле, чак и „изабрани“ биће у грозном искушењу пред „великим знацима и чудесима“ Антихриста; а већина харизматичких „хришћана“ прихватиће тога Злокобника без колебања, јер његово лажно „ново хришћанство“ је управо то што они траже на Земљи.

Б. „Ускоро долази Исус!“

У последњих неколико година лик „Исуса“ био је зачудо у моди. Скинута је забрана да Он буде приказиван у филмовима и на сцени. У јефтиним оперетама приказивао се Његов живот у хулним пародијама. Појавио се „Исус-покрет“, углавном „харизматичке“ оријентације, ширећи се спектакуларно међу тинејџерима и омладином. Најгрубљи облик америчке популарне музике је „христијанизован“ на масовним „Џизус-рок фестивалима“... Такав богохулни мутлаг непросветљене приземности налази као поплава и повезан је са наводним општим ишчекивањем да „Ускоро долази Исус!“

Усред овог психичког и „религиозног“ опустошења америчке земље, поновио се неколико пута „мистички“ догађај код Американаца јако удаљених једно од других. Тај догађај је описан у „харизматичком“ часопису:

„Мој пријатељ и његова жена возили су према Бостону, када су на путу узели једнога аутостопера. Он је био млад, али је имао браду. Није био обучен као хипик. Сео је на задње седиште, не говорећи много. После ћутања он је тихо рекао „Ускоро долази Господ“. Мој пријатељ и његова жена били су тако зачуђени да су се обоје окренули да то виде, али није било никога. Узбуђени, свратили су у прву бензинску пумпу да испричају своје узбуђење. Навлачач је мирно слушао и није се смејао. Само је рекао: „Ово су пета кола с путницима који су ми исто рекли.“ Слично се догађало у Лос Анђелесу, Филаделфији, Новом Орлеансу и у Новом Јорку...

Овај талас мутног *хилијазма* (јеретичко веровање да ће Христос доћи и најпре основати хиљадугодишње царство на земљи), запљуснуо је не само лако узбудиве „харизматичке“ кругове, него и традиционалистичке слојеве римокатолика и фундаменталистичке кругове протестантизма. Тако, на жалост, многи традиционалистички римокатолици верују у долазак хиљадугодишњег „Маријиног доба“ пре но што наступи крај света, а то мутно веровање је само варијанта распрострањеније латинске заблуде о тобожном „посвећењу космоса“. О томе је бучно говорио римокатолички надбискуп Сијатла, Тома Коноли, који се заузимао за преображај модерног света у Царство Божије — као припрема за долазак Христа“. У сличну заблуду је пао и протестантски проповедник Били Греам (и неки други евангелисти) који очекују „хиљадугодишње царство“ када „Христос“ дође по други пут на Земљу. Други евангелисти у Израелу сматрају да својим хилиастичким тумачењима „Месије“ дају управо оно што треба да „припреми“ и Јевреје за тај долазак „Христа“. Чак и велики фундаменталиста Карло Макинтајир жели да сагради копију Јерусалимског Храма у Флориди, верујући да се време приближило када ће Јевреји саградити прави „Храм у који

ће лично Господ доћи, као што је обећао". Дакле, чак и анти-екуменистички настројени протестанти могу бити заведени да се заједно са непокајаним Јеврејима клањају лажном Месији — Антихристу — насупрот верном остатку Јевреја који ће прихватити истинитог Христа (којега проповеда Православна Црква) када се врати на земљу пророк Илија.

Неутешно је растужен трезвени православни хришћанин (који разуме пророчанство у Светом Писму о последњим данима човечанства) када чује да „харизматички“ протестантски пастор овако занесенички говори: „Чуда славна чини Исус када му се отворимо. Сада људи свих вера могу се молити заједно" (*Логос џурнал*, 1972). Неки римокатолички пентекостал сматра да више нису важне вероисповедне препреде између римокатолика, протестаната и православних — у свима он види лик Исуса Христа (*Логос џурнал*, 1971). За којега се „Христа“ чине све убрзане припреме? Да ли за истинитог Богочовека Исуса Христа, који је основао Цркву за спасење људи? Или за лажнога Христа који долази у своје име (Евангелије по Јовану 5:43), који ће ујединити све оне који одбацују вероучење једине Христове Цркве, Православне католичанске Цркве...

Зато нас је Господ упозорио: „Тада ако вам ко рече: Ево, овде је Христос или онде, не верујте. Јер ће се појавити лажни христоси и лажни пророци, и показиће знаке велике и чудеса да би преварили, ако буде могуће, и изабране. Ето вам казах унапред. Ако вам, дакле, кажу: ево га у пустињи, не излазите. Ево га у собама, не верујте. Јер као што муња излази од истока, и севне до запада, тако ће бити и долазак Сина Човечијега" (Матеј 24:23—27).

Други долазак Христа, без икакве сумње, биће изненадан, одозго са неба (Дела Апостолска 1:11), и означаће крај времена и овога света. Ту не може бити никаквих „припрема“ за тај Долазак, — изузев духовне припреме православних хришћана кроз покајање, лични духовни живот и будност. Међутим, они који се „припремају“ за тај Долазак на други начин, који га очекују било где на земљи, нарочито „овде“ у Храму Јерусалимском — као и они који проповедају да „ускоро долази Исус“, али без претходне отпадије и преваре — ти припремају пут Антихристу, лажном Христу који мора први доћи и завести овај свет, укључујући ту и лаковерне „хришћане“ који нису хтели да буду православни, трезвени.

Дакле, Христос неће основати никакво хиљадугодишње царство на Земљи, као неку видљиву државу, него свети Оци (Василије Велики, Григорије Богослов, Андреј Кесаријски) тумаче 6. стих двадесете главе Апокалипсе:

(„Блажен је и свети онај који има удела у првом васкрсењу. Над њима друга смрт нема власти, него ће бити свештеници Богу и Христу и цароваће са њим хиљаду година"), да тих „хиљаду година“ означавају садањи благодатни живот у Православној Цркви, између првог доласка Христа и појаве Антихриста.

Руски архиепископ Аверкије, као специјалиста новозаветник, тумачио је овај стих на посебан начин: он је видео хиљадугодишњу власт Христа на земљи кроз власт православних царева — византиј-

ских и руских. Од доласка на царство Константина Великог па до Константина XII, последњег цара Византије (1453), прошло је хиљаду година. Али, архиепископ Аверкије одузима из тог броја оне године и векове који отпадају на владање икономрзитељских и других јеретичких царева Византије — па на њихово место додаје године владања православних руских царева, као наследника ромејских (новоримских) самодржаца.

Протестанти (и остали неправославни хришћани) управо зато очекују „хиљадугодишње царство“ у будућности, зато што нису у стању да га доживе у садашњости — јер се налазе ван Цркве Христове и нису окусили од благодати Божије, присутне у историјској Цркви Православној, у њеној Литургија небо-земној.

Г. Да ли и православни треба да се поводе за отпадијом?

Неки савремени православни свештеници, на челу са Евсевијем Стефану-ом убеђују нас да је „харизматички покрет“, иако никао ван православне Цркве, ипак „православни“. Они нас чак плаше: „Пазите да не изостанете!“ Али ко год је изучавао овај покрет у делима његових предводника, јасно му је да овај „покрет“ — ако је уопште „хришћански“ — он је *потпуно протестантски* по свом пореклу, правцу, богослужењу и крају. То је нека врста протестантске „обнове“, у којој је хришћанство замењено емоционалном, „религиозном“ хистеричном, при чему њене жртве падају у вртоглаву обману да су већ задобили „спасење“, да су „спасени“. Ако се у чему „харизматички покрет“ разликује од протестантског „обновитељства“ — то је по томе што је додао нове крипто-спиритистичке феномене који су спектакуларнији и објективнији од уско субјективног „обнављања“ у старом протестантизму. Да је овај наш закључак тачан, види се из понашања православног „харизматичара“ Евсевија Стефану-а који те „пентекосталне феномене“ жели да прикаже у свом часопису „Логос“ као „буђење православља“. Тај грчки православни свештеник који живи у Америци поштењено обавештава своје читаоце да „Православна Црква не учествује у хришћанском буђењу наших дана“ (фебруар 1972, стр. 19). Али када „харизматичар“ отац Евсевије много путује (по Америци) и предводи молитвене састанке са православним верницима, међутим ти састанци личе на протестантске „обновитеље“, где он позива појединце да изађу пред олтар и ту онда настаје сентиментално „јецање и изливање суза“. Отац Евсевије, типичном вацарском неокромношћу, труби у свом листу о својој молитвености овако: „Хвала Богу да је излио мало од светлости Свога Духа у моју душу као награду за непрестане молитве које сам ја даноноћно слао ка небу“ (фебруар 1972, стр. 19). А касније он отворено себе проглашава за „пророка“ (април 1972, стр. 3). Он нигде не помиње како православно Предање тумачи апокалиптичке догађаје последњих дана, а непотребно понавља фундаменталистичко протестантско тумачење Били Грeам-а о „узнесењу“ које претходи „хиљадугодиш-

њем царству". Он сасвим следи протестанте фундаменталисте, када пише: „Велика невоља се приближава. Ако останемо верни Христу и ми ћемо бити узнесени са Њим уз заносне звуке, а тиме ћемо бити поштеђени од ужасног разарања које ће потрести свет". Међутим, чак се ни сви протестантски фундаменталисти не слажу са овим тумачењем Апокалипсе. Зна се, по православном тумачењу да Други Долазак Христа настаје *после* „велике невоље" и краткотрајне владавине Антихриста над целим светом.

Зато су у опасности сви они који мисле да ће избећи велика искушења и преваре лажних чудеса за време страховладе Антихриста.

Ово што пише отац Евсевије није чак ни сенка Православља; то је обични протестантизам, а није ни најбоља врста протестантизма. Православни човек, прелиставајући часопис „Логос" оца Евсевија Стефану-а, узалуд ће тражити сагласност његовог „харизматичког буђења" са делима православних испосника, са *Житијама* светих, са списима светих Отаца њиховим православним тумачењем Светог Писма.

Додуше има неколико православних „харизматичара", који се служе овим светоотачким изворима — али, на жалост — они ту пшеницу мешају са кукољем из других књига „харизматичког покрета". Тако они и дела светих Отаца читају на свој искривљени „харизматички" начин, исто као што сви секташи *учитавају* у православне списе своје неправославне идеје које долазе изван ограда Цркве.

Свакако је пожељно да у наше дане дође до духовног буђења православних, јер су — на жалост — многи православни верници изгубили сô правога хришћанства, па се ретко може видети око нас дубински и ревносни живот православних хришћана. Модерни живот је постао претерано удобан. Овоземаљски живот је постао сувише привлачан. Православље је за многе постало само породични обичај и знак националне припадности, а ретко ко зна небески Извор наше вере и божански Смисао наше литургије. Жарко бисмо желели да доживимо духовну пробуженост православних људи. Међутим, ту праву ствар не налазимо ни код православних „харизматичара".

Исто као код протестантских и римокатоличких „харизматичара", и наши су у потпуној хармонији са духом *свог* времена. Они се не напајају са извора православне духовне традиције, јер више воле помодне протестантске технике „обновљења". Они су се отиснули низ мутну воду отпадничког, *синкретистичког* „хришћанства" — које се зове „*екуменски покрет*".

Грчки архиепископ Јаковос (за Северну и Јужну Америку) дао је званичну сагласност „харизматичким" делатностима архимандрита Евсевија, укључујући дозволу да нарочито проповеда о „даровима Светога Духа". Тако овај утицајни ариепископ, познат као модерниста и екумениста, одобрава и благосиља „харизматички покрет". То њихово сродство нама показује отсуство правога Хришћанства код њих.

Било је у прошлости наше свете Цркве повремених периода „пробуђености”. Одмах нам падне на ум „будитељ савести” и храбри проповедник свети Кузман Етолки, који је у XVIII веку ишао од села до села по Грчкој (поробљеној од Турака) и позивао православно народ да се врати чистом животу светог Православља. Иако су га Турци убили, духовни плод проповеди светог Кузмана „Покајте се!” остао је неунитив у срцима православних Грка. Почетком овога века пробудио је целу Русију својом чудотворном љубављу свети Јован Кронштатски. Он је својом литургијском молитвеношћу пробудио и радничке масе Петрограда. После првог светског рата „будитељ вере у Србији био је духовни великан владика Николaј Велимировић који је оправославио „богомљачки покрет” и тако припремио православне Србе за Голготу Другог светског рата...

У даљој прошлости имамо дивне Духом испуњене будитеље монаха као и подвижника ван манастира. Такав је био свети Симеон Нови Богослов у Византији X века. Затим свети Серафим Саровски у Русији XIX века. Неки од православних „харизматичара” злоупотребљавају предубоке мистичке текстове светог Симеона и труде се да их оплићају, јер кад он говори о Светом Духу, то има другачији смисао него код њих... И светог Серафима Саровског они наводе ван контекста, да би умањили значај његовог упозорења да је за истински духовни живот неопходна припадност Православној Цркви. Из „Разговора” светог Серафима са лаиком Мотовиловим о „стицању Духа Светогa” наши вајни „харизматичари” дрзнули су се да испусте пресудне речи Свечеве (које ћемо ми у следећем цитату штампати *курзивом*): „Благодат Светогa Духа која је дата свима нама, када верник Христов, после свете тајне крштења, прима печат дара Духа Светогa у тајни миропомоцања на све главне уде тела, — као што је одредила Света Црква, вечна чуварица те *благодати*”. Тако исто и у следећем цитату (испуштено је у *курзиву*): „Господ једнако је спреман да услиши и монаха и обичног хришћанина лаика, под условом да су обојица православни”.

Ова површина „харизматичка обнова” стоји на супротној страни од православне духовности, зато што је она само експериментисање у владајућој „екуменској” моди — на којој стоји жиг издаје Христа и Његове Цркве. Ти наши православни „харизматичари” по Америци немају више петљу да се успротиве долазећој „Унији” (уједињењу) са протестантима и римокатолицима, зато што су већ прихватили екуменску „харизматичку” песму у којој се каже да су сви они већ „једно у Духу, једно у Господу” — без обзира на јеретичко вероисповедање. Они се, на жалост, ослањају једино на свој сентиментални, „харизматички” доживљај, а то је клизање на танком леду субјективизма.

Дакле, „дух” који покреће „харизматички покрет” је дух долазећегa Антихриста, или још тачније, то су они демонски духови последњих дана историје који својим „чудесима” припремају свет за долазак лажнога Месије, лажнога Христа.

Грозничави „харизматичари” (који мисле да су још увек православни) не знају да је Господ Бог сачувао на овом свету, као некада у доба пророка Илије, седам хиљада људи, који не савише колена пред Ваалом (Римљанима 11:4) — то је број оних истинских православних хришћана који нису духовно мртви, (као што су некад били садашњи следбеници „православних харизматичара”), нити су помпезно „дуни духа”, као што сада постају — под сугестијом — следбеници самозваних „харизматичара”. Ти трезвени православни верници не дају се завести никаквим покретом отпадије (апостасије), нити било каквим лажним „буђењем”, јер су добро укоренењени у пресвету и спасоносну веру православноу, какву су је свети Оци пренели с колена на колено. Они — по дару благодати Божије — знају да читају знаке времена и да корачају уском стазом ка спасењу. Они слушају глас храбрих епископа из оних малобројних православних јурисдикција које су заузеле строг став против отпадије (апостасије) наших дана — а то су: катакомбна (гоњена) православна црква у Русији, руска емигрантска црква ван Русије, истински православни хришћани (старокалендарци) Грчке. Међутим, Богу хвала, постоје и у осталим православним патријаршијама чврсти и храбри људи, који чувају чистоту свога православља, без обзира на неславно дипломатско враћање њихових челника. Постоје, Богу хвала, чак и неки добри људи ван Православне Цркве чија су срца отворена за благодат Божију, и они ће, нема сумње, пригрлити свето Православље. Тих „седам хиљада” биће онај непоколебиви „остатак” и неразбориви темељ Православља у последњим данима историје.

Изван истинског Православља, на жалост, тама је све гушћа. Судећи по последњим „религиозним” вестима „харизматички покрет” је само бледа најава долазећег „доба чудеса”. Многи протестанти који су умели да избегну преварност „харизматичког покрета” сада прихватају као „праву ствар” спектакларни „препород” у Индонезији, где су двеста хиљада пагана прешли у протестантизам, па се код њих наводно дешавају сва она чуда која су забележена у *Делима апостолским*. Нитко тамо ништа не чини без дозволе „гласова” и „ангела”, који се стално јављају и обично цитирају Свето Писмо по главама и стиховима. Код тих новообраћених Индонезана вода се претвара у вино сваки пут када се окупљају на протестантско богослужење причешћа. Овојене руке се појаве ниоткуда и деле чудесну храну гладнима. Недавно је виђено како јато демона напушта паганско село јер је „моћнији” („Исус”) дошао да нам отме место. Новопечени „хришћани” зарекну се да ће се молити за неког непокајаног прешника, све до његовог обраћења. Ако се он не обрати, они се моле — да он умре! . . . Ниоткуда долазе гласови који певају протестантске песме и деца се чуде јер се те песме понављају као на Божијем „тејп-рикордеру” . . . Ватра пада са неба да спали римокатоличке побожне слике . . . „Христос” се појављује на небу и „пада” на људе да их исцељује. Људи су чудесно преношени с

места на место и ходају по води. Светлост прати проповеднике Евангелија и обасјава им пут ноћу. Облаци иду над њима и штите их дању. Мртви васкрсавају... (Курт Кох, *Препород у Индонезији*, 1970). Занимљиво је да је у неким деловима индонезжанског „препорода“ дар „говорења на језицима“ скоро потпуно отсутан, чак и забрањен (мада га има на другим местима). А познати медиумизам је понекад замењен отвореним налетом палих духова. Може бити да је овај нови „препород“, моћнији од „пентекостализма“, само виши степен истог „духовног“ феномена (исто као што је „пентекосталство“ степен више од спиритизма), и најављује блискост онога трознога дана, који најављују „гласови“ и „ангели“ у Индонезији. „Господ“ ускоро долази. Међутим, ми знамо да ће Антихрист, као највећи преварант, доказати свету да је он „христос“ — управо помоћу тих „чудеса“.

У ово наше доба скоро потпуне таме и васеленске залућености, када је за већину „хришћана“ Христос управо оно што Православље учи да је Антихрист, — ту још једино Православна Црква Христова има у себи благодат Божију. То је оно бесцен-благо, она божанска ризница о чијем постојању нема појма чак ни такозвани „хришћански“ свет.

Тај залућени „хришћански“ свет склопио је пакт са силама таме док се слепо нада да ће бити аутоматски спасен „именом Исусовим“ — а не мари за ону страхотну опомену од Господа. „Многи ће ми рећи у онај дан: Господе, Господе, нисмо ли у име Твоје проковали, и Твојим именом демоне изгњили, и Твојим именом чудеса многа творили? И тада ћу им јавно казати: никада вас нисам знао. Идите од мене ви који чините безакоње“. (Матеј 7:22—23).

Свети Павле наставља своје упозорење о доласку Антихриста оваквом наредбом: „Тако, дакле, браћо, стојте чврсто и држите предања, којима сте научени, било нашом речју, било посланицом“ (2. Солуњанима 2:15). „Али ако вам и ми или ангео са неба проповеда Еванђеље другачије него што вам ми проповедамо анатема да буде! Као што смо већ рекли, и сада опет велим: ако вам неко проповеда Еванђеље другачије него што примисте, анатема да буде!“ (Галатима 1:8—9).

Православни одговор на сваки нови „препород“, чак и на онај последњи и прозни „препород“ Антихриста, је ово наше Евангелије Христово, које је само Православна Црква очувала непромењено кроз наслеђено непрекинuto прејемство од Христа и Његових апостола до данас. Благодат Светога Духа има једино Православна Црква и она њу даје својој верној деци која су примила на миропомазању и сачувала онај печат дара Духа Светога.

2. РЕЛИГИЈА БУДУЋНОСТИ

За духовно стање савременог човечанства је показно управо то што се покрети „медитације“ и „харизматичности“ тако олако примају међу површним хришћанима. Утицај далекоисточних религија на такве „хришћане“ је очигледан, јер су они сасушене лозе које су изгубиле сок од Чокота — Христа. Другачије се не може

објаснити продор тако нечега туђег хришћанству као што је далекоисточна „левитација“ (лебдење у ваздуху). Такви „хришћани“ без корена живе једино за себе и једини циљ им је самозадовољство; они су немоћни за било какав духовни живот. А када и крену у којекакав „духовни живот“, то је онда само други облик самозадовољства. То се да јасно видети у потпуно лажном религијском идеалу оба покрета: и „харизматичког“, као и у покрету „хришћанске медитације“. Сваки од њих обећава (и убрзо даје) доживљај „задовољства“ и „мира“. Међутим, то уопште није хришћански идеал, који је — ако се укратко сажме — непрестана битка и борба са грехом. „Задовољство“ и „мир“ ових савремених „духовних“ покрета очигледно су плод духовне обмане, духовног себељубја, — а то су стања духовне смрти за православну аскетику. Сви ти облици „хришћанске медитације“ делују само у *психичкој* области човека и немају ничега заједничког са хришћанском *духовношћу* (пнеуматичношћу).

Православна антропологија види три спрата у човеку: телесни (соматски), душевни (психолошки) и духовни (пнеуматички). За човекову личност нису најопасније телесне болести. Ако се неко опија, па добије цирозу јетре, није њега казнио Бог, него он сам себе, — својим неуздржањем. Опасније су душевне (психичке) болести. То су: љутитост, среброљубље, властољубље, сујета или уображеност, блудне опсесије, мазохизам итд. Као добри психолози (демони), када виде да је неко склон властољубљу — они му пошаљу у мозак филм о Наполеону. И ако овај властољубиви сањар заборави да је он непобедива личност, па каже: „Ја сам Наполеон!“ — то је онда случај за психичку болницу (лудницу)...

Најопасније болести су ипак на висини духа, а то су: гордост и јерес. Сујетан или уображен човек (на нивоу психичког живота) такмичи се са људима, својим суседима, — да буде богатији, школованији од њих. Међутим, један створени дух, један архангело, по имену Денница (Луцифер) завидео је, не својим суседима ангелима, него самоме Богу, Нествореноме и Безграничном Духу. То је *гордост*, или затварање у самозаљубљеност. То је *први грех* у космосу, од којег се касније заразио и Адам у Рају. Из тога греха извире смрт. (Јер смрт је удаљавање од Живота Бога).

Јерес је крива идеја, полуистина о Богу и Цркви. Када демон запази да је неки високообразовани теолог или начитани богомолац склон сујети, он му пошаље у мозак јеретичку идеју, коју овај прихвата као свој „генијални изум“, са жељом да свима наметне ту кривоверну идеју. Тако неки секташки проповедник или римски папа може бити добар човек који уопште не греши на најнижем спрату телесног живота: нити се преједа, нити се опија, нити блуднички; тако и на другом спрату свога психичког живота: нити је љутит, нити среброљубив, ни властољубив, али зато на трећем спрату свог духовног живота он је клицкоша најгоре заразе — јереси. Он се баца на Католичанску Цркву Православну каменом осуде, и каже „Није она права, него моја папска црква је права!“ Међутим, ко се баца на Једину свету Цркву Православну, он се баца каменом на Христа чије је она тело у историји. Зато је Господ

Христос фанатичком гонитељу хришћана Савлу рекао у близини Дамаска? „Савле, Савле, зашто мене гониш?” Кроз свето Причешће, ми православни хришћани постајемо саставни део Тела Христовог. Зато сваки који гони нас, гони самога Христа Који је у нама).

Хришћанска духовност се стиче преображавањем свог духа кроз тегобно самосавладавање и крстоношење — са циљем да се достигне у вечно Царство небеско. То царство се да наслутити у лепоти православне литургије, али оно ће потпуно наступити само после нестанка овога света. Зато прави хришћански подвижник не угађа себи него Богу, и не налази мир и одмор, чак ни у кратком предукусу вечнога блаженства, које му се понекад дарује у овом животу. Насупрот овоме, далекоисточне религије, којима Царство Небеско није било откривено, желе једино да постигну пријатна психичка стања која почињу и завршавају се у овоме животу.

У наше доба отпадије од Бога (после које долази Антихрист), Њаво је био пуштен за кратко време (Откривење 20:7), да би чинио лажна чудеса која није могао да чини за време „хиљаду година” благодати у Цркви Христовој на земљи (Откривење 20:3), да би сабрао своју паклену жетву, онај кукољ, а то су оне душе које „не примише љубав истине да би се спасле” (2. Солуњанима 2:10). У самој природи Антихристовог заводништва је опсена: да сатанско царство прикаже као да је Христово.

Савремени „харизматички” покрет, па „хришћанска медитација” „нова религијска свест”, чији су они део, — само су претече религије будућности, религије последњег поколења човечанства, религије Антихриста. Њихова главна „духовна” улога је да ослабе хришћанске душе и да их заведу у демонске тајне које су досад биле ограничене само на пагански свет. Тачно је и то да су ови „религиозни експерименти” само почетничке природе, да у њима има у најмању руку колико психичке самообмане, толико и од уводног демонског обреда. Ипак, није сваки који је успешно „медитирао” или који је примио „крштење у Духу” самим тим био свесно посвећен у царство Сатане. Али то је крајњи циљ тих „експеримената”, а касније ће те технике демонских посвећења (иницијација) бити још нападније, са дубљим падом човечанства у пасивност и нездраву радозналост према новим „религијским доживљајима”, који се препоручују у овим покретима.

На западу, на жалост, благодат Божија је изгубљена пре много векова (оцепљењем од Православне Цркве). Римокатолици и протестанти нису могли да окусе пуноту Божије благодати, па није ни чудо што не могу да разликују демонску подметачину „благодати”. Али, авај! Успех кривотворене (фалсификоване) духовности чак и међу православним хришћанима указује на пад духовности међу нама, јер ни православни понекад не разликују између истинског хришћанства и лажнога хришћанства.

Предуго су православни хришћани сматрали да свако зна богату ризницу њихове вере, па се нису много ни трудили да показују чисто злато својих светих догмата. На жалост, мали је број оних православних хришћана који су упознати са текстовима о право-

славном духовном живōту, у којима је тачно ука́зано како разликовати између прāве и кривотворене духōвности. То су текстови који говоре о животу и вероучењу светих мужева и светих жена који су достигли до узвишене мере Божије благодати у овоземаљском животу. Могу се на прсте набројати они који су остварили у своме свакидањем животу житија из *Лавсаика*, или савете из *Лествице* светог Јована Лествичника, *Беседе* светог Макарија Египатског, *Житија* богоносних отаца пустињака, као и савете из *Невидиве борбе*, или препоруке из књиге оветога Јована Кронштадског *Мој живот у Христу*...

У *Житију* светог египатског пустињака, Пајсија Великог (празнује се 19. јуна), налазимо запањујући пример како човек лако може да изгуби благодат Божију. Једном је неки његов ученик ишао у град (у Египту) да прода рукоделије, (плетене корпе). На путу је срео неког Јеврејина, који је, видевши његову простоту, покушао да га поколеба у вери, говорећи му „Мили мој, зашто ти верујеш у обичног, распетог Човека, када он није био очекивани Месија? Други треба да дође, али не Он.” Како је био слабоуман и простосрдчан, ученик прихвати те речи и дозволи себи да каже: „Можда је то што кажеш тачно”. Када се вратио у пустињу, свети Пајсије окренуо му је леђа и није хтео да прозбори ни једну реч са њим. Али после упорних молби, Светац му оволико рече: „Ко си ти? Ја те не познајем. Овакав мој ученик је био хришћанин и имао на себи благодат крштења, али ти ниси тај. Ако си ти заиста онај мој ученик, онда је благодат крштења тебе напустила и хришћански лик са тебе збрисан”. Тада му ученик са сузама исприча свој разговор са Јеврејинџом, а на то му Светац одговори: „О, јадниче! шта би могло бити горе и кварније него те речи, којима си се ти одрекао Христа и Његовог божанског учења? Сад ти и плачи над самим собом, јер ти нема овде места са мном. Твоје име је записано са онима који се одрекоше Христа. Са њима си осуђен на муке”. Чувши ове речи, ученик је био ганут до суза покајница. Замолио је светог Старца да измоли од Господа опроштај за његов грех колебања. Господ је услишио Свечеву молитву, давши му да види знак опроштаја над учеником. Тада је свети Пајсије поучио свога ученика: „О, чедо, подај хвалу и славу, заједно са мном; Христу Богу, јер те је нечисти, хулни дух напустио, а на његово место сишао је Свети Дух, обнављајући у теби благодат крштења. А сад — чувај се, да не би због твоје лености или немара враг те опет заробио у своје мреже, јер, ако наставиш са грехом, наследићеш огањ у паклу”.

Много открива чињеница да је „харизматички” и „медитацијски” покрет поникао у релативистичкој средини „екуменских хришћана”. Главно обележје јереси западног екуменизма је ово: *нико од њих не верује да је Православна Црква једина права Црква Христова*. Сви неправославни екуменисти лакомислено верују да је благодат Божија присутна такође и у другим „хришћанским” заједницама, па чак и у нехришћанским религијама. Они не схватају да када свети Оци Православне Цркве говоре о уској стази спасења, — они мисле на само један пут ка небу: унутар Православља. Међутим, екуменисти мисле да је то само један од многих путева” ка спа-

сењу... Екуменисти умањују важност јасно одређеног веровања у Христа: за њих нису важни догмати, ни припадност овој или оној цркви.

Православни представници на екуменским састанцима могу бити и људи чврстога карактера, непоколебљиве вере у једину Свету Цркву Православну, али само њихово учествовање на тим састанцима, где се заједнички моле са неправославнима, они као да својим понашањем кажу: „Можда је то што ви релативисти кажете, тачно, баш као што је рекао оном Јеврејину поколебани ученик светог Пајсија. Не треба ништа више од тога па да православни хришћанин изгуби благодат Божију! А после, колико ли труда треба да се она поново стекне...

Зато православни хришћани морају добро пазити како ходе, увек у страху и трепету, еда не би изгубили благодат, која није дата свакоме него само онима који држе праву веру, живе строгим хришћанским животом и незаситиво упијају Божанску благодат која их води ка небу. Ова обазривост у странствовању мора бити још већа код православних хришћана данас када су окружени лажним хришћанством које нуди безнапорне доживљаје „благодати“ и „Светога Духа“ — уз то обилно наводећи цитате из Светога Писма, и светих Отаца као „доказе“! Вероватно су већ близу последња времена, када ће духовна обнова бити тако убедљива да ће преварити, *ако буде могуће, и изабране* (Матеј 24:24).

Лажни пророци модерног доба, укључујући ту и неке који се званично кажу „православни“, све грлатије најављују скори долазак „новога доба Светога Духа“, излив „нове Педесетнице“, наступање „тачке Омега“... А по истинским православним пророчанствима, све ово што они најављују — управо је царство Антихриста. На наше очи почело је да се остварује сатанско царство, демонском силом. Читава духовна атмосфера савременог света оптерећена је увођењем у демонске доживљаје, јер сатанска „тајна безакоња“ улази у предпоследњу фазу овладавајући душама људи. — Шта више, она покушава да овлада и самом Црквом Христовом, кад би то било могуће.

Против тог моћног, залуђујућег „религијског доживљаја“, истински православни хришћани морају се озбиљно наоружати знањем да је православно хришћанство, као и његов циљ, нешто потпуно различито од свих осталих религија, како „хришћанских“ тако и нехришћанских.

Православни хришћани, чувајте благодат Божију коју имате! Знајте да она није ствар обичаја. Она се не мери само људским мерилима и не очекујте да њу схвате они који могу да разумеју само оно што је људско, или они који мисле да се благодат Светог Духа може стећи ван Цркве Христове. Истинско Православље, по својој природи, мора изгледати несавремено у овом нашем демонизованом времену. Оно изгледа као неважна мањина презрених и „луцкастих“, усред успешног религијског „препорода“ већине... Али нека нам буду за утеху познате речи Господа нашег Исуса Христа: „Не бој се, мало тадо, јер беше воља Оца вашег да вам да Царство (Лука 12:32).

Сви истински православни хришћани нека буду опасани храброшћу за предстојећу битку. *Оружје наше је духовно.* (Ефесцима 6:11—18). Не заборавите; Христос је већ извојевао победу за нас. Он је обећао да ни врата паклена неће надвлађати Цркву Његову (Матеј 16:18) и да ће због изабраних скратити оне последње дане велике невоље (Матеј 24:22). И заиста, *ако је Бог са нама, ко ће против нас?* (Римљанима 8:31). Чак и у најокрутнијим искушењима, нама је заповеђено да будемо пуни ведрине, јер „*Ја сам победио свет*” (Јован 16:33). И ми треба да живимо као прави хришћани свих времена, у очекивању краја света и доласка милога нам Спаситеља; јер *Онај који сведочи ово говори: Да, доћи ћу ускоро. Амин, да, доћи, Господе Исусе!* (Откривење 22:20).

Православна трезвеност у тумачењу есхатологије састоји се у овоме: она два знака — која је Господ дао (у 24. глави Евангелија по Матеју): да ће Његова Блага Вест бити проповедана свима народима — и да пред Његов Други Долазак неће бити рата (пошто ће Антихрист овладати целом планетом) *не знамо* — као појединци — *када ће се то испунити.* (То ни ангели не знају!)

Међутим, ако не знамо тачно када ће бити крај света (јер биће тешко препознати тада Илију и Еноха!) — онда треба *себе* барем припремити за есхатолошки сусрет са Господом Христом!

Сваки од нас је мали свет за себе. И моја смрт је за мене мој крај света! А пошто сутра може да ме прегăzi брзо возило — морам бити *стално* есхатолошки спреман. Јер одласком из овога света — излазим пред Престо Праведнога Судије... Зато ону опомену: „*Бдите, јер не знате када ће доћи Господ*” православни хришћанин схвата као упозорење упућено лично њему — на првом месту — а за општи крај света — тек на другом месту.

И пошто православни хришћанин верује да се на Литургији хлеб и вино промени у Тело и Крв Распетог и Васкрслога Господа Исуса — онда он зна да је Господ Славе и на Земљи са нама. Па зато може да има у себи равнотежу, и да каже са светим Павлом: било да сам на земљи, или на небу — ја сам увек са Господом.

Ако постоји некаква болна напетост или есхатолошка узбуђеност код православног верника — онда она извире из племенитог страха да не разочара Љубав Распетог Бога.

Иначе, нико паметан не жели да доживи оне последње године Антихристове диктатуре... Али, ако се и то деси — ми се уздамо не у своју снагу, но у благодат Пресвете Тројице. Амин.

Е П И Л О Г

ЦОНСТАУН И СЕКТА САМОУБИЦА

Само смо овлаш указали на потубне утицаје нехришћанских религија из који се плете омча за човечанство: — а то је „религија будућности”. Ми смо само узгред споменули неке „приче ужаса” (на пример: култ убиствене богиње Кали у Индији) које су карактеристичне за неке кривоверне култове. Још прозније су истините приче које говоре о свесном дружењу са невидивим демонским бићима, јер ту човек постаје добровољни сарадник и послушно оруђе њихове злобе.

Школски пример тог духовног лудила је Американац протестант Цим Цонс који је основао марксистичко-религијску заједницу (кому) „Цонстаун” у џунгли Гвајане (Јужна Америка).

Овај случај масовног самоубиства (око 900 душа) је запањујући „знак времена” као страшни наговештај — грозоморне будућности човечанства.

Нецрквена штампа, разуме се, није знала где да смести овај чудовишни догађај. Страна штампа је то узела као пример америчке крајности и насиља. А за америчку штампу Цим Цонс приказан је као „лудак”, док је сам догађај тумачен као плод лошег утицаја разних „култова”. Поштености и осећајности новинари признали су да их је величина и протескност ове појаве згрозила.

Мало је оних који су запазили у „случају Цонстаун” истински знак нашег времена, питање пулса савременом човечанству; а изгледа да су ови у праву.

Цим Цонс је био повезан са главним токовима данашњег религијско-политичког света. Поверском пореклу, он је био протестантоки „пророк” и „исцелитељ” у стању да опсени и покори ону врсту савремених неуравнотежених људи који трагају за истином (углавном нижа класа прадских црнаца). Његов безбројна „добра дела” и неочекивано штедри поклони сиромашнима уздигли су га у водећег представника „либералног” хришћанства тако да је привукао пажњу либералног политичког света у Калифорнији, где је његов утицај растао сваке године. Међу његовим поштоватељима били су прадоначелник Сан Франциска, гувернер Калифорније као и жена председника САД. Његова марксистичка обојеност у црвеног „комунара” у Гвајани истакла га је као личност авангарде. Иако је било жалби на Цонс-ово диктаторско понашање према својим следбеницима, западни либерали су му гледали кроз прсте, као

што су то чинили и у случају неких комунистичких влада, које су мирне душе ликвидирале на хиљаде и милионе својих неистомисленика.

Како је дошло до ужасног масовног самоубиства? Нешто слично се већ десило раније у Кампучији: комунистичка партија те земље, у име „светлије будућности“ човечанства, побила је више од два милиона невиних људи (четвртину становништва Кампучије)! Овај „револуционарни геноцид“ може се упоредити са „револуционарним самоубиством“ Џонсових следбеника у Гвајани. У оба случаја ужас масовне смрти је правдан тиме да он треба да отвори пут ка савременој будућности коју комунизам обећава „очишћеном“ човечанству. Ова два догађаја обележавају нову фазу у грозоморној историји „Архипелага Гулаг“ — то су ланци нечовечних концентрационих логора које је створио атеизам с циљем да „усрећни“ човечанство кроз уништење хришћанства. Овакву секту самоубица пророчански је предвидео пре сто година руски писац Достојевски у свом роману „Зли духови“. Ту Кирилов исказује своје уверење да је самоубиство онај последњи потез којим човек доказује да је „постао Бог“. Нормални људи, природно, не могу разумети овакву логику Кирилова, али историју ретко праве нормални људи. Двадесети век је доба тријумфа „револуционарне логике“, у њему модерни људи су свесно одбацили вредности прошлих векова, а пре свега истину хришћанства. За оне који верују у „логику револуције“, Џонсова секта самоубица има ореол револуционарних хероја који „доказују“ да нема Бога, као и блискост тоталитаристичке владе света, чији „пророк“ Џонс је хтео да буде. Једина искра жалбе креснула је у мозгу једног од тих самоубица и била записана, као последња мисао, у бележници нађеној на Џонсовом лешу: „Тата, не видим излаза — слажем се са твојом одлуком. — Бојим се само да без тебе свет неће моћи да оствари комунизам“. Сав капитал ове заједнице фанатика (око седам милиона долара) био је завештан Комунистичкој партији Совјетског Савеза.

Ова секта самоубица није изоловани чин једног „лудака“, то је нешто карактеристично за наше време. Неки новинар (који је лично познавао Џонса) овако је то описао: „Његова скоро религијска и свакако мистичка моћ, његово вешто прикривено зло, даје нам одговор за разумевање мистерије седамдесетих година овог века.“ (Херб Кан: „Култ самоубица“, стр. 192).

Извор те мистичке моћи не треба тражити далеко. Вера секте „Народни храм“, није имала ничег заједничког са хришћанством (мада је њен оснивач, Џим Џонс, био рукоположени пастор протестантске заједнице „Христових ученика“). Џонс се образовао у сумњивим духовним токовима педесетих година нашег века. Он је претендовао не само да је он лично „реинкарнација“ Исуса Христа, па Буде, па Лењина, него је јавно признао да је он и „посредник или медиум за пренос гласова духовних бића са друге галаксије“. Другим речима, он се сам предао у руке злих духова, који су га и навели на његов „логички“ потез лудила — самоубиство! Џонсова секта самоубица не може се разумети без увида у делатност демона. То је управо разлог што неверујући новинари не могу да разумеју ову појаву. Чини нам се да сада Сатана отворено ступа на сцену

историје. Године које долазе могу бити страшније него било које пре. Закон колективног лудила одвео је више од хиљаду људи у револуционарно самоубиство. Сатана, „човекоубица од почетка“, ужива у убијању и самоубиству, а само Бог дарује и негује живот вечни својој деци.

Гледајући на вероко стање нашег света, озбиљни православни хришћанин мора са страхом и трепетом да ради на своме спасењу. Бог је учинио све за спасење свих људи, али сваки човек појединачно има избор да буде са десне или са леве стране од Крста: покајник или богохуљник.

Долазе велика искушења и мучења: *„Јер тада ће бити невоља велика какве није било од постанка света до сада, нити ће бити“* (Матеј 24:21). Неке од тих тегоба биће плод пријатних обмана, плод оних „знакова и лажних чуда“ које већ данас видимо. Друге тегобе и ужаси доћи ће из неприкривеног жестоког зла које је искезило своје зубе у џунгли Гвајане, у Кампучији, у Архипелагу Гулаг. Они који желе да остану прави хришћани у овим ужасним данима треба озбиљније да науче своју православну веру, молећи се Богу у духу и истини, растући у познању *Ко је Христос*, јер само у Њему имамо спасење.

Са енглеског превео
Андреј Поповић